

Univerzálně preferovatelné jednání
Stefan Molyneux, MA

Univerzálně preferovatelné jednání

Racionální důkaz
sekulární etiky

Stefan Molyneux, MA

© Stefan Molyneux, 2007
Translation © Přemysl Bosák, 2015

ISBN 978-80-260-7822-7

Pro mou milovanou ženu Christinu, která mne učí vše co je pravdivé a ukazuje mi vše co je možné...

Rád bych poděkoval posluchačům Freedomain Radio, jejichž zanícení, štědrost a účast umožnili tuto knihu a všechny následující knihy realizovat. Děkuji vám, že jste mi darovali tento čas.

Freedomain Radio je nejpoblárnější filosofická show na internetu.

Navštivte prosím www.freedomainradio.com pro více volně přístupných knih, podcastů a videí.

OBSAH

Předmluva	13
Základní pravidla	17
Skromné doporučení	21
Úvod	23
„Nulová zóna“	24
Oběti	26
„Střední pravdy“	28
„Střední pravdy“ a vykořisťování	31
Efektivní parazitismus	34

ČÁST 1: TEORIE

Etický rámec	39
Objektivní pravda	40
Pravda a objektivní realita	42
Přesnost a konzistentnost	43
Existence „pravdy“	45
Empirismus versus racionalita	45
Vnitřní konzistentnost	47
Etika	50
Teoretická etika jako disciplína	51
Sebezneplatňující argumenty	53
Preference	56
Preference a existence	57
Preference a argumenty	58

Preference a univerzálnost.....	59
Argumenty a univerzálnost	60
Předpoklad č. 1: Oba dva existujeme.....	60
Předpoklad č. 2: Naše smysly mají schopnost vnímání správnosti	61
Předpoklad č. 3: Jazyk má schopnost přenášet význam.....	61
Předpoklad č. 4: Oprava vyžaduje univerzální preference	61
Předpoklad č. 5: Existuje objektivní metodologie pro odlišení pravdy od nepravdy	62
Předpoklad č. 6: Pravda je lepší než nepravda.....	62
Předpoklad č. 7: Mírumilovná debata je nejlepší způsob, jak řešit spory.....	63
Předpoklad č. 8: Jedinci jsou zodpovědní za své činy.....	64
Univerzálně preferovatelné jednání.....	65
Platnost UPJ.....	66
Morální pravidla: Definice	70
UPJ: Pět důkazů.....	71
UPJ: Dobrovolné a objektivní.....	76
UPJ: Praxe.....	78
UPJ: Rámec	83
UPJ: Etika nebo estetika?	84
Iracionalita.....	85
Lhaní.....	85
Vražda.....	86
Požadavky na etiku	86
Volba	87
Vyhnutelnost.....	88

Vyhnutelnost a iniciace	89
Etika, estetika a vyhnutelnost	90
Iniciace.....	93
Princip neagrese	94
Záchranné scénáře.....	97
Šedé zóny.....	98
Odstíny šedi.....	99
Univerzalita a výjimky	100
Účel – a nebezpečí.....	102
Bestie.....	103
Propaganda.....	104

ČÁST 2: APLIKACE

Etické kategorie	111
Sedm kategorií	111
Ctnost a její opak	112
Co chybí.....	113
Test první: Znásilnění.....	115
1. Dobro.....	115
Koma test.....	117
Schopnost.....	118
2. Esteticky pozitivní.....	119
3. Subjektivně pozitivní	121
4. Morálně neutrální	123
5. Subjektivně negativní	123
6. Esteticky negativní.....	124
7. Zlo	125
Tý jo!.....	127
Test druhý: Vražda	128

Sebeobrana?	131
Test třetí: Krádež.....	132
Vlastnictví a UPJ.....	136
Šedé zóny	137
Vlastnictví jako univerzální pravidlo.....	139
Testujeme „krádež“	141
Test čtvrtý: Podvod	145
Test pátý: Lhaní	148
Náročnější testy UPJ.....	150
Sebeobrana.....	150
Výchova dětí.....	153
„Nejezte ryby“	158
Práva zvířat	160

ČÁST 3: PRAKTICKÁ APLIKACE

Hodnota univerzálně preferovatelného jednání.....	165
„Nulová zóna“ – přehodnocení	166
Bigotnost	167
Další zastávka: „Paralelní svět“	169
Existence versus neexistence.....	171
„Alternativní svět“ v lidské společnosti.....	173
UPJ v akci.....	174
Vláda.....	175
Názory a realita.....	177
Vláda jako dobrovolný koncept	178
Přítomnost zbraně.....	179
Policista.....	180
Praktické aspekty	183
Je stát nezbytný?	186

Vlády a náboženství	193
Zdanění.....	195
Vláda, náboženství a UPJ	197
Náboženství a UPJ.....	198
UPJ a „většina“	199
Většinové pravidlo	201
Dodatečné důkazy	202
Volně tržní ekonomika.....	202
Vědecká metoda.....	203
Veřejné vzdělávání	203
Podobnosti	205
Řešení.....	207
Budoucnost.....	208
Závěr	210
Příloha A: UPJ v kostce	215
Příloha B: Morální kategorie.....	216
Příloha C: Podcasty o UPJ	217
Příloha D: Každá debata o UPJ, kterou jsem kdy měl.....	219

PŘEDMLUVA

V pohádkách se často objevuje hrozná příšera s nadlidskou silou, drak nebo bazilišek, který tyranizuje své okolí. Místní obyvatelé se před takovou bestíí třesou strachem, obětují zvířata, platí peníze i krví v naději, že tím zmírní její vražedné choutky.

Většina lidí se krčí ve stínu té příšery, svázána strachem, který nazývá „obezřetností“, ale najde se i pár těch, kteří se, snad opilí na kuráž, rozhodnou bojovat. Rok za rokem, dekádu za dekádu, se další a další nadějní hrdinové snaží srovnávat svou sílu, čest a lstivost s tím hrozným tyranem.

Snaží se – a selžou.

Bestie je vždy nesmrtelná, takže lidé nemohou doufat, že je čas zbaví jejich despoty. Příšera se nikdy nechová racionálně, není ochotna obchodovat ani vyjednávat.

Jediná naděje pro zoufalé obyvatele je hrdina, který dokáže bestii přemoci.

Ten se nakonec vždy objeví v podobě někoho, od koho by to nikdo nečekal – podkoní, ševcův syn, pekařův učeň nebo prostě jen tulák.

Tato kniha je moje osobní bitva s právě takovou bestíí.

Tato „bestie“ je přesvědčení, že není možné definovat objektivní, racionální, sekulární a vědecký etický systém. Tato „bestie“ představuje iluzi, že morálka musí být na věky ztracena v iracionální bažině různých božstev a státovlád, že musí být vynucována pouze z pragmatických důvodů

a nikdy se jí nedostane logického zdůvodnění a jasné, čisté definice. Tato „bestie“ je představa, že mravnost, která nám přináší největší radost a nejhlubší pocity štěstí, musí být postavena stranou a ponechána ležet v prachu, dokud není vytažena, předváděna a zneužívána politiky, kazateli – a rodiči. Tato „bestie“ je pověra, že bez tirád rodičů, zastrašování božstvy nebo zbraněmi vlád nemůžeme být zároveň racionální a ctnostní.

Tato bestie již smetla mnoho velkých hrdinů, od Sókrata k Platónovi, k Augustinovi, k Humeovi, ke Kantovi, k Randové.

Cena pro lidstvo byla obrovská.

Protože jsme nebyli schopni definovat racionální systém univerzální morálky, byli jsme nuceni strašit naše děti hororovými příběhy s náboženským pozadím a vložit zbraně, tresty a armády do rukou malé monopolní skupiny bezcitných vládců, kteří si říkají „stát“.

Fakt, že to, čemu říkáme „etika“, zůstává subjektivní a pouze *kulturní* záležitostí, nevyhnutelně vede k tomu, že k prosazení sociálních pravidel používáme šikanu, strach a násilí. Právě proto, že etice chybí racionální základ vědecké metody, „morálka“ zůstává utopena v kmenových válkách krvavých mytologií, kde každý gang bojuje zuby nehty za nadvládu nad lidskou oddaností k „mravnosti“.

Nemůžeme žít bez morálky, ale zároveň ji neumíme objektivně definovat – zůstáváme tedy navždy odsouzeni k prázdným životům pompézního pokrytectví, nadvlády cynismu nebo nábožného otroctví.

Jedná se intelektuálně o nejvyšší metu. To, že jsme selhali v definování objektivních a racionálních morálních principů,

stálo životy stovek miliónů lidských jedinců v náboženských válkách nebo ve válkách mezi státy.

V mnoha ohledech se tato meta posunuje ještě výše.

Zvýšený tok informací prostřednictvím internetu vyvolal v nové generaci podezření, že to, co se nazývá „mravností“, není nic více – nebo méně – než pohádka sloužící sobeckým účelům jejich pokryteckých dospělých. Prázdné lži vyprávené těmi u moci a zřejmá spoluvina těch, kteří je uctívají, jsou nezpochybnitelnější než kdy jindy.

„Pravda“ byla nazvána manipulací, „mravnost“ jako ovládnutí, „oddanost“ jako otroctví a to, čemu se říká „morálka“, bylo odhaleno jako komické loutkové divadlo připravené obelstít lidi slabé a bojácné tak, aby se sami zotročili.

Tato situace vytvořila prostor pro zrození nové generace nihilistů, stejně jako v 19. století v Německu. Tito extrémní relativisté jsou připraveni oplatit svými nejedovatějšími útoky komukoli, kdo se vysloví pro jakoukoli formu jistoty. Tato postmoderní generace přerostla kulturní bigotností své kolektivní historie, nyní ale vidí *všechny* pravdy jako pouhý předsudek. Jako vyjukané dítě, které bylo zastrašeno až k cynické „moudrosti“, vidí jakoukoli komunikaci jako reklamu, všechna tvrzení jako propagandu a jakékoli nabádání k morálce jako pokrytectví.

Protože jsme nenalezli shodu na kompaktním, objektivním a racionálním rámci pro hodnocení morálních otázek, „morálka“ zůstává ponořena v mysticismu a v jeho nevyhnutelném důsledku v násilí. Stejně jako v období před osvícenstvím, kdy náboženské sekty bez ustání válčily o nadvládu s aristokracií, tak nyní konkurující morální mytologie válčí o nadvládu nad státem a celou mašinérií státních donucovacích mechanismů.

Morálka tak zůstává ve vztahu k moderní vědě stejně jako středověká „astronomie“ k té současné – sférou smyšlených mytologií prosazovanou pomocí pohádek, výhrůžek, donucení a zneužívání, což aktivně brání jakémukoli posunu směrem k pravdě.

Tato „bestie“ relativistické etiky se tyčí nad námi, využívá nás, ospravedlňuje zdanění, věznění, cenzuru a války. Zotročuje mladé ve státních školách a při nedělních bohoslužbách, uzavírá chudé do soft-gulagů státu blahobytu, zotročuje nenarozené v bezedných studnách státních dluhů.

Jak jsem napsal ve své předcházející knize „On Truth: The Tyranny of Illusion“, lež, která leží v úplném základu všech neprokázaných etických teorií je, že tyto teorie jsou vždy dětem předkládány jako objektivní a nezvratný fakt, zatímco ve skutečnosti jsou pouhou kulturní bigotností. Důvod, proč vědci nepotřebují vládu nebo Vatikán, je, že vědci mají objektivní metodologii pro řešení sporů: vědeckou metodu. Důvod, proč jazyk nepotřebuje centrální autoritu, která by řídila jeho vývoj, je ten, že je založen na „volném trhu“ nahromaděných individuálních preferencí stylu a užitku.

Důvod, proč se moderní morálka – i morálka v průběhu historie, vždy musela spoléhat v první řadě na šikanování dětí a poté zastrasování dospělých, je ten, že to je jen manipulativní lež tvářící se jako ctnostná pravda.

Pravdou je, že potřebujeme morálku, lež je, že božstva nebo vlády ji mohou racionálně definovat či spravedlivě vymáhat.

Mým cílem v této knize je definovat metodologii pro validaci morálních teorií, která bude objektivní, konzistentní, jasná, racionální, empirická – a pravdivá.

Jsem si plně vědom toho, že v tuto chvíli velmi pravděpodobně cítíte vzrůstající vlnu skepticismu. Plně rozumím tomu, že pravděpodobnost, že nějaký chlap tam na internetu – domově pošuků – nějakým způsobem vyřešil filozofický problém lidského věku, není úplně vysoká – vlastně se bude velmi blížit nule, až od ní bude téměř k nerozeznání.

Ale stále nebude úplně nulová.

Základní pravidla

Mimořádná tvrzení vyžadují mimořádné důkazy. Pro práci na takovém mamutím úkolu – navíc v tak krátké knize – jsem si stanovil určitá základní pravidla, která stojí za představení právě teď. (Většina z nich bude diskutována detailněji dále v průběhu této knihy):

1. Plně se ztotožňuji s Humeovým rozlišením mezi tím co „je“ (bytím) a „co by mělo být“ (mětím). Platná morální pravidla nemohou být odvozena z existence čehokoli v realitě. Fakt, že lidské bytosti obecně preferují žít a musejí úspěšně reflektovat realitu, aby toho dosáhli, nemůže být základem pro jakoukoli teorii etiky. Někteří lidé evidentně nepreferují žít a zarytě odmítají realitu, proto pak taková definice etiky zůstává subjektivní a podmíněná.
2. Etika nemůže být objektivně definovaná jako „to, co je dobré pro lidské přežití“. Někteří jednotlivci mohou velmi dobře přežívat zneužíváním druhých, tato definice tedy neřeší problém subjektivity. Použijeme-li terminologii z biologie, analogicky bychom

mohli popsat evoluční tendence jako „to, co je dobré pro zachování života“ – toto by ale nedávalo žádný smysl. Lidská společnost je ekosystém vzájemně si konkurujících zájmů, stejně jako deštný prales; to, co je „dobré“ pro jednoho, jde často na úkor druhého.

3. Nevěřím v žádnou „vyšší říši“ Ideálních Forem. Morálka nemůže být zformulována z nějakého již existujícího „jiného vesmíru“ ať už materiálního či nemateriálního. Jestliže morálka existuje v nějaké „jiné realitě“, nemůže být podrobena rigorózní racionální či empirické analýze. Jak Platón sám poznamenal v „Republic“, společnost by potom potřebovala elitní kádr králů-filozofů pro komunikaci – nebo možná přesněji pro *vynucování* – nesrozumitelných výnosů této „vyšší říše“ na všech ostatních. Toto také neřeší problém subjektivity, protože to, co není přístupno úsudku a důkazům, je z definice subjektivní.
4. Nevěřím, že morálka může být definována nebo stanovena s odkazem na „argumentaci výsledky“ nebo předpokládanými důsledky určitého etického návrhu. Utilitarismus, neboli „největší dobro pro největší počet“, neřeší problém subjektivity, protože šance jakéhokoli centrálního plánovače vědět, co je objektivně dobré pro všechny ostatní, je zhruba stejná jako šance jakéhokoli centrálního plánovače vědět, jak efektivně alokovat zdroje při absenci cen – efektivně nulová. Koncept „největší dobro pro největší počet“ se také mění dle kultury, znalostí, času a okolností, což také selhává při řešení problému subjektivity. Neposuzujeme hodnotu vědeckých experimentů podle nějaké

platónovské vyšší reality nebo nějaké utilitaristické optimalizace – jsou posuzovány podle vědecké metody. Budu v této knize používat stejný přístup.

5. Také odmítám definovat etiku jako „právně pozitivní doktrínu“. Přestože je obecně přijímáno, že právní systémy jsou založeny na etických systémech, nikdo nemůže tvrdit, že každý zákon v rámci každého právního systému je perfektním odrazem ideální morálky. Zákony nemohou přímo odrážet *žádnou* objektivní etickou teorii, protože zákony jsou v kontinuálním stavu neustálé změny, jsou konstantně přepracovávány, rušeny a znovu vymyšleny – a právní systémy jsou často mezi sebou po celém světě v přímém rozporu, dokonce i v teoretické rovině. Právo šaría je často přímým opakem anglosaského zvykového práva a moderní demokratický proces „vlády lůzy“ se spíše blíží mafiánskému vyřizování účtů než střizlivé implementaci etických ideálů.
6. Jsem plně otevřen návrhu, že není vůbec nic takového jako etika, a že všechny systémy „morálky“ jsou pouhými nástroji kontroly, jak sveřepě tvrdil Nietzsche. V této knize vycházím z předpokladu, že nic takového jako etika neexistuje a odtud stavím obsahový rámec.
7. Mám velký respekt k etickým *instinktům* lidstva. Téměř univerzální společenské odmítnutí vraždy, znásilnění, napadení nebo krádeže jsou fakta, která jakýkoli racionální etik musí na vlastní riziko zahrnout. Aristotelés tvrdil, že jakákoli etická teorie, která může být použita, aby prokázala, že znásilnění je morální, musí mít v sobě nějakou chybu, jemně řečeno. Proto tedy poté, co jsem

definoval rámec pro validaci etických teorií, nechávám jím projít i tyto obecně přijímané morální premisy, abychom viděli, zda si podrží svou platnost.

8. Respektuji vaši inteligenci natolik, že nebudu vysvětlovat pojmy jako „realita“, „úsudek“, „integrita“ a podobně. Máme dost práce i bez toho, abychom znovu objevovali kolo.
9. Konečně věřím, že jakákoli teorie – obzvláště tak fundamentální jako teorie etiky – poslouží jen velmi málo, když pouze potvrdí to, co již každý instinktivně ví. Nestrávil jsem léta svého života prací na teorii etiky, abych ukázal, že „vražda je špatná“. Z mého pohledu jsou nejlepší ty teorie, které potvrdí takovou pravdu, které každý intuitivně rozumíme – a poté použijí tyto principy k odhalení nové pravdy, která může být naopak zcela neintuitivní.

Tím, že jsem strávil několik posledních let svého života přípravou, tréninkem a bojem s touto bestií, doufám, že jsem se osvobodil s určitou mírou cti. Věřím, že jsem z tohoto boje vyšel vítězně – třebaže ne zcela bez újmy – a těším se, až uvidím, kdo další tento můj pohled sdílí. (A samozřejmě, jestli jsem selhal, selhal jsem alespoň spektakulárně, což samo o sobě může být poučné i zábavné!)

Studoval jsem historii filozofie na vysoké škole a získal jsem magisterský titul, ne však doktorát z filozofie. Jsem dalece od toho být uznávaným intelektuálem. Sice možná nejsem ten *nejméně* pravděpodobný hrdina, ale také nejsem ten nejvíce pravděpodobný.

Zda jsem uspěl, či nikoli, není na vás ani na mně.

Jestli rozumová argumentace obстоjí, největší bestie byla poražena.

SKROMNÉ DOPORUČENÍ

Je nanejvýš troufalé doporučovat čtenářům, jak mají číst knihu, ale vzhledem k výzvě, která je před námi, bych rád udělal jedno malé doporučení, než se do toho pustíme.

Kdybych žil v 15. století a snažil se vás přesvědčit, že je Země kulatá, předložil bych hromady matematických a fyzikálních důkazů. Kdybyste zastávali opačné stanovisko, přirozeně byste reagovali se skepticismem a chtěli se dohadovat o každém řádku předložených důkazů.

Nicméně pokud bychom se vydali lodí kolem světa a přistáli tam, kde jsme vyrazili, aniž bychom se vraceli, byli byste mnohem ochotnější přijmout abstraktní důkazy pro to, co jste právě *prožili*, jako pravdivé. Můžete najít chybu v určitém konkrétním logickém postupu nebo použité metafoře, ale budete již souhlasit se závěrem a budete tedy ochotnější opravit detaily, spíše než zamítnout teorii jako celek.

Kdyby mým úkolem bylo odpovědět na každou myslitelnou námitku, na každý lingvistický, logický či empirický krok, tato kniha by zůstala navždy nedokončena – a nepřetčena. Perfekcionismus je ve své podstatě prokrastinace a já považuji úkol této knihy za příliš závažný a nebezpečí falešné morálky za příliš vážné a bezprostřední, než abych trávil čas pokusem dosáhnout nebe, zatímco bychom skončili v pekle.

Proto tedy skromně doporučuji, počkejte, než uvidíte, jak efektivní je etický rámec, který zde navrhuji, v prokazování

nejobecněji přijímaných morálních maxim lidstva, než vy-
nesete konečný rozsudek nad touto teorií.

Opravdu věřím, že definice racionálního etického rámce
je tím nejzásadnějším úkolem, kterému dnes lidstvo čelí.
Velmi oceňuji váš zájem o tuto klíčovou otázku a rád bych
poděkoval svým skvělým sponzorům, kteří mi to umožnili.

Jdu do bitvy od druhých dobře vyzbrojen.

ÚVOD

Po nespočet generací žilo lidstvo dobrovolně v lůně sebestředné ignorance: Země byla plochá, Slunce, Měsíc a hvězdy se otáčeli kolem ní, předci se jim zjevovali zpoza závoje smrti a hrom znamenal zlobu bohů.

Než jsme se vyhrabali z narcistního lůna těchto subjektivních interpretací, trvalo to tisíce let – a stálo miliony životů. Úsilí potřebné k posunu naší perspektivy z *vnímaného prožitku* ke *konceptuální logice* bylo děsivé, vzrušující, velmi matoucí a extrémně nebezpečné zároveň. Pochopení, že svět není takový, jak na nás *působí* nebo jak se nám *jeví*, bylo – a stále je – největším počinem naší inteligence. *Pravda* o naší realitě se ukázala být věcí mysli a nikoli hmoty.

Země vypadá plochá, ale není. Slunce a Měsíc vypadají stejně veliké, ale nejsou. Připadá nám, že hvězdy se otáčejí kolem Země, ale není tomu tak.

Abychom pochopili pravdu, musíme se na svět podívat z *pozice mimo* naše smysly. To neznamená odmítnout naše smysly, ale dostat je do absolutního souladu s *opravdivými* důkazy, které nám naše smysly zprostředkovávají. Tedy nikoli přijetí faktu, že Země je plochá, ale poznání, že hmota, energie a fyzikální zákony jsou konzistentní. Jestliže upustíme kámen z ruky, spadne na zem – to je skutečný důkaz našich smyslů a nikoli to, že je Země pevně ukotvena a nepohybuje se. Předpoklad, že Země se nepohybuje, je mylný a je v rozporu s přímým důkazem našich smyslů, totiž že

všechno padá. Pokud vše padá, svět nemůže být pevně ukotven a nepohybovat se.

Toto jsou malé pravdy každodenního života – kámen padá, kouř stoupá, oheň pálí a Slunce i Měsíc jsou kulaté. Zůstaneme-li vytrvale a striktně oddáni těmto „malým pravdám“, můžeme z nich po čase odvodit pravdy velké, které nám nabízejí tak úžasné znalosti a schopnosti.

Mezi malými pravdami a velkými pravdami jsou nicméně iluze, které nás matou, a to jak ve fyzice, tak v etice.

Ve fyzice nemůže být velká pravda v rozporu s malou. Žádná „velká sjednocující teorie“ nemůže platně odporovat přímému smyslovému vjemu jako je například padající kámen nebo stoupající plamen. Ani nejvýznamnější matematické teorie nemohou být platné, pokud při jejich použití nevyjde kontrolní součet.

Přesto nám historie ukazuje, že mezi malou pravdou a velkou pravdou leží něco, co budu nazývat „nulová zóna“.

„Nulová zóna“

Říkáme svým dětem, že nesmí nikomu ubližovat a věříme, že násilí je z podstaty špatné, vnímáme to jako obecné morální pravidlo.

„Malá pravda“ je: *nikomu neubližuj.*

„Velká pravda“ je: *násilí je špatné.*

V našich myslích však existuje imaginární entita, kterou nazýváme „Bůh“ a kterou považujeme za absolutně morální. Bohužel, tato entita ustavičně a hrubě porušuje princip „násilí je špatné“ tím, že na svět sesílá potopy, posílá duše do

pekla (navzdory tomu, že díky své vševědouce znala jejich činy dříve, než je vykonaly) a schvaluje znásilnění, vraždy, krádeže, přepadení a další činy, které by jakýkoli jednotlivec odsoudil jako čisté zlo.

Máme tedy malou pravdu (*nikomu neubližuj*) a velkou pravdu (*násilí je špatné*), ale uprostřed máme tuto „nulovou zónu“, kde jsou zcela opačné závěry našich malých i velkých pravd považovány za pravdivé.

Historicky najdeme stejnou nekonzistenci i ve fyzice. Na základě naší přímé zkušenosti dokonalé kružnice neexistují, ale pro účely víry v Boha musely být všechny planetární pohyby „dokonalé kružnice“ – premisa, která zpomalila astronomii o staletí. Když člověk otočí hlavou, také z toho nemůže rozumně odvozovat, že celý svět se otáčí kolem něj a vesele to předložit nejen jako svou „malou pravdu“, ale jako *velkou pravdu* nebo univerzální princip. Přesto po většinu lidské historie panovalo přesvědčení, že hvězdy a planety rotují kolem Země, spíše než že se otáčí sama Země. Zde opět vidíme onu „nulovou zónu“ mezi přímým smyslovým vnímáním a univerzálním principem, kde naprosto opačné principy jsou považovány jako zcela platné.

Žádný přičetný člověk nemůže tvrdit, že má přímou zkušenost s Bohem. V běžném životě plně akceptuje, že *to, co nemůže vnímat, neexistuje*. Žádný rozumný člověk neucukne při každém kroku z obavy, že mu v cestě stojí neviditelná zeď. A nejvýznamnější vědecké abstrakce jeho přístup podporují.

Naproti tomu v „nulové zóně“ náboženství je *přesný opak* jak malých, tak velkých pravd považován za pravdivý. Každý člověk sám osobně věří, že *to, co nemůže být vnímáno, neexistuje* – věda to opakovaně pomocí rozumu prokázala.

Avšak v „nulové zóně“ teologie platí přesně opačné tvrzení – axiom, že *to, co nemůže být vnímáno, musí existovat*.

Naše víra v mravnost armády také pochází z „nulové zóny“. Jestliže si někdo najme druhého člověka, aby někoho zabil, najatého nazveme nájemným zabijákem a zavrhneme ho jako vraha. Když si ale takový člověk na sebe oblékne zelený kostým s patřičnými pentlemi a *spáchá ten samý čin*, oslavujeme ho jako hrdinu a odměníme ho finanční výsluhou. Malá pravda *nezabiješ* je naprosto konzistentní s velkou pravdou *vražda je špatná* – uprostřed ale ještě leží „nulová zóna“, kde se vražda magicky stane „mravní“.

Přijmeme-li tuto „nulovou zónu“ jako platnou, pak žádné logické tvrzení není udržitelné. Jestliže je tvrzení pravdivé – a přesný opak taktéž – potom logická argumentace ztrácí smysl. Rozvoj racionální vědy byl stabilním útokem na „nulovou zónu“ a pronikáním objektivní konzistence do těchto bláznivých zákoutí subjektivního rozmaru.

Než kartografové dokončili své průzkumy, tak se známá místa ve starých mapách postupně vytrácela do zatím neobjevené prázdnoty. Také rozvoj poznání vyžaduje nejprve jasné oddělení toho, co je známé, a poté rozšíření známých principů do neznámých oblastí.

To samé platí i pro oblast morálky.

Oběti

Překračování „nulové zóny“ je doprovázeno velkými riziky. Cesta od malých pravd k velkým je dlážděna lebkami miliónů lidí. Od smrti Sókrata přes mučení prvních vědců

náboženskými fanatiky, k miliónům těch, kteří byli zavražděni ve jménu temných fantazií fašismu a komunismu... Jakýkoli posun lidského poznání do „nulové zóny“ s sebou přináší značné nebezpečí.

Musí být „překračování nulové zóny“ – neboli plynulé propojování malých pravd s velkými – nezbytně tak obtížné a nebezpečné? Propojit percepční s koncepčním v přímou linii logické argumentace je obrovská výzva – ale opravdu *musí* tento vývoj trvat tisíce let a prolít oceány krve?

Podíváme-li se na technologický a ekonomický pokrok lidstva, vidíme po celá tisíciletí víceméně plochou křivku následovanou masivním a asymptotickým vzrůstem v posledních několika stoletích. Je nepředstavitelné, že by tak náhlý a enormní nárůst intelektuální konzistence a materiálního úspěchu byl způsoben celoplošným rozšířením nějaké genetické mutace. Teorie tvrdící, že je důsledkem efektu „sněhové koule“ záhadně poháněné hromaděním malých přírůstků znalostí, které přibývaly od zrození civilizace, může být obvykle smetena ze stolu jako *ex post facto* vysvětlení, protože nemá žádnou schopnost předpovědi.

Pochopíme-li, že tento náš ohromující potenciál jsme měli k dispozici nejméně desítky tisíc let – a že jeho využití nám přináší radost i užitek – pak je zcela zřejmé, že opravdu *chceme* využít náš úžasný rozum.

Evidentně zde tedy musí existovat zničující síla, která historicky působila k potlačení a zotročení přirozené svobody lidstva.

V oblasti vědy není příliš těžké spatřit represivní síly, které vytrvale udržovaly naše mysli v téměř prvotní nevědomosti. Kombinace pověrčivosti ve formě náboženství

a násilí ve formě aristokracie hrozila racionálně uvažujícím jedincům zastrahováním, vězněním, mučením nebo zabítím. Stejně jako farmáři profitují z nízké inteligence krav a otrokáři profitují ze strachu otroků, kněží a králové si drží svá privilegia hrozbou smrti komukoli, kdo se odváží myslet.

Jednoduchá pravda je, že „kněží“ a „králové“ byli – a jsou – pouze lidé. Jednoduchá pravda je, že bohové a ďáblové, kteří měli jejich vládnutí ospravedlnit, nikdy neexistovali.

Učinili jsme obrovský pokrok v porozumění podstaty reality jednoduché lidské rovnosti, nicméně smutnou pravdou zůstává, že oblast *morálky* stále zůstává ztracena v „nulové zóně“ – v destruktivních iluzích „střední pravdy“.

„Střední pravdy“

Nazvěme vzájemně si odporující principy v „nulové zóně“ – mezi smyslovým vnímáním a konceptuální konzistencí – „střední pravdy“.

Tyto „střední pravdy“ jsou těmi nejnebezpečnějšími iluzemi ze všech, protože se *jeví* jako pravdivé, zatímco ve skutečnosti na pravdu *útočí*.

Tím, že v nás vyvolávají dojem, že jsme našli pravdu, nám ve skutečnosti „střední pravdy“ znemožňují pravdu získat. Jsou poslední linií obrany pro fantazie, krvelačnost a vykořisťování.

Vzhledem k tomu, že „střední pravdy“ nejsou pouze iracionální, ale také *anti*-racionální, zůstávají nekonečně flexibilní – tak dlouho, dokud slouží těm u moci. Například křesťanství

se zrodilo ze vzrůstajícího fašismu pozdní Římské říše zčásti pomocí ostré kritiky „primitivních“ pověr stávajících teologií. „Zapomeňte na svá stará božstva, máme pro vás Boha zcela nového, mnohem lepšího!“

„Střední pravdy“ na sebe vždy braly podobu pravdy následované lží. „Zeus je pohanská pověra“ je pravdivé tvrzení, otevřeně pronášené křesťanskými věrozvěsty. Lež, která následovala, byla: „Jehova není pohanská pověra, ale skutečný žijící Bůh.“

Podobnou situaci zná asi každý, kdo někdy radil kamarádce s osobními problémy. „Můj minulý přítel byl velký pitomec,“ řekne a vy budete nadšeně souhlasit. „Můj nový přítel je ale *opravdu* skvělý,“ dodá a vy se budete přemáhat, abyste neobrátili oči v sloup.

Je velmi těžké nenahradit jednu iluzi druhou.

„Britská nadvláda je tyranie!“ křičeli američtí revolucionáři v 18. století, aby si poté, co se zbavili britských vojenských jednotek, založili vlastní vládu a začali útočit na své vlastní obyvatele.

„Aristokracie je nespravedlivá ohavnost,“ křičeli jiní revolucionáři, aby pak založili tyranii většiny ve formě demokracie.

„Střední pravdy“ mohou existovat také ve vědě a i zde bránit přirozenému vývoji od pravd malých k těm velkým. Do 18. století například biologové věřili v teorii „samoplození“, tedy že živé bytosti mohou vznikat z neživé hmoty. Samozřejmě to nebylo nikdy zpozorováno, ale vyhovovalo to starověkým spisům jak po filozofické, tak po náboženské stránce, a tedy to bylo přijímáno jako fakt. Stejně tak před Einsteinovou revolucí v roce 1905 existovala představa

o všudypřítomné a neviditelné substanci „éteru“, ve které se světlo pohybuje stejně jako zvukové vlny vzduchem. Žádný vědec, který uznával tuto teorii, neměl osobní ani vědecký empirický důkaz existence takového éteru – byl ale považován za nezbytný pro potvrzení dalších pozorovaných charakteristik.

Náboženství je další „střední pravdou“ – jednou z těch nejnebezpečnějších. Je pravda, že kam naše znalost sahá, jsme ve vesmíru jedinečným druhem. Žirafa je vyšší čtyřnožec, člověk ale není pouze „chytřejší“ primát, je něčím zcela odlišným. Podstata tohoto rozdílu zůstává převážně neznámá – náboženské zdůvodnění, že „my nejsme stejní jako zvířata, protože máme duši a byli jsme stvořeni Bohem,“ je dalším příkladem „střední pravdy“. Je pravda, že jsme od zvířat velmi odlišní. Není pravda, že jsme byli stvořeni Bohem a máme duši.

Stejně jako někteří parazité se nemohou na svém hostiteli usídlit dříve, než vytlačí předchozího parazita, „střední pravdy“ pouze útočí na předchozí iluze, *aby zaujaly jejich místo*. Ti, kteří byli skeptičtí ohledně dřívějších fantazií, jsou vtaženi do nových. Tak křesťanství nahradilo pohanství, marxismus nahradil křesťanství, postmodernismus nahradil marxismus, demokracie nahradila aristokracii a tak dále.

Dokud nedosáhneme velké pravdy a dokud je nespojíme s malými pravdami, „střední pravdy“ se budou stále vracet v šiku kořistnické a destruktivní lži – vytvořené speciálně tak, aby dosažení velké pravdy zabránily.

A velké pravdy je vždy dosaženo z pravdy malé.

Padá-li kámen, padá i celý svět.

„Střední pravdy“ a vykořisťování

Parazitismus je biologicky zcela životaschopná strategie pro mnoho živočišných druhů. Při absenci etických norem je žití z energie a zdrojů jiných bytostí naprosto racionální. Nejudržitelnější a nejstabilnější forma parazitismu je obecně vzato symbióza, neboli vzájemně prospěšná koexistence. Tak bakterie, které obývají naše střevo, pomáhají svému vlastnímu přežití tím, že nám pomáhají strávit potravu.

Avšak virus, který nám způsobuje permanentní vyčerpání a sotva nám umožní přežít, může být stěží nazván „vzájemně prospěšným“.

Když se zamyslíme nad dlouhou a pochmurnou historií katastrof, hladovění, válek a chudoby – a porovnáme ji s ohromujícím materiálním bohatstvím moderní doby – bude nám zřejmé, že jistá forma parazitismu tyranizovala naše myšlení a schopnosti po tisíceletí. Nyní, když nám posledních pár století ukázalo sílu a kreativitu lidského ducha, můžeme o našem druhu uvažovat jako o organismu, který se zbavil hrozného parazita a strašáka neustále hrozící smrti pro to, aby nám předvedl svoje nejúžasnější schopnosti.

Když se vyléčíme z nějaké nemoci, cítíme se lépe, ne tak už původce choroby samotné. Z pohledu viru neštovic je vakcína proti neštovicím genocidní.

Stejným způsobem parazité trýznící lidstvo vnímají svobodu většiny jako naprostý horor. Jestliže je jejich parazitismus osvobozuje od nároků životní reality, tj. vydělávat si na každodenní chléb, musejí nevyhnutelně vnímat svobodu širokých mas jako zotročení jich samotných. Stejně jako by

farmář vnímal „osvobození“ svého dobytka jako naprostou katastrofu.

Zavedení pravdy nutně omezuje vytváření fantazií. Omezení fantazií limituje vykořisťování. Kdybych vás byl schopen přesvědčit, že jsem živoucí člověk-Bůh, a že Bůh, kterému jsem se narodil, chce, abyste mi dali 10% ze svého výdělku, jinak že budete na věky zatraceni, pak bych se mohl stát velmi bohatým. Byl bych parazitem iluzí, na kterých bych byl závislý svou existencí stejně, jako houba závisí na teplu, vlhku – a temnu.

Ti, kteří používají morálních fantazií ke zneužívání lidstva, vždy zuby nehty bojovali proti těm, kteří ohrožovali jejich živobytí objevováním a šířením pravdy.

Známe příklad mafie, která hrozí svým možným rivalům zmrzačením a smrtí, výjevy náboženských sekt útočících jedna na druhou, nebo vlády napadající se navzájem.

Když pak filozofové odhalí klamy nutné k trvalému vykořisťování, ideálně nechtějí být těmi, kdo by se pasoval do role konkurence. Nechtějí nahradit mafii nebo církve – chtějí je odstranit úplně.

Modernější analogii nabízí vztah mezi státem, lobbisty a daňovými poplatníky. Lobbisté zuřivě soupeří s jinými lobbisty o to, kdo získá více z jednoho společného daňového zdroje. Představte si ale, jak by se všichni lobbisté semkli, kdyby měli bojovat proti komukoli, kdo by navrhl odstranění státu jako instituce.

Parazité spolu budou agresivně soupeřit o omezené množství hostitelů – je ale jejich výsostným zájmem se spojit při útoku na cokoli, co by mohlo zlikvidovat hostitele jako takového.

V každé společnosti, kde jsou stát a církev formálně odděleny, má každá z těchto entit tendenci soupeřit o své přívržence. Jakmile začne církev ztrácet půdu pod nohama, stát pro sebe začne agresivně získávat vlastence – a výsledkem je sekulární socialismus. Jakmile stát začne ztrácet půdu pod nohama, církev začne získávat své přívržence – a výsledkem je náboženský fundamentalismus, často s nádechem libertarianismu.

Filozofové, kteří se staví proti všem intelektuálním chybám, jsou nicméně zapřísáhlými nepřáteli všech na iluzích se přiživujících parazitů. V oblasti fyziky „velké pravdy“ eliminují potřebu nadpřirozených sil a činí zázraky nemožnými. Vysvětlující schopnost vědy zcela zastihuje náboženská zdůvodnění, která se vydávají za poznatky o hmotném světě.

Vědecká metoda vyžaduje, aby bylo každé tvrzení podepřeno důkazy a racionalitou. Vzhledem k tomu, že neexistuje žádný důkaz pro existenci bohů – a samotná myšlenka existence bohů je přirozeně vnitřně rozporná – teze „bohové existují“ není udržitelná. Náboženští parazité se nevyhnutelně pokoušejí ubránit své tvrzení rozdělením reality do „dvou světů“ – vědeckého a spirituálního. Neexistuje však v současnosti žádný důkaz pro existenci takového „spirituálního“ světa, stejně tak jako neexistoval důkaz pro paralelní vesmír Platónových „forem“ před 2 500 lety.

Zavedení konzistentní a univerzální pravdy nezbytně vede k omezení a zničení kořistnického potenciálu iluzí. Konkrétně „velké pravdy“, které jsou univerzální a konzistentní, činí „střední pravdy“, které jsou ve skutečnosti fantaziemi používanými k vykořisťování, nadbytečnými a směšnými.

„Střední pravdu“ náboženství známe a několik dalších zde bude prozkoumáno a odhaleno. Některé z nich vám možná budou připadat šokující.

Efektivní parazitismus

Nejúčinnější parazité nebo viry jsou ti, kteří oklamou tělo tak, že propadne lhostejnosti. Náš imunitní systém je navržen tak, aby cizí prvky v těle napadl, izoloval a zneškodnil. HIV a rakoviny se obáváme zejména proto, že jsou schopny náš imunitní systém obejít.

Stejný způsob používají intelektuální parazité, aby vyřadili z provozu obranný systém svých obětí.

Když vás v uličce napadne neznámý člověk a bude po vás chtít peníze, budete konsternováni a zděšení. Můžete se fyzicky bránit, utéci, nebo mu odevzdat svou peněženku, ale stále budete ze setkání v šoku, rozzlobení a vylekaní. Když budete svůj zážitek vyprávět přátelům, zdůrazníte základní porušení vašich osobních a majetkových práv. Budou s vámi soucítit a zmiňované uličce se v budoucnu raději vyhnou.

To je příklad „malé pravdy“, která zní: „Krást mé věci je špatné“.

Když vám však státní úředník pošle obsílku a dožaduje se, abyste mu zaplatili, možná ucítíte jisté ponížení, ale nebudete tento zážitek vyprávět vašim přátelům se stejným zděšením a pobouřením.

To je příklad „střední pravdy“, která zatemňuje „velkou pravdu“, která praví, že „krást je špatné“.

Tato kniha se soustředí na odhalení a zničení těchto „středních pravd“. Jsem přesvědčen, že lidstvo je dalekosáhle sužováno tyranii falešných etických „středních pravd“, které ospravedlňují destruktivní světonázor náboženských pověr, sekulárních despocií a kultu rodiny.

Tvrdím v této knize, že velké pravdy v etice, stejně jako v každé jiné intelektuální disciplíně přímo vyplývají z těch malých. V matoucích mlhách „středních pravd“ je pekelně těžké se zorientovat, ale přesto to za to úsilí stojí, protože jediná fundamentální alternativa pravdy je vykořisťování, destrukce – a nevyhnutelně předčasná smrt miliónů obětí.

ČÁST 1: TEORIE

ETICKÝ RÁMEC

Etická tvrzení jsou odlišná od jiných typů znalostních výroků. Jestliže řeknu „mám rád jazz“, může být tento výrok pravdivý nebo nepravdivý, ale nebude pro vás obecně považován za jakkoli závazný. Mé preference pro jazz jsou pouhým konstatováním mé osobní záliby, na jejímž základě vám nevzniká žádná povinnost mít anebo nemít rád jazz.

Podobně když řeknu „mám rád zeleninu“, jedná se o pouhý projev mé osobní preference. Řeknu-li však, že „zelenina je zdravá“ přesunul jsem se z vyjádření osobní preference k vyjádření objektivního faktu. Je rozdíl mezi „mám rád zmrzlinu“ a „zmrzlina obsahuje mléko“.

Základní rozdíl mezi vyjádřením *preference* a vyjádřením *faktu* je ten, že vyjádření fakt jsou objektivní, testovatelná – a závazná. Jestliže si ceníte pravdy, pak jste povinni přijmout fakt, že zmrzlina obsahuje mléko, jakmile to bude prokázáno. (Jestliže si pravdy neceníte, pak byste se v první řadě neměli nikdy účastnit této debaty – nebo jakékoli jiné!)

Jestliže řeknu „Země je kulatá“ a poskytnu dostatečný důkaz takového tvrzení, pak rozhodnutí o jeho pravdivosti již není otázkou vašeho rozmaru. Jsem-li schopen prokázat, že Země je kulatá, musíte to přijmout jako pravdivé – pokud ovšem neodmítáte rozum a důkazy jako kritéria pravdy.

Jestliže akceptuji platnost matematických zákonů, potom nemůžu svévolně odmítnout matematický důkaz, který je v souladu s těmito zákony. *Odmítnu-li* takový důkaz, potom

nemůžu nadále tvrdit, že přijímám platnost matematických zákonů. To, že je přijímám, znamená, že jsem *povinen* přijmout jako platné důkazy, které jsou s těmito zákony v souladu. Odmítnutí důkazů, které jsou v souladu se standardy racionality, jsou odmítnutím standardů racionality jako takových.

Vědecká metoda, racionalita samotná a matematické zákony jsou příklady *objektivních* kritérií pro stanovení pravdivosti výroku. Není mým názorem, že dvě a dvě jsou čtyři. Jestliže také přijmete, že dvě a dvě jsou čtyři, nepodrobujete se mému názoru, ale racionální pravdě.

Objektivní pravda

Klíčovou výzvou v pochopení povahy pravdy je uvědomění, že „pravda“ ve světě neexistuje stejným způsobem jako stromy nebo kámen.

Koncept „pravda“ je nezbytně relativní pojem – i když to neznámá, že je subjektivní nebo svévolně stanovitelný. Koncept „zdraví“ je také relativní pojem – porovnáváme „zdraví“ k nemoci a k relativním standardům zdraví. Co je považováno za „dobré zdraví“ pro 90letého bude s těžší dobrou zdravím pro 20letého. Definice dlouhého života se také lišila před 500 lety a dnes.

To ovšem neznámá, že koncept „zdraví“ je zcela relativní a subjektivní. 10letý umírající na leukémii je nemocný dle jakékoli definice, stejně jako 20letý maratónský běžec je zdravý dle jakékoli definice. Muž, který se dnes dožije 90 let, měl statisticky dlouhý život, což by se nicméně změnilo,

kdyby nám medicínská technologie náhle umožnila žít do 200 let.

To, že se definice „zdraví“ rozšiřuje, nezbytně neznamená vyvrácení předcházejících definic, ale spíše jejich rozšíření. Umožní-li medicínská technologie 90letým vyhrávat maratony, potom se také změní naše definice toho, co je zdravé pro seniory. To ale neznamená, že se 20letý maratonec náhle stane nezdravým. Ovládnutí algebry nevyvrací aritmetiku.

Pravda je relativní také vzhledem k nezbytnosti. Newtonská fyzika byla nahrazena einsteinovskou fyzikou, která se ukázala jako mnohem přesnější v extrémních situacích například mimořádně silné gravitace nebo mimořádně vysoké rychlosti. Nicméně pro námořníky, kteří potřebují vy počítat správnou cestu přes oceán, je newtonovská fyzika přesná více než dostatečně. Kosmickou loď k Alfa Centauri byste za použití newtonovské fyziky neposlali, ale pro cestu z Lisabonu do New Yorku vám postačí dokonale. Práce spojená s učením a implementací einsteinovské fyziky by však měla pro námořníka negativní přínos.

Proto věta „newtonovská fyzika je méně přesná než einsteinovská, ale newtonovská fyzika je nejvhodnější pro výpočet přepravní lodní cesty“, může být považována za platný výrok. Newtonovská fyzika je v tomto případě *méně přesná i více vhodná*.

Pokud bychom chtěli pít absolutně čistou vodu, museli bychom pravděpodobně zaplatit tisíce dolarů za láhev. Pokud bychom však nebyli nesmírně bohatí nebo velmi lehkovážní, nikdy bychom tolik za uhašení žízně nezaplatili. Je pravda, že čistá voda je pro nás lepší, ale cena za takovou

čistotu naráží na hranici klesajících výnosů. Potom „čistší je lepší“ ustupuje tvrzení „čistší je horší“.

Opět platí, že to neznamená, že čistota vody je zcela subjektivní. Destilovaná voda bude vždy „pitnější“ než voda mořská.

Pravda a objektivní realita

Pojetí *pravdy* nutně zahrnuje pojem *přesnost*. Pokud se budu snažit šípem trefit střed terče, potom přesnost mého výstřelu se změní vzdáleností, s jakou se šíp zabodne od středu tohoto terče.

Co je potom „středem terče“ pravdy?

Pravdivost výroku můžeme měřit vzhledem k jeho souladu s objektivní realitou.

Ponecháme-li pro tuto chvíli stranou jazykové hrátky, tak pokud ukážu na racka a řeknu: „to je kovadlina,“ je zřejmé, že jsem se spletl, protože kovadlina je neorganická a neumí létat. Pravdivost mého výroku je poměřována vzhledem k faktům objektivní reality. Vzhledem k tomu, že racek není kovadlina, můj výrok je nepravdivý.

Tato rovnice mezi pravdou a realitou samozřejmě vyžaduje, abychom akceptovali naše smysly a jazyk jako relativně objektivní. Je mnoho dobrých důvodů věřit, že naše smysly a jazyk jsou skutečně objektivní a diskuze k tomuto tématu může být hodně komplikovaná. Ale mělo by stačit, když řekneme, že jestliže používáte oči, abyste si přečetli tuto knihu v lidském jazyce, pak se shodneme alespoň na tom, že vaše oči a jazyk, který sdílíme, jsou nejméně natolik objektivní, abyste dokázali zpracovat to, co zde píší. Pokud

[illegible]

Z chování hmoty a energie jsou v zásadě odvozeny zákony logiky – alespoň na vjemové úrovni. Kdybych vám řekl, abyste hodili míč zároveň nahoru i dolů, žádal bych o nemožné, což snadno otestujete, když se o to pokusíte. Když vám řeknu, abyste orali severní i jižní část pole současně, nebudete moci vyhovět. Když budu požadovat, abyste proměnili růži v osla, moje žádost nebude nikdy naplněna.

Vnímaná realita je konzistentní a objektivní – a právě z konzistentnosti a objektivity odvozujeme zákony logiky. Výroky o realitě mohou přesně *odpovídat* realitě pouze jako přímý důsledek konzistentnosti a objektivity.

Skutečnost, že se raci nahodile nemění v kovidliny – a naopak – je základem naší schopnosti správně posoudit výrok: „Toto je racek.“ Kdyby raci samovolně a průběžně měnili svou podstatu, nemohli bychom o nich vynášet pravdivé nebo nepravdivé výroky, a vlastně ani o čemkoli jiném, když na to přijde.

To je také základem klíčového kritéria vědecké metody – reprodukovatelnosti. Jestliže pronesu univerzální tvrzení o povaze gravitace, měli byste být schopni takové tvrzení reprodukovat i ve vlastních podmínkách. Kdyby realita *nebyla* konzistentní, reprodukovatelnost by byla pro stanovení pravdy zcela iracionálním kritériem.

Kdybyste byli učitelem matematiky, těžko byste přijali chybnou odpověď vašeho studenta, i kdyby vám tvrdil, že jeho odpověď byla správná, když ji psal, ale mezitím se prostě nějak proměnila.

Můžeme tedy přijmout to, že platnost výroku musíme měřit vzhledem k objektivní realitě – a to jak empiricky, tak

logicky. Logika jako disciplína má smysl pouze jako důsledek konzistentnosti reality. Empirická pozorování jsou platná nebo neplatná také pouze jako důsledek stálé povahy reality.

Existence „pravdy“

Pravdu potom můžeme měřit pomocí dvou základních kritérií:

1. Pravda je míra korelace mezi ideami naší mysli a konzistentností racionality, která je přímo odvozena z konzistentního chování hmoty a energie v reálném světě. (Racionální konzistentnost neboli vnitřní logika.)
2. Pravda je také míra korelace mezi ideami naší mysli a podstatou a chováním hmoty a energie v reálném světě. (Empirický důkaz neboli empirismus.)

První kritérium je míra konzistentnosti idejí s nimi samotnými – a taková konzistentnost je požadována proto, že realita je konzistentní sama se sebou. Když řeknu: „já neexistuji,“ tak je to příkladem idey, která je nekonzistentní sama se sebou, neboť musím existovat, abych mohl takovou větu pronést. Druhé kritérium je mírou přesnosti idejí vzhledem k empirickému pozorování objektivní reality.

Empirismus versus racionalita

Na empirismus můžeme nahlížet jako na schopnost instinktivně chytit hozený míč, nebo změřit jeho pohyb; racionalita je schopnost předpovědět a pochopit dráhu, jakou se bude míč ubírat na základě univerzálních pravidel. Je jasné,

že kdyby se míče pohybovaly náhodně do různých směrů – a pak se jako mávnutím kouzelného proutky měnily na hejna letících ptáků – pak bychom nebyli vůbec schopni předpovědět jejich chování.

A tak protože se hmota řídí neměnnými zákony, naše teorie o hmotě se musí také řídit neměnnými zákony. Pokud nebudu vědět nic o baseballu a budu sledovat baseballový zápas, kde by se hráči řídili pravidly, bylo by zcela iracionální pokusit se zformulovat pravidla baseballu, která by odporovala chování sledovaných hráčů. Vzhledem k tomu, že chování hráčů je konzistentní, *jakákoli teorie pravidel, týkající se pravidel chování hráčů, kterou vytvořím, musí být také konzistentní.*

Tento požadavek konzistentnosti je jedním ze zcela základních požadavků na pravdu. Vzhledem k tomu, že je realita konzistentní, potom i teorie týkající se reality musí být konzistentní.

První překážkou, kterou musí tedy každá teorie překonat je *vnitřní konzistentnost*.

VNITŘNÍ KONZISTENTNOST

Pokud budu architektem a budu navrhovat dům, první překážkou, kterou budu muset překonat, bude, zda takový dům může být reálně postaven. Když vytvořím krásný projekt domu z mýdlových bublin, nikdy za něj nedostanu zaplacení, protože takový „dům“ by prostě nikdy nemohl stát.

Stejně tak inženýři, kteří navrhují konstrukci mostu, musí jako první splnit podmínku, aby takový most byl vůbec možný postavit. Aspekty jako životnost, estetika a podobně, budou relevantní pouze v případě, že most bude schopný fyzicky existovat.

Bylo by nelogické – neřku-li velmi neproduktivní – postavit most z náhodně vybraných materiálů, za použití náhodných „výpočtů“, abychom teprve potom zjistili, zda bude most stát či nikoli. Vzhledem k tomu, že fyzikální zákony jsou konzistentní a univerzální, je relativně jednoduché už *před* započítáním stavby zjistit, zda most bude stát.

Existují dva způsoby jak ověřit životaschopnost mostu před jeho stavbou. Prvním je hledání vnitřní nekonzistentnosti v předpokladech a výpočtech, které mají prokázat proveditelnost stavby. Jestliže najdeme podstatné chyby ve výpočtech nosnosti mostu, pak bude ve výsledku buď předimenzován, nebo poddimenzován. Jestliže chybné matematické výpočty povedou k nosnosti mínus 50 tun na čtverečný metr v jakékoli části mostu, potom takový most

určitě stát nebude – a kdyby přece stál, jeho životaschopnost potom bude pouze náhodná a neopakovatelná.

Matematické výpočty použité při navrhování mostu se tedy musí ukázat jako vnitřně konzistentní ještě před tím, než začneme uvažovat o jakýchkoliv dalších aspektech.

V počítačové mluvě bychom řekli, že kód, který se nezkompiluje, nemůže být testován.

Stejně to platí i ve světě vědy. Teorie jsou vždy prověřovány, zda jsou vnitřně konzistentní před tím, než jsou empiricky testovány.

Důvod, proč je vnitřní konzistence tak důležitá, je ten, že jestliže teorie tvrdí, že mají hodnotu ve vztahu k realitě, a realita je vnitřně konzistentní, potom jakákoli teorie, která není vnitřně konzistentní, nemůže mít hodnotu ve vztahu k realitě.

Pouze *po* prokázání vnitřní konzistentnosti výpočtů může být posuzováno, do jaké míry most splňuje další specifikace. Lze vytvořit vnitřně konzistentní specifikaci pro malinký most postavený výhradně z balzového dřeva, ale pokud jeho inženýr zrovna nepíše článek do časopisu o železničním modelářství, pak jeho specifikace, přestože konzistentní, nesplní jakékoli stavební požadavky.

Jakmile jsme rozhodli, že most může stát, můžeme určit, zda splňuje naše specifické potřeby, jako je dostatečná nosnost pro chodce nebo pro vlaky.

V oblasti ekonomie se uplatňují stejná kritéria. Jestliže moje ekonomická teorie postuluje, že ceny musejí růst i klestat zároveň, potom nemůže být platná, neboť to je nemožné. Jakmile již jednou byla moje teorie prověřena z hlediska

vnitřní konzistentnosti, mohu začít hledat důkazy a/nebo začít teorii aplikovat a vytvářet proaktivní předpovědi.

Proto, aby byla jakákoli teorie platná, musí splňovat následující:

1. Vnitřní konzistentnost (logika).
2. Vnější konzistentnost (testovatelnost).

S tímto na paměti se můžeme pustit do hlavního tématu této knihy.

ETIKA

S ohledem na to, že etika je disciplína, na kterou má každý již nějaký názor utvořený, je důležité nastínit vztah mezi *instinktivní* etikou a *racionální* etikou.

Hráč baseballu může chytit letící míč, i když neví zhola nic o fyzice. Stejně tak můžeme správně vnímat čin jako nemorální, i když nevíme nic o etických teoriích.

Když se mi podaří chytit letící míč, znamená to, že mám instinktivní *cít* pro chování baseballového míče v letu. Mé instinktivní porozumění mi nicméně nedává schopnost vyslat kosmickou loď na oběžnou dráhu kolem Jupitera. Bezprostředně mám „malou pravdu“ – jak se míč pohybuje – ale ještě mi to nedává univerzální „velkou pravdu“ – jak se chová hmota.

Ani všeobecné morální odmítnutí činů, jako je znásilnění nebo vražda, není nezbytně nepřesné, ale nedává nám schopnost vytvořit nebo ověřit konzistentní a empirické morální teorie.

Pokud přijdu s vědeckou teorií, která popírá schopnost hráče baseballu chytit letící míč, budu stát před nepřekonatelnou výzvou, jak vysvětlit, že hráč baseballu ve skutečnosti *je* schopen takový míč chytit. Stejně tak když moje ambiciózní teorie nebude schopna přesně předpovědět dráhu letícího míče, budu mít „velkou pravdu“, která přímo odporuje „pravdě malé“ a nemůže být tedy platná. Vzhledem k tomu, že nezbytnost logické konzistentnosti přímo

vychází z „malých pravd“ vnímaných zkušeností, žádná teorie, která je v přímém rozporu s takovou zkušeností, nemůže být platná.

Jinými slovy, logika vychází z našich smyslů – proto logika nemůže popírat důkazy našich smyslů. Důkaz vždy vítězí nad vysvětlením.

Obdobným způsobem by měla být jakákoli platná etická teorie schopna vysvětlit a obhájit obecný odpor k takovým zločinům jako vražda nebo znásilnění. Nemůže rozumně odporovat univerzálně platným zákazům lidstva, ale musí je správně zařadit a vysvětlit.

Nicméně, stejně jako nám einsteinovská fyzika poskytla překvapivé závěry – nebyla by ve skutečnosti příliš přínosná, kdyby tomu tak nebylo – tak i etické teorie pro nás mají největší přínos, když odhalují pravdy překvapivé, někdy až šokující. Vždyť etické teorie, které by neposkytovaly překvapivé závěry, by byly pouhým potvrzením stávajících instinktivních preferencí a měly by tedy pro nás minimální hodnotu.

Teoretická etika jako disciplína

Jestliže řeknu, že něco je „morálně dobré“ – jinými slovy, pokud navrhuji etickou teorii – pak pochopitelně tvrdím, že lidé *by měli* jednat určitým způsobem, nebo se určitému jednání *vyhnout*.

Když řeknu svému synovi, že by se měl stát hráčem baseballu jen proto, že to chci já, nepronáším univerzální morální předpoklad, ale pouze svou osobní preferenci. Nebude *morální*, když se stane hráčem baseballu ani nebude *nemorální*, když se jím nestane.

Když mu ale řeknu, že je *morální*, když synové poslouchají své otce a *nemorální*, když je neposlouchají, tak již navrhuji preferenci, která je univerzální, nikoli pouze osobní. Snažím se proměnit „malou pravdu“ (*chci, aby ses stal hráčem baseballu*) ve „velkou pravdu“ (*je nemorální neposlouchat svého otce*). Pokud by chtěl být morální, *musel* by se stát hráčem baseballu – ne proto, že být hráčem baseballu je morální, ale protože poslouchat svého otce je morální.

Když mluvím o univerzální preferenci, pak již definuji to, co je *objektivně požadované* nebo *nezbytné* při sledování určitého cíle. *Jestliže* chci žít, potom nemusím mít rád jazz, ale *musím* jíst. „Přijímání potravy“ zůstává preferencí – *nemusím* jíst ve stejném smyslu, jako se musím „podřídít“ gravitaci. „Přijímání potravy“ je ale univerzální, objektivní a *závazná* podmínka pro to, abychom zůstali naživu, neboť se opírá o biologické skutečnosti, proti kterým nic nezmůžeme.

Etika jako disciplína může být definována jako jakákoli teorie týkající se preferovatelného lidského jednání, které je univerzální, objektivní, konzistentní – a závazné.

Preferovatelné jednání může být přirozeně závazné pouze tehdy, když je cíl žádoucí. Jestliže řeknu, že je pro lidi *preferovatelné* pravidelně cvičit a jíst zdravě, neříkám, že lidi *nesmí* sedět na gauči a jíst chipsy. To, co říkám, je, že *pokud* chcete být zdraví, *měli byste* cvičit a jíst zdravě.

Jak Hume skvěle vystihl, je nemožné odvodit „mětí“ (toho, co by mělo být) z „bytí“ (toho, co je). Tím měl na mysli, že *preference* nemůžou být žádným způsobem axiomaticky odvozeny z pouhé *existence*. Je pravdou, že člověk, který nesportuje a jí nezdravě, nebude zdravý. Znamená to, že „by měl“ cvičit a jíst zdravě? Nikoli. „Měl by“ je závislé na *preferenci*.

Jestliže chce být zdrav, potom *by měl* cvičit a jíst zdravě. Je pravda, že pokud člověk nebude jíst, potom zemře – z tohoto faktu ovšem nelze logicky odvodit závazný princip, že *by měl* jíst. *Jestliže* chce zůstat na živu, pak *musí* jíst. Nicméně jeho volba žít nebo nežít zůstává čistě na něm.

Stejně tak neexistuje něco jako univerzálně „lepší“ směr – záleží na tom, kam se chceme dostat. Když chci jet autem z New Yorku do San Franciska, potom bych „měl“ jet na východ. *Jestliže* bych chtěl vjet autem ze San Franciska do oceánu, „měl“ bych jet na západ. Ani směr „na západ“ ani „na východ“ nemůžeme ale považovat za univerzálně „lepší“.

Je pravda, že jen velmi málo lidí *by chtělo doopravdy* vjet autem do oceánu. To ale neznamená, že je univerzální pravdou, že nikdo *by neměl* vjíždět autem do oceánu. Principy nejsou otázkou demokracie – jestli jsou, potom čelíme problému hodnotového subjektivismu a musíme vyhodit celý koncept etiky z okna.

„Jednání“ existuje v objektivní realitě, mimo naši mysl – naproti tomu koncepty jako „mětí“ a „preference“ mimo naši mysl neexistují.

Nicméně fakt, že „mětí“ neexistuje v rámci objektivní reality, neznamená, že „mětí“ je zcela subjektivní. Vědecká metoda ani čísla jako taková také neexistují v rámci reality a přece věda a matematika zůstávají objektivními disciplínami.

Sebezneplatňující argumenty

Abychom mohli začít naší debatu o etice, je nezbytné, abychom pochopili povahu *sebezneplatňujících argumentů*.

Ekonomická teorie nemůže být považována za platnou, pokud bude požadovat růst i pokles cen ve stejný okamžik. Fyzikální teorie nemůže být považována za platnou, pokud bude požadovat, aby se plyn rozpínal i smršťoval zároveň. Matematická teorie nemůže být považována za platnou, bude-li tvrdit, že $2+2=5$, neboť „5“ je jiný způsob zápisu $2+3$ a nikoli $2+2$ a tedy řekneme-li, že $2+2=5$, potom říkáme, že $5=4$, což je vnitřně rozporné tvrzení.

Obecně žádná teorie, která si sama protiřečí ve svých výrocích, nemůže být platná. Není třeba jejího externího vyvrácení, neboť se vyvrací sama. Nepotřebujeme prověřovat každý koutek a skulinu vesmíru, abychom stanovili, že „kulaté čtverce“ neexistují. Takový koncept je sám o sobě vnitřně rozporný a svým tvrzením sám sebe vyvrací.

Jestliže předložím komplexní matematický důkaz a vy již v počátku zjistíte, že spočívá ve faktu, že dvě a dvě je pět a čtyři zároveň, potom nemusíte již nadále číst, abyste zjistili, že můj důkaz je neplatný.

Stejně tak, jak již bylo zmíněno, když k vám přijdu a řeknu: „Já neexistuji,“ moje tvrzení se automaticky samo zneplatňuje. Pokud vám takové tvrzení mohu sdělit, potom zcela evidentně existuji.

Když k vám přijdu a budu tvrdit: „Nic takového jako pravda neexistuje,“ potom formuluji tvrzení, které považuji za pravdivé, tím, že tvrdím, že pravda neexistuje. I zde je moje tvrzení sebezneplatňující.

Když vám řeknu, že „jazyk nemá význam,“ potom jsem si sám sobě protiřečil. Abych vám mohl slovně sdělit, že jazyk je bez významu, musí mít jazyk alespoň nějaký význam.

Když vám řeknu, že „vaše smysly nic nevypovídají,“ pak je můj argument také sebezničující, protože musím využít váš sluch, abych vám sdělil, že váš sluch je neplatný vjem. Pokud jsem schopen vám úspěšně sdělit svoje tvrzení, pak váš sluchový smysl musí mít výpovědní hodnotu. Musím tedy předpokládat, že vaše smysly mají výpovědní hodnotu, abych vás přesvědčil, že vaše smysly nic nevypovídají, což nemůže obstát.

PREFERENCE

Nyní, když rozumíme sebezneplatňujícím argumentům, se můžeme věnovat otázkám preferencí.

Preference jsou zásadní pro jakoukoli metodologii, která se snaží definovat pravdivostní hodnotu výroků. Vědecká metoda, například, je do značné míry definována přirozenými preferencemi logické konzistence a empirického ověření. Předpoklad pro vědu je: *Jestliže* chcete stanovit platnou pravdu o chování hmoty a energie, pak je *preferováno* použití vědecké metody.

V tomto smyslu „je preferováno“ neznamená „preferovat lepší variantu“, ale spíše „je požadováno“. Chcete-li žít, pak je *univerzálně preferováno*, abyste nejedli hrst plnou arseniku. Chcete-li určit platnou pravdu o realitě, je *univerzálně preferováno*, aby vaše teorie byla jednak vnitřně konzistentní, a jednak empiricky verifikovatelná. „Univerzálně preferovatelné“ potom chápeme jako „objektivně požadované“, budeme se ale držet slova „preferovatelné“, neboť chceme odlišit mezi situacemi, které člověk může ovlivnit a mezi fyzikálními danostmi, jako je třeba gravitace.

Aby byly etické teorie platné, musí být stejně tak *přinejmenším* interně a externě konzistentní. Jinými slovy, žádná etická teorie, která si sama sobě odporuje, nemůže být platná – a etická teorie, která odporuje empirickým důkazům a téměř-univerzálním preferencím, také nemůže být platná.

V etice tedy, stejně jako ve vědě, matematice, strojírenství a dalších jiných disciplínách, které posuzují teorii ve vztahu k realitě, *musejí být platné teorie logicky konzistentní a empiricky ověřitelné.*

Preference a existence

Když řeknu: „Já miluji zmrzlinu,“ pouze jedno slovo v této větě je nejednoznačné. Je zřejmé, že „já“ existuji, neboť vyjadřuji svoji osobní preferenci. Stejně tak je zřejmé, že „zmrzlina“ existuje v realitě. Naproti tomu slovo „miluji“ je problematičtější.

Preference neexistují v objektivní realitě. Kdybyste byli přehnaně zvědaví, mohli byste mě třeba sledovat a zaznamenávat každý moment, kdy jím zmrzlinu, což by vám poskytlo dobrý empirický podklad pro zhodnocení mých preferencí pro zmrzlinu. Toto je určitá možnost, ale kdybych byl masochista, který nesnáší zmrzlinu a trápil se úmyslně její nepříjemnou chutí, mohl bych vás zmást svým tvrzením, že ji miluji.

Můžeme nalézt *důkazy* preferencí, ale nemůžeme nalézt v realitě preference *jako takové*. Preference existují jako vztah mezi vědomím a hmotou, stejně jako gravitace existuje jako vztah mezi dvěma hmotnými tělesy.

Odložíme-li stranou komplikované otázky svobodné vůle a determinismu, dá se rozumně předpokládat, že cokoli člověk v současnosti dělá, je to, co on nebo ona „preferuje“ dělat. Jestliže ráno vstanu a jdu do práce, tak je to něco, co zřejmě oproti ostatním alternativám preferuji dělat. I když

nesnáším svou práci, stále ji nesnáším *méně*, než – řekněme – být bez peněz.

Vzhledem k tomu, že lidé mohou dělat téměř nekonečné množství činností, cokoli člověk v určitý moment dělá, je výsledkem výběru ze všech ostatních možných alternativ. Vybral jsem si, že napíši tuto knihu, raději než se třeba učit tango.

Aplikujeme-li tento jednoduchý fakt na etické argumenty, dojdeme k velice zajímavým výsledkům.

Preference a argumenty

Majíce na paměti výše uvedenou analýzu sebezneplatňujících argumentů, lehce porozumíme vnitřně rozporné povaze výroku: „Preference neexistují.“ Vzhledem k tomu, že každé lidské jednání – vynášení filozofických výroků nevyjímaje – je vybráno jako preferovanější oproti všem ostatním možným variantám jednání, pak argumentace, že preference neexistují, vyžaduje preferenci takové argumentace, což je vnitřně rozporné tvrzení.

Argumentovat, že preference neexistují, je stejné jako tvrdit, že jazyk neexistuje. To je zcela a beze zbytku sebezneplatňující argument.

Protože není možné jednat bez vyjádření preferencí – ať už explicitně, či implicitně – kdokoli, kdo jedná, přijímá předpoklad, že preference existují. Je tedy nemožné debatovat o existenci preferencí bez přijetí existence preferencí.

Preference a univerzálnost

Vyvstává tedy další otázka: Jsou preference čistě subjektivní, nebo mohou být univerzální?

Je zřejmé, že některé preference jsou subjektivní. Hu-dební vkus, osobní koníčky, oblíbená literatura a tak dále, to vše jsou subjektivní a osobní preference.

Výzva přichází, když se chceme pokusit definovat některé preference jako *objektivní*.

Problém, před kterým stojíme, je: *Mohou být některé preference objektivní, tj. univerzální?*

Jestliže řeknu, že některé preference mohou být objektivní, nemám na mysli to, že by se takovými preferencemi řídili všichni lidé za všech okolností. Kdybych argumentoval, že *dýchání* je objektivní preference, musel bych čelit příkladu těch, kteří spáchají sebevraždu oběšením. Kdybych argumentoval tím, že přijímání potravy je objektivní preference, mohli byste oponovat příklady hladovek a anorexie.

Hovořím-li tedy o univerzálních preferencích, hovořím o tom, co by lidé *měli* preferovat a nikoli o tom, co vždy *doopravdy* preferují. Když použiji přirovnání z vědy: abychom vážně porozuměli vesmíru, *měli* bychom používat vědeckou metodu; to ale neznamená, že tak lidé vždy činí, neboť milióny lidí raději hledají *odpovědi* v prastarých legendách než ve vědě. Není způsobu, jak najít pravdu o vesmíru bez vědy, lidé ale mohou zcela volně předefinovat „pravdu“ na „omyl“ a spokojit se s nesmysly mysticismu.

Podobně, když se budete chtít vyléčit z infekce, *měli byste si vzít antibiotika spíše než tančit aztécký dešťový tanec*. Preference užívání antibiotik před tančením dešťového tance je univerzální, protože tanec nemůže vyléčit infekci. Proto, i když se občas nějaký blázen bude snažit vyléčit svou infekci tancem, zůstává stále pro člověka, který chce vyléčit infekci, *univerzálně preferovatelné* vzít si antibiotika.

Jinými slovy, chcete-li se dostat na vrchol hory, nestačí si to přát. Chcete-li odhalit počátek vesmíru, modlitba vám odpověď nedá. Lidé si stále přejí a modlí se, ale to nečiní přání a modlení efektivními.

Mějme toto na mysli a pojďme se věnovat otázce, zda mohou být univerzální preference platné.

Argumenty a univerzálnost

Jestliže se rozhodnu vstoupit do diskuse, implicitně přijímám širokou škálu předpokladů, které stojí za to si zde představit.

Předpoklad č. 1: Oba dva existujeme

Když se rozhodnu s vámi vést debatu, pak nezbytně musím přijmout fakt, že my oba existujeme. Pokud budu věřit, že já existuji, ale vy nikoli, pak debata nebude mít smysl a bude se jednat o chování blázna. Začnu-li se dohadovat se svým odrazem v zrcadle, měl bych raději začít relaxovat než debatovat.

Předpoklad č. 2: Naše smysly mají schopnost vnímání správnosti

Protože lidé nejsou schopni spolu navzájem telepaticky komunikovat, jakákoli debata nezbytně zahrnuje použití smyslů. Psaní předpokládá zrak, mluvení vyžaduje sluch, Braillovo písmo vyžaduje cit. Proto každé tvrzení, které je založeno na neplatnosti lidských smyslů, je sebezneplatňující.

Předpoklad č. 3: Jazyk má schopnost přenášet význam

Protože je každá argumentace založena na jazyce, tak stejně jako v předpokladu č. 2, jsou jakákoli tvrzení spočívající na tezi, že jazyk nemá význam, okamžitě vyvrácena. Používat jazyk k tomu, abych argumentoval, že jazyk nemá žádný význam, je jako použít kurýra k doručení zprávy, která tvrdí, že kurýr není schopen doručovat zprávy.

Předpoklad č. 4: Oprava vyžaduje univerzální preference

Když budete chtít opravit chybu, kterou jsem udělal, pak implicitně přijímáte fakt, že bude pro mě *lepší*, abych svou chybu napravil. Vaše preference pro to, abych svou chybu napravil, není subjektivní, ale objektivní a univerzální.

Neříkáte mi: „Měl bys přijmout můj pohled na věc namísto svého, protože to tak já preferuji,“ ale spíše: „Měl bys opravit svůj pohled na věc, protože ten tvůj je objektivně chybný.“ Má chyba nevzniká z pouhého nesouhlasu s vámi,

ale jako výsledek mého odchýlení se od objektivního standardu pravdy. Váš argument, že bych měl opravit své chybné mínění, se opírá o objektivní hodnotu pravdy – tj., že pravda je *univerzálně preferována* před omylem a že pravda je *univerzálně objektivní*.

Předpoklad č. 5: Existuje objektivní metodologie pro odlišení pravdy od nepravdy

Jestliže se mnou nesouhlasíte a já vám odpovím, že se mnou souhlasit musíte, protože já mám pravdu vždy, pak je velmi nepravděpodobné, že budete spokojeni s důkladností mé odpovědi. Když poskytnete dobré důvody, proč se mýlím, ale já budu stále jen opakovat, že mám pravdu, protože ji mám vždy, naše interakce bude moci stěží být označena za debatu.

Ve chvíli, kdy poskytnu do určité míry objektivní kritéria pro odlišení pravdy od nepravdy, přijímám, že pravda je více než jen věc názoru.

To ale nezbytně neznamená, že moje objektivní kritéria jsou *logická* – můžu vás například odkázat na náboženský text. Ovšem i když to udělám, stále přijímám to, že pravda je něco, co se tvoří nezávisle na pouhých osobních tvrzeních – tedy, že existuje objektivní metodologie pro odlišení pravdy od nepravdy.

Předpoklad č. 6: Pravda je lepší než nepravda

Když vám řeknu, že Země je plochá a vy mi odpovíte, že to není pravda, že je kulatá, pak implicitně přijímáte axiom,

že pravda i nepravda objektivně existují a že pravda je lepší než nepravda.

Řeknu-li vám, že mám rád čokoládovou zmrzlinu a vy zase opáčíte, že máte rádi vanilkovou, je nemožné „dokázat“, že vanilková je objektivně lepší než čokoládová. V momentě, kdy mě opravíte s odkazem na objektivní fakta, přijímáte, že objektivní fakta existují a že objektivní pravda je univerzálně preferována před subjektivní chybou.

Předpoklad č. 7: Mírumilovná debata je nejlepší způsob, jak řešit spory

Když vám řeknu, že je Země plochá a vy vytáhnete zbraň a zastřelíte mě, stěží to bude příkladem produktivní debaty. Je pravda, že naše rozepře by tím byla „vyřešena“; ale pouze tím, že jen jeden z nás zůstal nakonec naživu.

Když mi řeknete, že každou naši neshodu vyřešíte mým zastřením, nejspíš se do žádné debaty s vámi nebudu pouštět.

Je tedy zřejmé, že jakákoli debata spočívá na implicitním předpokladu, že důkaz, rozum, pravda a objektivita jsou *univerzálně preferovatelné* metody, jak řešit odlišné názory mezi jedinci. Bylo by zcela nelogické argumentovat, že rozdílné názory by se měly řešit násilím – jediným konzistentním argumentem pro *hodnotu* násilí je *užití* násilí. (Je užitečné si tuto konkrétní premisu zapamatovat, neboť bude později velmi důležitá.)

Debata tedy v podstatě vyžaduje objektivní metodologii prostřednictvím smysluplného jazyka při usilování

o univerzální pravdu, která je objektivně preferována před osobní chybou.

Taková preference univerzální pravdy není preferencí *úrovně*, ale *formy*. Zkratka, která nám zkrátí cestu o polovinu, je dvakrát lepší než delší cesta – obě jsou ale *bezpochyby preferovatelné* před cestou vedoucí úplně špatným směrem.

Stejným způsobem pravda není jen „lepší“ než omyl – je *nezpochybnitelně preferována*, neboli *požadována*.

Předpoklad č. 8: Jedinci jsou zodpovědní za své činy

Když budu argumentovat, že lidé nejsou zodpovědní za své činy, budu čelit paradoxní situaci, *zda jsem, či nejsem zodpovědný za svůj argument* a také, *zda jste, či nejste vy zodpovědní za svou odpověď*.

Když bude můj argument, že lidé nejsou zodpovědní za své činy, pravdivý, potom nejsem zodpovědný za svůj argument a vy nejste zodpovědní za svou odpověď. Nicméně jestliže věřím, že nejste zodpovědní za vaši odpověď, dávalo by pramalý smysl sdělovat vám můj argument. Bylo by to stejné jako se dohadovat s televizí. (Otázka odpovědnosti se samozřejmě úzce vztahuje k otázce svobodná vůle vs. determinismus, což bude tématem jiné knihy.)

Když vám tedy řeknu, že nejste zodpovědní za své činy, říkám vám v podstatě, že je pro vás univerzálně preferovatelné věřit, že preference nejsou možné, neboť když nemáte kontrolu nad svými činy, nemůžete si vybrat preferovaný stav, tj. pravdu před nepravdou. Takový argument je tedy stejný jako výše zmíněné argumenty sebezneplatňující.

UNIVERZÁLNĚ PREFEROVATELNÉ JEDNÁNÍ

Z výše uvedených argumentů lze soudit, že není možné pustit se do žádné debaty, aniž bychom přijali předpoklad, že určitá jednání jsou *univerzálně preferovaná*.

Používám zde slovo „jednání“ raději než „ideje“, protože je důležité odlišit čistě vnitřní a neverifikovatelné stavy jako je „přemýšlení“ od objektivních a prokazatelných stavů jako je „konání“, „psaní“ a „mluvení“.

Je nemožné prokázat, že jsem měl včera sen o slonovi. Je však možné prokázat, že jsem napsal slovo „slon“, což je důvod proč používám slovo „jednání“ a nikoli „ideje“.

Přistoupit v diskuzi na vyšší logiku znamená *konat*. Kdybych pokaždé, když uznám váš názor, nic neřekl a jen na vás tiše zíral, asi byste debatování se mnou považovali za otravné. Uznat váš názor znamená učinit akt slovního souhlasu.

Vidíme tedy, že nedílnou součástí každého aktu diskuze jsou do ní vnořené předpoklady, které není možné vyvrátit.

Když vás požádám o schůzku na tenisovém kurtu a pak přijdu s loveckou puškou, můžeme skončit provozováním nějakého sportu, určitě to ale nebude tenis. Když vás požádám o schůzku na tenisovém kurtu, abychom si zahráli tenis, bude v tomto požadavku implicitně zahrnuto přijetí pravidel tenisové hry.

Ti, kteří se v historii angažovali v debatách o etice, často selhávali ve schopnosti držet se této základní skutečnosti.

Nemůžu předložit vědeckou práci napsanou ve svém vlastním jazyce, prohlašovat, že byla posouzena mojí vnitřní zlatou rybkou a očekávat, že budu brán vážně. Obdobně nemůžu začít filozofickou debatu o etice, odkazovat se na své osobní hodnoty, tvrdit, že všechny mé argumenty byly potvrzeny vševědoucím a neviditelným skřítkem Trixie a očekávat, že budu brán vážně.

Samotný akt debatování vyžaduje přijetí univerzálně preferovatelného jednání (UPJ). Není způsob jak racionálně odpovédět na etický argument bez uplatnění UPJ.

Pojďme se nyní věnovat řadě pozitivních důkazů UPJ.

Platnost UPJ

Jednou z hlavních výzev, kterým čelí moderní filozofové, je potřeba dokázat, že morální pravidla jsou jak aplikovatelná, tak univerzální. Dokud nebudou morální pravidla podrobena stejné systematickosti a logice jako jiné otázky, bude nám navždy stát v cestě subjektivismus, politická předpojatost a pragmatická „argumentace užitkem“.

Nejbližší historickou analogii k dnešní situaci najdeme v 15. a 16. století během vzestupu vědecké metody. Raní průkopníci, kteří obhajovali racionální a empirický přístup k poznání, čelili stejným předsudkům, jakým čelíme dnes – ty samé iracionality, zakořeněné pravomoci církve a státu, mystické a subjektivní „dané pravdy“ a rané bariéry ve vzdělávání. Ti, kteří obhajovali prvořadost racionality a empirického pozorování před fundamentalismem Bible a sekulárními tyranii, čelili odhodlané opozici těch, kteří třímali

kříž i meč. Mnozí byli umučeni k smrti za svoji intelektuální poctivost; dnes čelíme mnohem menším rizikům a měli bychom být o to odvážnější při obhajování toho, co je *pravdivé*, proti tomu, čemu se *věří*.

Abychom mohli zaútočit na falešnou mravnost, musíme začít od začátku, stejně jako to dělali první vědci. Francis Bacon netvrdil, že vědecká metoda je „efektivnější“ než modlitba, biblické texty nebo vidění vyvolaná dlouhým hladověním. On jednoduše prohlásil, že jestli chceme porozumět přírodě, musíme ji pozorovat a teoretizovat logicky – a že k poznání *žádná jiná* cesta nevede.

Při definování morálky a debatě o ní musíme zvolit stejný přístup. Musíme začít používat sílu a legitimitu vědecké metody k prokázání platnosti a univerzálnosti morálních zákonů. Musíme začít od začátku, postupovat logicky a odmítnout každou iracionální či neempirickou náhražku za pravdu.

Jak něco takového vypadá v praxi? To, co musíme udělat, je stanovit následující axiomy:

1. Morálka je platný koncept.
2. Morální pravidla musejí být konzistentní pro celé lidstvo.
3. Platnost morální teorie je posuzována podle své konzistentnosti.

Tak abychom začali od úplného začátku... jsou morální pravidla – nebo univerzálně preferovatelné lidské jednání – vůbec platná jako taková?

Co se týká morálních pravidel, existují pouze dvě možnosti, stejně jako v každé jiné logické disciplíně. Buď jsou univerzální morální pravidla platná, nebo nikoli. (Ve fyzice

otázka zní: Bud' jsou univerzální fyzikální zákony platné, nebo nejsou.)

Pravidlo může být platné, pokud bud' empiricky existuje, jako gravitace, nebo protože je pravdivé tak, jako je pravdivá rovnice $2+2 = 4$.

Musíme se tedy nyní znovu zeptat: Existují vůbec morální pravidla?

Zcela jistě nikoli v materiální realitě, která neobsahuje žádná morální pravidla, ani se jimi neřídí. Morální pravidla se liší od těch fyzikálních, stejně jako se vědecká metoda liší od gravitace. Hmota se přirozeně řídí zákonem gravitace, nebo druhým termodynamickým zákonem, ale pravidlo „nezabiješ“ není nikde v přirozené podstatě věcí obsaženo. Fyzikální zákony *popisují* chování hmoty, ale neobsahují jediný *předpis, jak by se měla* chovat. Věda říká, že se hmota *chová* určitým způsobem – nikdy však, že *by se měla chovat* určitým způsobem. Teorie gravitace dokazuje, že když strčíte člověka ze skály, tak spadne dolů. Neřekne nám ale, zdali *ho máme* strčit, nebo ne.

Nemůžeme tedy tvrdit, že morální pravidla existují v materiální realitě, ani že se jimi automaticky řídíme, jako zákony fyzikálními. To ale neznamená, že morální pravidla jsou chybná, subjektivní či irelevantní. Ani vědecká metoda neexistuje sama o sobě v realitě (a její užití je dobrovolné), není ale určitě nepravdivá, subjektivní či irelevantní.

Budeme-li schopni prokázat, že morální teorie mohou být objektivní, racionální a ověřitelné, bude to mít pro etiku stejně pozitivní účinky, jako mělo přijetí vědecké metody pro *fyzikální* teorie.

Před vznikem vědecké metody lidé věřili, že hmota se chová dle nahodilých pravidel a subjektivních rozmarů bohů a démonů – a to samé si myslí lidé dnes o morálce. Sopky vybuchovaly, protože se bohové zlobili, dobrou sklizeň zajistily lidské nebo zvířecí oběti. Nikdo nevěřil, že by absolutní fyzikální zákony mohly omezit vůli bohů – a věda se tedy nemohla rozvíjet. Ti, kteří historicky nejvíce profitovali z definování fyzikálních zákonů jako subjektivních – většinou kněží a aristokraté – bojovali proti podřízení fyzikálních teorií vědecké metodě, právě tak jako dnes ti, kteří profitují z definování morálky jako subjektivní – většinou kněží a politici – v současnosti bojují proti podřízení *morálních* teorií objektivním a univerzálním principům.

Jak bylo zmíněno, vědecká metoda je v zásadě metodologie pro oddělení přesných teorií od nepřesných tím, že jsou podrobeny dvěma základním testům: logické konzistence a empirickému pozorování – a vždy podřízení logické konzistence empirickému pozorování. Navrhnu-li naprosto konzistentní a logickou teorii, která bude tvrdit, že kámen vržený ze skály poletí nahoru, pak jakékoli empirické testování musí prokázat moji teorii jako neplatnou, neboť pozorování vždy přebíjí hypotézu.

Dalším aspektem vědecké metody je přesvědčení, že vzhledem k tomu, že hmota je složena z atomů, které mají obecné, stálé a predikovatelné vlastnosti, potom i chování hmoty musí být obecné, stálé a predikovatelné. Experimenty tedy musí být *reprodukovatelné* na různých místech a časech. Nemohu tvrdit, že má „teorie vznášejícího se kamene“ je správná jen pro určitý kámen, nebo jen den prvního pokusu, či na určitém místě. Moje teorie musejí

popisovat chování *hmoty*, které je obecné, stálé a predikovatelné.

V neposlední řadě existuje obecně přijímané pravidlo – někdy též nazývané Occamova břitva – které říká, že jestliže máme dvě teorie, které mají stejnou prediktivní sílu, pak preferujeme tu jednodušší z nich. Před Koperníkovou revolucí, kdy ještě Země byla považována za střed vesmíru, představoval zpětný pohyb Marsu při míjení Země na cestě po své orbitě kolem Slunce velký problém pro Ptolemaiovský systém astronomických kalkulací. „Kruhy obsažené v dalších kruzích“ se nekonečně násobily, což bylo jednoduše odstraněno umístěním Slunce do středu solárního systému a přijetím eliptické povahy planetárních orbit.

Každá platná vědecká teorie musí být tedy: a) univerzální, b) logická, c) empiricky ověřitelná, d) reprodukovatelná a e) co možná nejjednodušší.

Metodologie pro posouzení a prokázání *morální* teorie je tedy naprosto stejná jako metodologie pro posouzení a prokázání jakékoli jiné teorie.

Morální pravidla: Definice

První otázkou týkající se morálních pravidel je: *Čím jsou?*

Jednoduše řečeno, *morální zásady* jsou souborem pravidel, která postulují, že přesně a konzistentně vymezí univerzálně preferovatelná lidská jednání, stejně jako *fyzika* je souborem pravidel, která postulují, že přesně a konzistentně identifikují univerzální chování *hmoty*.

Druhou otázkou, kterou si musíme položit, je: Existuje vůbec něco takového jako „univerzálně preferovatelné jednání“?

Pokud ano, pak můžeme začít zjišťovat, jaká by taková jednání měla být. Pokud ne, pak zde musíme náš průzkum zastavit – stejně jako Ptolemaiovská astronomie ukončila svůj, poté, co bylo obecně přijato, že skutečným středem solární soustavy je Slunce.

UPJ: Pět důkazů

Jak jsme již probrali, tvrzení, že *nic takového jako univerzálně preferovatelné jednání neexistuje*, obsahuje nepřekonatelné množství logických a empirických problémů. „Univerzálně preferovatelné jednání“ musí být platným konceptem z pěti hlavních důvodů.

První je logický: jestliže argumentuji *proti* tezi, že univerzálně preferovatelné jednání jako takové existuje, potom již tímto demonstruji svoji preferenci pravdy před nepravdou – stejně jako preferenci opravení někoho, kdo pronáší chybná tvrzení. Tvrdit, že není nic takového jako univerzálně preferovatelné jednání, je stejné, jako křičet do něčího ucha, že zvuk neexistuje – je to samo o sobě vnitřně rozporné. Jinými slovy, pokud *není nic takového* jako univerzálně preferovatelné jednání, pak bychom *měli* oponovat každému kdo tvrdí, že *je* něco jako univerzálně preferovatelné jednání. Nicméně pokud bychom něco „měli“ udělat, pak jsme právě vytvořili univerzálně preferovatelné jednání. Pak tedy univerzálně preferovatelné jednání – neboli morální pravidla – jsou platným konceptem.

Sylogisticky:

1. Předpoklad je: koncept „univerzálně preferovatelné jednání“ musí být platný.

2. Argumentace proti platnosti „univerzálně preferovatelného jednání“ představuje univerzálně preferovatelné jednání.
3. Potom tedy žádná argumentace proti platnosti univerzálně preferovatelného jednání nemůže být platná.

Všichni jsme si vědomi toho, že existují subjektivní preference jako mít rád zmrzlinu nebo jazz; takové jsou považovány za preference, které nejsou pro druhé nijak závazné a ani se jich nedotýkají. Na druhé straně jsou jiné preference jako znásilnění nebo vražda, které se evidentně *druhých týkají*. Pak tu jsou preference logiky, pravdy a důkazů, které se druhých dotýkají a jsou pro ně závazné (i když nejsou obvykle vynucovány násilně), pokud přijmeme, že nelogický výrok musí být nepravdivý nebo neplatný.

Takové preference, které mohou být považovány pro druhé za závazné, můžeme označit termínem „univerzální preference“, nebo „morální pravidla“.

Jak ještě můžeme zjistit, zda je koncept „morálních pravidel“ platným konceptem?

Můžeme prozkoumat tuto otázku jednak z biologického hlediska a jednak ze sylogistického.

Všechna hmotná tělesa například podléhají fyzikálním zákonům – a vše, co je živé, podléhá navíc určitým požadavkům; a jako živé musí dodržovat univerzálně preferovatelné jednání. Pro život je například nezbytný kyslík a živiny. Každá živá vědomá bytost je samozřejmě organickou součástí fyzického světa, a tedy podléhá fyzikálním zákonům a univerzálně preferovaným jednáním. Argumentovat opačně by vyžadovalo důkaz, že vědomí je nehmotné a neorganické – což

je nemožné, neboť je živé a má hmotu a energii. Argumentovat, že vědomí nepodléhá fyzikálním zákonům ani univerzálně preferovatelnému jednání by bylo stejné, jako tvrdit, že lidé nepodléhají gravitaci a může se jim dařit bez jídla.

Je tedy nemožné, aby kdokoli logicky argumentoval proti univerzálně preferovatelnému jednání, neboť je-li naživu, aby argumentoval, musí sledovat univerzálně preferovaná jednání, jako jsou příjem potravy a tekutin nebo dýchání.

Sylogisticky:

1. Všechny organismy potřebují k životu univerzálně preferovatelné jednání.
2. Člověk je živý organismus.
3. Všichni žijící lidé jsou tedy živí právě díky tomu, že se řídí univerzálně preferovaným jednáním.
4. Potom tedy jakýkoli argument proti univerzálně preferovatelnému jednání vyžaduje přijetí a praktikování univerzálně preferovatelného jednání.
5. Potom tedy žádný argument proti existenci univerzálně preferovatelného jednání nemůže být platný.

Vzhledem k tomu, že vědecká metoda vyžaduje empirické potvrzení, musíme také konfrontovat realitu, abychom potvrdili naši hypotézu – a zde je platnost univerzálně preferovatelného jednání plně podpořena.

Každý příčetný člověk věří v určitý druh morálních pravidel. O tom, co *zakládá* morální pravidla, se sice vedou spory, ale každý si je jist, že morální pravidla jsou platný koncept – stejně jako když mnoho vědců vede spory, nikdo z nich ale nepochybuje o platnosti vědecké metody jako takové. Někdo může argumentovat, že Země je kulatá a nikoli plochá – analogické by bylo měnit definici morálky – nikdo

ale nemůže argumentovat, že Země neexistuje. To by bylo jako argumentovat, že neexistuje nic takového jako univerzálně preferovatelné jednání.

Neboli:

1. Aby byla vědecká teorie platná, musí být podpořena empirickým pozorováním.
2. Je-li koncept „univerzálně preferovatelného jednání“ platný, pak by lidstvo mělo věřit v univerzálně preferovatelné jednání.
3. Všichni lidé věří v univerzálně preferovatelné jednání.
4. Existuje tedy empirický důkaz podporující platnost univerzálně preferovatelného jednání – a existence takového důkazu popírá tvrzení, že univerzálně preferovatelné jednání není platným konceptem.

Čtvrtý argument platnosti univerzálně preferovatelného jednání je také empirický. Vzhledem k tomu, že lidé v životě stojí před téměř nekonečným množstvím rozhodnutí, tvrzení, že neexistuje princip univerzálně preferovatelného jednání, by znamenalo, že všechny takové volby jsou si rovny. Všechny volby si však rovny nejsou, a to ať už z hlediska logiky nebo empirického pozorování.

Je-li například jídlo dostupné, většina lidí preferuje denně jíst. Když je zima, většina lidí hledá teplo. Téměř všichni rodiče volí, že budou šatit, živit a vzdělávat své děti. Je mnoho příkladů situací, kde lidé volí stejně, což značí, že univerzálně preferovatelné jednání je časté a je součástí lidské povahy.

Jak už jsme zmínili, žádná platná fyzikální teorie nemůže odmítat jednoduchý fakt, že dítě umí chytit letící míč –

stejně tak žádná platná etická teorie nemůže odmítnout nekonečné množství důkazů o přijetí UPJ.

Neboli:

1. Volby jsou téměř nekonečné.
2. Většina lidí dělá velmi podobné volby.
3. Všechny volby si tedy nemohou být rovny.
4. Proto univerzálně preferovatelné jednání musí být platný koncept.

Pátý argument platnosti univerzálně preferovatelného jednání je argument evoluční.

Jelikož všechen organický život vyžaduje k přežití univerzálně preferovatelné jednání, lze předpokládat, že organismy, které dělají nejlepší volby, jsou ty nejčastěji vybírané pro přežití.

Vzhledem k tomu, že člověk jako druh je nejúspěšnější a nejvýznamnějším lidským orgánem je jeho mysl, musí to být lidská mysl, která mu nejvíce pomohla při provádění nejúspěšnějších voleb. Mysl jako taková byla vybrána jako úspěšná pro svoji schopnost provádět úspěšné volby. A protože lidská mysl existuje jako *výsledek* univerzálně preferovatelného jednání, musí být univerzálně preferovatelné jednání platným konceptem.

Neboli:

1. Organismy jsou úspěšné, když konají podle univerzálně preferovatelného jednání.
2. Člověk je nejúspěšnější organismus.
3. Člověk tedy musel jednat dle univerzálně preferovatelného jednání nejúspěšněji.
4. Lidská mysl je nejvýznamnější orgán člověka.
5. Lidská mysl musela tedy jednat nejúspěšněji na základě univerzálně preferovatelného jednání.

6. Univerzálně preferovatelné jednání musí být tedy platný koncept.

Mohli bychom přednést mnoho dalších argumentů, které podporují existenci a platnost UPJ, zůstaneme ale u výše uvedeného a posuneme se k prošetření povahy UPJ.

UPJ: Dobrovolné a objektivní

Platnost univerzálně preferovatelného jednání jsme již prokázali, otázka morálky se tedy nyní posouvá. Morálka je platným konceptem – jaké teorie ji tedy kvantifikují, klasifikují, vysvětlují a předpovídají?

Nejprve si musíme připomenout, že morálka je čistě volitelná. Každý člověk podléhá gravitaci a potřebuje k životu potravu, žádný člověk ale nemusí jednat morálně. Budu-li znásilňovat, krást nebo zabíjet, žádný blesk z čistého nebe mě nesrazí k zemi. Morální pravidla stejně jako vědecká metoda nebo biologická klasifikace jsou pouze způsoby jak racionálně uspořádat fakta a principy vzhledem k objektivní realitě.

Fakt, že dodržování morálních pravidel je *dobrovolné*, však mylně dovedlo mnoho myslitelů k závěru, že morálka sama o sobě je *subjektivní*.

Dále od pravdy už by nemohli být.

Živoucí organismy jsou součástí hmotného světa a hmotný svět je racionální a objektivní. Řídit se morálními teoriemi je dobrovolné, což však neznamená, že všechny morální teorie jsou subjektivní. Vědecká metoda je také dobrovolná, ale nikoli subjektivní. Používání biologické klasifikace je dobrovolné, biologie ale subjektivní není. Volby jsou dobrovolné,

jejich důsledky nikoli. Mohu si zvolit přestat jíst, ale nemohu si zvolit žít bez jídla. Mohu si zvolit, že někoho o hlavu zkrátím, nemohu si ale zvolit, zda bude nebo nebude žít bez hlavy. Morálka tedy je volitelná, avšak *dopady* morálních voleb jsou zároveň měřitelné a objektivní.

Nyní, s vědomím toho, že morálka je platným konceptem, se můžeme přesunout k další otázce: do jakého míry nebo úrovně je morálka platná?

Jak jsme si již řekli, prvním testem jakékoli vědecké teorie je *univerzalita*. Stejně jako se fyzikální teorie musí vztahovat na *všechnu* hmotu, morální teorie, která tvrdí, že popisuje preferovatelné jednání lidí, se *musí vztahovat na všechny lidi*. Morální teorie nemůže být platná, když bude argumentovat, že určité jednání je *správné* v Sýrii, ale *špatné* v San Francisku. Nemůže tvrdit, že osoba A *musí* dělat X, ale osoba B *nikdy nesmí* udělat X. Nemůže tvrdit, že to co bylo *špatné* včera, je *dobré* dnes, a vice versa. Tvrdí-li to, je chybná a musí být přepracována, nebo odmítnuta.

Aby mohla být uznána jako platná, musí morální teorie projít kritériem *logické konzistence*. Protože je chování hmoty logické, konzistentní a předvídatelné, všechny teorie vztahující se k hmotě – organické i neorganické – musí být také logické, konzistentní a předvídatelné. Teorie relativity nemůže tvrdit, že rychlost světla je konstantní a nekonstantní zároveň, nebo že její hodnota je 300 000 kilometrů za sekundu, je pět sáhů hluboká a zároveň zelené barvy.

Nicméně, vzhledem k tomu, že morální teorie se vztahují na všechny lidi a lidé jsou organického původu, stupeň

empirické konzistentnosti požadovaný pro morální teorie je nižší než pro teorie týkající se hmoty *neorganické*. Každý kámen musí padat dolů, ale ne každý kůň se musí narodit s jednou hlavou. Biologie zahrnuje tři typy „nahodilostí“ – prostředí, genetickou mutaci a svobodnou vůli. Pudli jsou například velmi přátelští psi, když ale budou léta biti, budou patrně agresivní. Kůň má zpravidla jednu hlavu a čtyři nohy, avšak zřídka se narodí i dvouhlavý mutant. Stejně tak lidé obvykle preferují jíst – s výjimkou anorektiků. Tyto výjimky ale neznamenají odmítnutí celé biologické vědy. A protože morální teorie popisují lidi, nemohou být vystaveny na-prosto stejným požadavkům na konzistentnost jako teorie popisující neorganickou hmotu.

Posledním testem, kterým musí projít každá morální teorie, je kritérium empirického pozorování. Morální teorie musí například vysvětlit univerzální převahu výskytu morálních zásad mezi lidmi, stejně jako rozdílné výsledky lidských morálních „experimentů“, kterým byl fašismus, komunismus, socialismus nebo kapitalismus. Musí také vysvětlit určitá základní fakta o lidské společnosti, jako třeba fakt, že státní moc vždy roste, nebo že propaganda vzrůstá s rostoucí mocí státu. Když selže ve vysvětlení historie, pochopení současnosti a predikci budoucnosti, pak musí být odmítnuta jako neplatná.

UPJ: Praxe

Jak to všechno vypadá v praxi? Pojdme se podívat, jak požadavek na *univerzalitu* ovlivňuje morální teorie. Měli bychom se zde dotknout důkazů a vyvrácení konkrétních

morálních stanovisek, kterým se budeme více věnovat v druhé části knihy.

Budu-li tvrdit, že gravitace působí na hmotu, musí působit na *všechnu* hmotu. I kdyby se jeden oblázek ukázal jako imunní vůči gravitaci, bude má teorie v problémech. Navrhnu-li morální teorii, která tvrdí, že lidé by neměli vraždit, musí být taková teorie použitelná na *všechny* lidi. Když určití lidé (jako třeba vojáci) budou z takového pravidla vyjmuti, musím potom buď prokázat, že vojáci *nej*sou lidé, nebo přijmout, že moje morální teorie je neplatná. Není žádná jiná možnost. Na druhou stranu, navrhnou-li morální teorii, která tvrdí, že by *všichni* lidé měli vraždit, zachráním několik konkrétních vojáků, ale zároveň odsoudím jako zlé ty, kteří zrovna nikoho nevraždí (včetně těch, kteří jsou vražděni!) – což je zjevně chybné.

Když – v zájmu záchrany ctnosti vojáků – upravím svou teorii tak, že je pro člověka morální vraždit, když mu někdo jiný řekne, aby tak činil (například politický vůdce), potom se musím vypořádat s problémem univerzality. Když politik „A“ může nařídít vojákovi zabít Iráčana, potom i Iráčan musí mít možnost nařídít vojákovi zavraždit politika „A“ a voják může také nařídít politikovi „A“, aby zabil Iráčana. Aplikace takové teorie vede ke všeobecné a amorální paralýze a je tedy prokázána jako neplatná.

Podobně nemohu logicky argumentovat, že pro *některé* lidi je vražda špatná, ale pro *jiné* lidi je vražda dobrá. Všichni lidé sdílí stejné společné fyzikální vlastnosti a požadavky, proto navrhopvat jedno pravidlo pro jednu osobu a *opačné* pro druhou je neplatné – je to jako navrhopvat fyzikální teorii, kde některé kameny padají dolů a jiné vzhůru. Není to pouze

nelogické, také to odporuje pozorovatelnému faktu reality, tedy že lidské bytosti jako druh sdílejí společné charakteristiky a nemohou být podrobeny opačným pravidlům. Biologové nemají problém klasifikovat některé organismy jako „člověka“, protože sdílí společné a jednoduše identifikovatelné charakteristiky – zdá se, že to pouze moralisté vidí takovou úroveň konzistentnosti jako nemožnou.

Navíc, když morální teorie „prokáže“, že ten *samý* člověk by neměl vraždit v jeden den, ale až ten další (řekněme, když vstoupí na iráckou poušť), pak je moje pozice ještě směšnější. To už bych mohl tvrdit, že *jeden den kámen padá dolů a druhý den nahoru!* Nazývat toto jakýmkoli druhem konzistentní teorie je jako učinit z šílenství přičetnost.

Platné teorie vyžadují *logickou konzistentnost*, proto morální teorie nemůže být platná, když bude pravdivá i nepravdivá ve stejný okamžik. Morální teorie, která schvaluje například krádež, má před sebou nepřekonatelný logický problém. Při univerzální aplikaci by žádná morální teorie neměla přímo eliminovat jednání, které popisuje jako morální a současně takové jednání označovat jako *nemorální*. Pokud by každý *měl* krást, pak *nikdo* krást nebude – což znamená, že taková teorie nemůže nikdy v praxi fungovat. A *proč* by nikdo nekradl? Prostě proto, že člověk bude krást pouze v případě, když si bude moci *ponechat* majetek, který ukradl. Nebude se obtěžovat krádeží peněženky, když někdo jiný tu peněženku zase ukradne jemu.

Každá morální teorie, která tvrdí, že „krást je dobré“, je také automaticky neplatná, neboť postuluje, že vlastnická

práva jsou platná i neplatná *zároveň* a tím pádem selhává v testu logické konzistence. Když vám něco ukradnu, říkám tím, že *vaše* majetková práva jsou neplatná. Já si ale to, co jsem ukradl, chci *ponechat* – a tím říkám, že *moje* majetková práva jsou platná. Nicméně majetková práva nemohou být platná i neplatná zároveň, proto takové tvrzení musí být samo o sobě neplatné.

Morální teorie, která obhazuje znásilnění, čelí stejnému rozporu. Znásilnění nemůže *nikdy* být morální, neboť každý argument, který ho obhazuje, je automaticky vnitřně rozporný. Jestliže je znásilnění obhajováno na principu, že „čin si potěšení je vždy správné“, pak takový princip okamžitě selhává v testu logické konzistence, neboť násilník si možná „činí potěšení“, zcela jistě ale ne tak už jeho oběť. (To stejné platí i pro vraždu nebo přepadení. Vráťme se k těmto důkazům – a také k dalšímu prozkoumání majetkových práv – v druhé části knihy.)

Podrobení morálních pravidel vědecké metodě nám tedy dává výsledky, které jsou ve shodě s racionalitou, empirickým pozorováním a jednoduše zdravým selským rozumem. Vražda, krádež, zhářství, znásilnění nebo přepadení jsou prokázány jako nemorální. (Univerzální a pozitivní morální pravidla mohou být také prokázána – tj. univerzální platnost majetkových práv a nenásilí – tomu se budeme věnovat v druhé části knihy)

Následující tabulka vám pomůže strávit velké abstraktní sousto, které jsme si právě naložili. Porovnává teorie fyzikální a biologické s vědeckými teoriemi univerzálně preferovatelného (neboli morálního) jednání:

	Fyzika	Biologie	Morálka
Předmět	Hmota	Organická hmota	Preferovatelné jednání pro lidstvo
Instance	Kámen	Kůň	Člověk
Vzorové pravidlo	Gravitace	Touha přežít	Sebe-vlastnictví
Vzorová teorie	Entropie	Evoluce	Majetková práva
Vzorová klasifikace	Hmota/energie	Plazi/savci	Dobro/zlo
Příklad	Hmota nemůže být vytvořena nebo zničena, pouze přeměněna v energii a zpět.	Když je to živé a teplokrevné, pak je to savec.	Krádež je špatná.
Hypotéza	Atomy sdílejí společnou strukturu a vlastnosti a proto se chovají předvídatelným a konzistentním způsobem.	Organická hmota má pravidla – nebo požadavky, které sdílí napříč všemi formami.	Univerzálně preferovatelné jednání sdílí společná pravidla a požadavky.
Důkaz	Logická konzistentnost, empirická verifikace.	Logická konzistentnost, empirická verifikace.	Logická konzistentnost, empirická verifikace.
Příklad negativního důkazu	Jestliže hmota nepřitahuje hmotu, pak teorie spočívající na gravitaci jsou neplatné.	Pokud organismy přirozeně samy neprovádějí selekci pro přežití, pak je evoluční teorie neplatná.	Pokud komunismus uspěje na základě svých stanovených cílů, teorie založené na univerzální platnosti majetkových práv budou neplatné.

Závěrem můžeme shrnout, že a) morální pravidla jsou platným konceptem a b) morální pravidla musejí podléhat přísné logice a důkazům, stejně jako teorie fyzikální či biologické. Každá morální teorie založená na neuniverzálních nebo vnitřně rozporných principech je prokazatelně chybná.

UPJ: Rámec

Na UPJ může tedy být pohlíženo jako na rámec pro ověřování etických teorií nebo tezí – stejně jako vědecká metoda je rámcem pro ověřování vědeckých teorií či tezí.

Příkladem morální teze je: „Iniciace použití násilí je špatná.“ UPJ je metodologie, která takovou tezi testuje jak pro kritérium vnitřní konzistentnosti, tak pro požadavek empirického potvrzení.

UPJ se tedy nejdříve ptá: *Je navrhovaná teze logická a konzistentní?* Poté se UPJ ptá: *Jaké důkazy existují pro pravdivost takové teze?*

Abych udržel tuto knihu v rozumném rozsahu, budeme se povětšinou zabývat prvním kritériem logické konzistentnosti. U druhého kritéria se spolehneme na důkazy univerzálního zákazu ve všech kulturách pro činy jako znásilnění, krádež, vražda nebo přepadení. Mnohem více by mohlo být napsáno o historických důkazech, které podporují nebo odmítají určité morální teze, to si ale necháme na jinou příležitost. Pokud se nám podařilo položit základy platnosti UPJ, pak jsme již nyní dokázali velmi mnoho. Pokud ne, tak nám důkazy sotva pomohou.

Pojďme se nyní podívat na otázku, zda se rámec UPJ zabývá problematikou *etiky, estetiky* nebo obojího.

UPJ: ETIKA NEBO ESTETIKA?

Obecně budeme používat termín *estetika* v případech, které se týkají nevynutitelných preferencí – ať už univerzálních nebo osobních – zatímco o *etice* nebo *morálce* budeme hovořit u vynutitelných preferencí. Je *univerzálně preferovatelné* (tj. požadováno) používat vědeckou metodu k validaci fyzikálních teorií, nemůžeme ale použít sílu, abychom vynutili její používání u těch, kteří tak nečiní, neboť *nepoužití vědecké metody není násilným činem*.

Nenásilné činy jsou svojí podstatou takové činy, jimž se *můžeme vyhnout*. Když fyzik přestane používat vědeckou metodu a místo toho začne vykládat tarotové karty, nijak mě svou volbou násilně nezavazuje, abych tak činil také a mohu se tedy jeho rozhodnutí vyhnout. Naproti tomu násilník své preference násilím vnucuje své oběti.

Přestože jsme se nejprve věnovali UPJ v prostředí etiky, můžeme se na něj nyní podívat jako na „zastřešující termín“, který zahrnuje disciplíny jako:

- Vědecká metoda
- Logika
- Empirismus
- Debatování
- Jazyk
- Etika

Etika je podmnožinou UPJ, která se zabývá chováním, které ovlivňuje druhé, nebo použitím násilí. Jakákoli teorie, která ospravedlňuje nebo odmítá použití násilí je *morální*

teorií a je podrobena požadavkům na konzistentnost a empirickou evidenci.

Pojďme se nyní podívat na tři různá jednání, která nám pomohou dále rozlišit mezi etikou a estetikou. Prvním jednáním je *iracionalita*, druhým je *lhaní*, třetím je *vražda*. (Mějte prosím na paměti, že příklady níže nejsou důkazy, ale spíše situace, které by měla platná etická teorie pokrývat a být schopna vysvětlit. K důkazům se dostaneme zanedlouho.)

Iracionalita

Řekněme, že vy a já debatujeme o existenci Boha. Ve chvíli, kdy předložím své argumenty, si zakryjete rukama uši a začnete zpívat, že Bůh vám sdělil, že existuje a moje argumenty jsou tedy k ničemu. Je zřejmé, že vaše reakce na můj postoj je iracionální. Jakkoli otravné však shledávám vaše jednání, bylo by stěží rozumné, abych svou frustraci ventiloval tím, že vytáhnu zbraň a zastřelím vás. Věřím, že je *univerzálně preferovatelné* používat logiku a důkaz, před tím, než se spoléhat na hlasy v našich hlavách. Tato preference ale není důvodně vynutitelná, myšleno fyzicky, prostřednictvím násilí, nebo jeho hrozbou.

Lhaní

Řekněme, že jsme si vy a já stanovili pravidla debaty, oba jsme souhlasili, že budeme existenci Boha posuzovat pomocí rozumu a důkazů. Jestli pak v průběhu diskuze

budete zastávat pozici slepé víry a odmítat moje argumenty *navzdory* jejich racionalitě a důkazům, pak nedržíte své slovo. Jinými slovy jste lhal, když jste tvrdil, že otázka bude posuzována rozumem a důkazy.

Rozdíl mezi těmito dvěma situacemi (iracionalita vs. lhaní) je rozdíl mezi vztahem smluvním a nesmluvním. Když vám dám 100 dolarů a pak odejdu, nemůžu pak za rok přijít a chtít svých 100 dolarů zpět, protože to byla půjčka. Když budete ale naopak souhlasit s tím, že mi za rok peníze vrátíte a pak to neuděláte, bude to úplně jiná situace.

Přesto, že jste v případě „lhaní“ zjevně porušili svoje slovo a plýtvali mým časem, nebylo by ani morální ani uvážlivé, abych vytasil zbraň a zastřelil vás.

Rozumná morální teorie by měla být schopna takový případ vysvětlit.

Vražda

Když se na mě vrhnete s vytaseným nožem, málokdo zpochybní moje právo na obranu. Kdyby jediný způsob, jak si zajistit bezpečnost, bylo vás zastřelit, pak by to bylo obecně považováno za politováníhodnou nezbytnost.

Požadavky na etiku

Aby byly etické soudy nebo teorie jakkoli platné nebo aplikovatelné, musí být splněny nebo přijaty určité předpoklady. Volba a osobní zodpovědnost musejí být zjevně

přijaty jako axiomy. Když kámen poskakuje dolů z kopce a narazí do auta, nepovažujeme kámen za morálně odpovědný, neboť nemá žádné vědomí, nemůže učinit volbu a nemůže tedy mít osobní odpovědnost. Jestli byl kámen uvolněn čistě na základě času a geologie, pak nikdo není odpovědný za škodu na vašem autě. Pokud ale uvidíte mě, jak posouvám kámen z jeho původní polohy, budete spíše než kámen obviňovat mě. A přidáme další komplikaci – pokud se ukáže, že jsem uvolnil kámen, protože mi to někdo jiný poručil pod pohrůžkou užití zbraně, pak byste nejspíše obvinili iniciátora způsobené situace, který držel zbraň, a ne mě.

Jak jsme zmínili výše, vstup do debaty vyžaduje přijetí skutečnosti volby, hodnot a osobní odpovědnosti.

Tyto faktory jsou sice přítomny také při volbě barvy, kterou vymalujete váš pokoj, těžko ale budeme tvrdit, že výběr odstínu je *morální* volbou. Aby byla volba nebo teze považována za morální, musí být přítomna také další kritéria.

Všichni máme preference – od těch čistě osobních („Mám rád zmrzlinu.“) k společensky preferovatelným („Je správné chodit včas.“) k univerzálně morálním („Nezabíješ!“).

Nemělo by valný smysl psát knihu o osobních preferencích, a co se týká společensky preferovatelného jednání, mohli bychom se obrátit s diskuzí na Ann Landersovou. Zde se ale budeme zaměřovat na možnost *univerzálně preferovatelného jednání*.

Volba

Představme si, že přijmu vaše pozvání na večeři, ale konverzace s vámi mi bude připadat urážlivá. Můžu se

rozhodnout, že se zvednu a půjdu domů – a mohu si také zvolit, že už nikdy od vás žádné pozvání nepřijmu. Tato možnost uniknout a/nebo se situaci vyhnout je základní charakteristikou, která odlišuje *estetiku* od *etiky*.

Když ovšem vy, jakmile se rozhodnu opustit váš dům, vstanete a připoutáte mě řetězem k židli, zjevně se již nemohu svobodně rozhodnout odejít. Toto je moment, kdy se vaše hrubost mění v neskrývanou agresi a překračuje hranici od estetiky k etice.

Kdybych začal svou ženu podvádět poté, co jí slíbím věrnost v monogamním vztahu, a ona by se pak rozhodla mě opustit, zcela určitě bych jí ublížil, ale ublížení, které bych způsobil svým podváděním, bude jiné než ublížení, kdy bych jí zamknul ve sklepě a nedovolil jí odejít. Obecně nebudeme považovat jednání ženy, která zabije muže za nevěru za morální, ale uznáme politováníhodnou nezbytnost takového činu, když by musela použít násilí, aby unikla z uvěznění. V prvním případě má žena svobodnou volbu a možnost *odejít* od svého manžela a násilí by tak bylo neospravedlnitelnou reakcí na danou situaci; v druhém případě bylo jejímu rozhodnutí odejít zabráněno jejím uvězněním. Nevěra nebere partnerce možnost výběru, její uvěznění ano.

Vyhnutelnost

Pokud budeme stát na kraji útesu a já se na vás otočím a řeknu: „Postav se přede mě, abych tě mohl strčit dolů,“ jaká bude vaše odpověď? Když se přede mě dobrovolně postavíte a já vás z útesu shodím, pravděpodobně to bude

vnímáno více jako sebevražda z vaší strany než jako vražda z mojí strany. A to proto, že jste se mohli velmi jednoduše *vyhnout* tomu, abych vás strčil z útesu, jednoduše tím, že byste odmítli si přede mě stoupnout.

Stejně tak když vás potkám v baru a řeknu: „Chci, abys šel se mnou ke mně domů, abych tě mohl přivázat k posteli a nechat umřít hladu,“ a vy potom opravdu půjdete, uděláte to již s vědomím toho, že váš život se tím neprodlouží. Na druhou stranu, když vám do pití nasypu uspávací prášek a vy se pak probudíte svázáni u mě doma, je zřejmé, že jste mnoho udělat nemohli, abyste se takové situaci vyhnuli.

Tato otázka *vyhnutelnosti* je klíčová pro rozlišení etiky od estetiky. Estetika se zabývá situacemi, které mohou být nepřijemné, ale neberou vám možnost volby.

Vyhnutelnost a iniciace

V rámci vyhnutelnosti existuje určitá otázka, na kterou narazíme dále v knize, ale stojí za to si ji vyjasnit už nyní.

Budu-li žít na vrcholku hory vzdálené 5000 kilometrů od vás a pošlu vám email, kde budu tvrdit, že jestli vás někdy uvidím před svým domem, tak vás zastřelím, bude relativně jednoduché se takové situaci vyhnout. Vyhrožování násilím je jasně nemorální, ale bylo by jistě zvláštní, kdybyste hned skočil na letadlo, vyšplhal na horu, kde bydlím a začal se pomalu procházet před mým domem.

Na druhou stranu, když budete žít na konci jednosměrné ulice a já vám řeknu, že pokud tou ulicí půjdete domů, tak vás zastřelím, vaše možnosti vyhnout se takové situaci budou značně omezené. Můžete si vybudovat k domu tunel,

nebo skákat přes ploty sousedních domů, ale to vše bude pro vás značně nepohodlné.

Podobně když mě navštíví zástupce organizovaného zločinu a bude mi vyhrožovat vypálením domu, když mu nebudu platit pravidelné dávky výpalného, můžu se takové výhrůžce vyhnout tím, že se přestěhuji na jiný kontinent, ale to by bylo dosti nespravedlivé, protože bych musel iniciovat akci, abych se výhrůžce vyhnul.

Pro tuto chvíli můžeme předpokládat, že *každá* výhrůžka násilím je nemorální, ale otázka vyhnutelnosti – konkrétně *míra*, jaká je nutná pro vyhnutí se hrozbě, je také důležitá. Obecně čím více se výhrůžka kříží s běžným během vašeho života, tím více do očí bijící je. Kdybych letěl na druhý kontinent, abych se mohl procházet u vás před domem, stěží by se jednalo o každodenní aktivitu. Pokud mi ale bude vyhrožováno násilím za procházení jedinou ulicí k mému domu, pak se jedná o mnohem větší zásah do mých svobod. Když musím učinit určitou a bezprecedentní akci, aby byla výhrůžka naplněna, je to jedna věc – jakmile bude vyhrůžka naplněna mými každodenními aktivitami, je to věc úplně jiná. Pokud vám řeknu, že vám jednu vrazím, když budete stát na hlavě na odvrácené straně měsíce, pak se jen stěží jedná o hrozbu – řeknu-li vám, že vám jednu vrazím, když budete dýchat, pak už o hrozbu jde.

Etika, estetika a vyhnutelnost

Řekněme, že si domluvíme setkání na určitém místě přesně v šest hodin večer – přijdu ale o půl hodiny později.

Jaká bude vaše reakce? Zpočátku budete asi trochu rozladěni. Když vám ale řeknu, že jdu pozdě, protože jsem resuscitoval umírajícího muže a zachránil mu tím život, pak vaše rozladění patrně vystřídá obdiv. Naproti tomu když vám řeknu, že jdu pozdě, protože jsem hrál videohry, vaše rozladění patrně stoupne. Umírající muž, který potřebuje resuscitaci je neočekávaná a tedy nevyhnutelná situace – pokračování ve hraní videoher se můžu jednoduše vyhnout a pouze ukazuje nedostatek ohledu vůči vám.

Je to právě možnost vyhnout se dané situaci, která tvoří klíčový základ etických soudů. Žena znásilněná náhodným vetřelcem v jejím domě je zcela nepochybně obětí hrozného zločinu. Žena, která byla znásilněna poté, co se zpila do němoty na kolejní párty a tancovala nahá na stole, představuje trochu komplikovanější případ. Jakmile ke znásilnění dojde, zjevně se jedná o situaci, které se nelze vyhnout, neboť je vynucena násilím – nicméně situace, které zvyšují pravděpodobnost znásilnění, vyhnutelné jsou.

Když se někdo vloupe ke mně domů a sebere mi peněženku, zatímco na mě bude mířit zbraní, tak mám plné právo být pobouřen. Mám ale stejně plné právo být pobouřen, když nechám peněženku ležet týden v parku na lavičce, pak se vrátím a peněženka tam nebude? Instinktivně cítíme, že v takovém případě budeme mít menší právo se rozčilovat.

Je zřejmé, že otázka vyhnutelnosti je klíčová při morálním posuzování příčiny a následku. Nemoci, které nás postihnou bez varování, a nemůžeme jim předejít, nás děsí více než ty, kterým se můžeme vyhnout. Pravděpodobnost onemocnění rakovinou plic můžeme snížit na minimum,

když nebudeme kouřit, stejně jako můžeme předcházet rakovině kůže používáním opalovacího krému a vyhnout se zlomeným kostem vystříháním se rizikových sportů. Podobně můžeme udělat mnoho, abychom se vyhnuli zločinu pomocí několika jednoduchých návyků, jako je vybírat si morální přátele, vyhýbat se místům a situacím, kde je zločin pravděpodobnější neužívat drogy a tak dále.

Existuje fenomén nazývaný „smrt policajtem“, kdy sebevrah vyprovokuje spor s policií a pak předstírá, že si sahá pro zbraň, aby se nechal zastřelit. Toto je extrémní případ situace, která téměř garantuje „viktimizaci“. To se může stát i v domácím prostředí, když manželka slovně zaútočí na svého zpitého muže, přičemž velmi dobře ví, že alkohol rozněcuje jeho násilnou povahu.

V takových situacích můžeme sympatizovat s mužem, kterému byla v parku odcizena peněženka, nebo se ženou napadenou na kolejší párty, nebo ženou, kterou bije její muž – zároveň se ale musíme ptát na jejich roli, případně spoluvinu, na křivdách, které na nich byly spáchány. Abychom byli spravedliví, musíme rozlišovat mezi mužem, kterému byla odcizena peněženka pod pohrůzkou zbraní a mužem, který nechal peněženku ležet na veřejném místě. Aby bylo jasno, oběma mužům byly peněženky odcizeny, ale nebylo by rozumné na oba uvalovat stejnou míru odpovědnosti.

Může nám rámec UPJ pomoci porozumět, klasifikovat a rozšířit tyto morální standardy?

INICIACE

Solidní morální teorie by měla být schopna vysvětlit všechny výše uvedené standardy, stejně jako solidní fyzikální teorie by měla být schopna vysvětlit, jak může člověk bezděčně vypočítat dráhu letu hozeného míče a chytit ho.

Pokud rámec UPJ zvládne výše uvedené vysvětlit, pak zcela jistě prošel alespoň testem „zdravého selského rozumu“.

To neznamená, že z naší morální teorie nemohou vyplynout překvapující – nebo dokonce šokující – závěry. Vyhnete se tak ale alespoň tomu, že bychom vysvětlovali to, co je zřejmé, předtím, než se pustíme do analýzy toho, co je od zřejmého na hony vzdáleno.

S vědomím toho se nyní pojd'me věnovat otázce *iniciace*.

Chirurg vás může „bodnout“ skalpelem, snadno ale poznáme, že to je jiné, než když vás bodne nožem lupič.

Tento rozdíl můžeme pochopit také prostřednictvím analýzy *iniciace*.

Postihne-li vás rakovina, požádáte chirurga, aby vás operoval. Důvod, proč jeho „bodnutí“ skalpelem nebude nemorální, je, že to byla rakovina, kdo „inicioval“ útok na vaše zdraví a život. Chirurg jedná jako „náhradní sebeobranný prostředek“, podobně jako muž, který zastřelí lupiče, který vás napadl. Vy jste navíc dali chirurgovi souhlas a vymezili jeho konání určitou smlouvou.

Lupič, který vás bodl, však útok na váš život a zdraví inicioval sám, a proto je jeho útok morálním *opakem* chirurgovy snahy.

Jsem-li dlouhodobý chronický kuřák, sám přispívám do řetězce událostí, které mohou vyústit v rakovinu plic. Tím, že zlozvyk kouření zahájím a budu v něm pokračovat, uvedu v pohyb sled událostí, které mohou vést k život ohrožující chorobě. Je samozřejmě možné dostat rakovinu plic, aniž bychom kouřili – nebo kouřit a rakovinou neonemocnět – zcela jistě jím ale ovlivníme pravděpodobnost onemocnění.

Stejně tak je možné nechat v parku na lavičce peněženku, vrátit se za týden a najít ji tam. Ovšem tím, že jsem ji tam nechal ležet po tak dlouhou dobu, jsem zcela jistě ovlivnil pravděpodobnost, že ji tam již nenajdu.

Na druhou stranu, zločinu zřejmě nevycházím vstříc, když budu každý večer doma, a pak nějaký maniak vtrhne ke mně do bytu a bezostyšně mě okrade. V takovém případě nemůže nikdo rozumně tvrdit, že jsem se na tomto incidentu svým jednáním jakkoli podílel.

Princip neagrese

Často můžeme zaznamenat návrhy morálního pravidla *principu neagrese* (neboli *NAP z anglického non-aggression principle*). Říká se mu také „dikobrazí pacifismus“, protože dikobraz používá „násilí“ pouze v sebeobraně. Princip neagrese je v zásadě tezí, že „iniciace násilí je morálně špatná“. Neboli v termínech našeho textu: „Neiniciace násilí je univerzálně preferovatelná.“

Pokud budeme analyzovat takový princip, jakým je princip neagrese, dostaneme pouze sedm možností – tři pozitivní, tři negativní a jednu neutrální:

1. Iniciace násilí je vždy morálně špatná.
2. Iniciace násilí je někdy morálně špatná.
3. Iniciace násilí není nikdy morálně špatná.
4. Iniciace násilí nemá žádnou morální hodnotu.
5. Iniciace násilí není nikdy morálně správná.
6. Iniciace násilí je někdy morálně správná.
7. Iniciace násilí je vždy morálně správná.

Jak jsme ale viděli výše, UPJ je rámcem, kde platí „všechno nebo nic“. Pokud je jednání univerzálně preferovatelné, pak nemůže být omezeno časem, osobou, místem apod. Pokud je nemorální vraždit v Alžírsku, pak je nemorální vraždit také v Belgii, USA, na severním pólu nebo na Měsíci. Pokud bylo špatné vraždit včera, nemůže to být správné zítra. Pokud je vraždit špatné pro Boba, pak to musí být špatné i pro Douga.

Spojení NAP a UPJ nám tedy umožňuje snížit těchto sedm tvrzení na tři:

1. Je univerzálně preferovatelné iniciovat násilí.
2. Je univerzálně preferovatelné neiniciovat násilí.
3. Iniciace násilí není předmětem univerzálních preferencí.

To je přirozený výsledek aplikace požadavku racionální konzistentnosti etických tvrzení. Racionální teorie nemůže rozumně navrhnout, že při stejných podmínkách nastanou opačné výsledky. Vědecká teorie nemůže tvrdit, že jeden kámen padá dolů a jiný nahoru. Einstein netvrdil, že $E = MC^2$ ve čtvrtek a $E = MC^3$ v pátek nebo na Marsu za úplňku. Zákon

zachování energie neplatí pouze, když opravdu, ale opravdu chcete, když zaplatíte chlápka, aby to zařídil, nebo když vám cestu zkrříží černá kočka. Fyzikální zákony se nemění s časem, místem, názorem anebo rozhodnutím parlamentu.

Stejnou konzistentnost musíme vyžadovat u etických systémů nebo UPJ a my podrobíme obecně přijímané morální zásady stejně přísnému testu ve druhé části této knihy.

Vzhledem k tomu, že se zabýváme otázkou konzistentnosti, stojí za to věnovat nějaký čas otázce naší schopnosti nekonzistentnosti.

ZÁCHRANNÉ SCÉNÁŘE

Fakt, že UPJ validuje pouze logicky konzistentní morální teorie, neznamená, že neexistují žádné myslitelné okolnosti, za kterých můžeme jednat proti principům takové morální teorie.

Pokud například přijmeme univerzální platnost vlastnických práv, rozbítí okna a vniknutí do cizího bytu bez povolení by bylo porušením jeho vlastnických práv. Budeme-li však viset ze stožáru před oknem bytu a bude nám hrozit smrtelný pád, jen málo z nás odmítne rozbít okno a skočit do bezpečí jen proto, abychom dodrželi abstraktní princip.

Ve skutečném světě by muselo jít o nesmírně bezcitného člověka, který by zažaloval osobu, co mu rozbila okno, aby si zachránila život. Zároveň by bylo nesmírně nezodpovědné, aby tato osoba odmítla uhradit škodu na poškozeném okně. Princip vyhnutelnosti je zde zásadní – osoba visící ze stožáru nemá příliš na výběr, zda okno rozbít či nerozbít. Zato člověk, který vám vnikne do bytu, aby vám něco ukradl, má zjevně možnost to neudělat – není do takové násilné situace zahrán, ale je naopak jejím iniciátorem. Je to stejný rozdíl jako mezi tou ženou, kterou manžel podvádí a ženou, kterou muž zavře ve sklepě.

Tím netvrdíme, že rozbítí okna k záchraně života by nebylo špatné. Je to špatné, ale je to špatnost, kterou by si téměř každý z nás zvolil raději, než zemřít. Kdybych se ocitl na pokraji smrti hladem, ukradl bych jablko. To neznamená,

že je správné ukrást jablko – pouze to znamená, že bych to udělal – a musel bych nést následky takového činu. (Kdybych ovšem byl natolik neschopný a zmatený, že bych skončil na pokraji vyhladovění, pak by případné uvěznění mohlo být zlepšením mé situace.)

Šedé zóny

Fakt, že v oblasti etiky existují jisté „šedé zóny“, je často využíván jako ospravedlnění pro hodnotový relativismus. Protože v určitých situacích zůstávají některé věci nejasné (např. kdo inicioval použití násilí) a protože je nemožné definovat objektivní pravidla pro každou představitelnou situaci, výsledkem jsou často závěry, že nic nemůžeme *nikdy* vědět jistě a objektivní pravidla neexistují pro *žádnou* situaci.

To není pravda.

Každý rozumný člověk uznává biologii jako relevantní vědu, navzdory tomu, že některá zvířata se ojediněle rodí s mutacemi. To, že se pes narodí s pěti nohama, neznamená, že čeleď Psovití je pouze subjektivní kategorií. Fakt, že některé druhy hmyzu lze obtížně klasifikovat, neznamená, že není rozdíl mezi broukem a velrybou.

Z nějakého zvráceného důvodu nalézají obzvláště intelektuálové ohromné potěšení v bezdůvodné destrukci etických, normativních a racionálních standardů. Může to být tím, že intelektuálové jsou často placeni zkorumpovanými vrstvami, jako jsou politici, kněží nebo králové; nebo to může být tím, že lidé se často stanou intelektuály proto, aby ospravedlnili svoje nemorální jednání. Ať už je důvod jakýkoli,

většina moderních myslitelů se stala druhem „anti-myslitelů“, což je velmi podivné. Je to stejné, jako kdyby existovala velká část „biologů“, kteří by trávili svůj život argumentací, že biologie jako věda není možná. Kdyby byla biologie jako věda nemožná, pak by sotva dávalo smysl stát se biologem, ne více než když ateista zuby nehty bojuje, aby se mohl stát knězem.

Odstíny šedi

V oblasti „odstínů šedi“ máme ve skutečnosti pouze tři možnosti.

1. Nic takového jako šedé zóny neexistuje.
2. Určité šedé zóny existují.
3. Všechny znalosti jsou šedá zóna.

První možnost můžeme jednoduše vyloučit. Třetí možnost je také lehce vylučitelná. Tvzení „všechny znalosti jsou šedá zóna“ je sebezneplatňující tvrzení, jak jsme viděli výše a jako je sebezneplatňující teze „všechna tvrzení jsou lži“.

Zůstane nám tedy pouze tvrzení číslo dvě, že určité šedé zóny existují a víme, že jsou šedé ve vztahu k oblastem, které šedé nejsou. Kyslík existuje ve vesmíru, také pod vodou, ale nikoli ve formě, ve které ho člověk může konzumovat. *Míra* obsahu kyslíku je šedá zóna, tj. „méně versus více“; otázka, zda člověk může dýchat vodu či nikoli, je již zcela zřejmě černá a bílá.

Vědec lapený kanibaly může předstírat, že je šaman, aby jim unikl – to ale neznamená, že musíme celou vědeckou metodu odmítnout jako neplatnou.

Stejně tak mohou nastat extrémní situace, kdy zvolíme nemorální jednání, takové situace ale nezneplatňují morální vědu více, než ojedinělé mutace zneplatňují vědu biologickou. Naopak, biologii přijetí a prozkoumání takových mutací posunulo významně vpřed – a rovněž etika vychází prozkoumáváním „záchranných scénářů“ jen posílena, ovšem pouze do té míry, než se takové zkoumání stane obsedantním.

Univerzalita a výjimky

Ještě než začneme používat rámec Univerzálně preferovatelného jednání (UPJ) pro prozkoumání některých obecně přijímaných etických zásad, musíme se vypořádat s otázkou „výjimek“.

Při aplikaci výše popsanych „záchranných scénářů“ je často výsledkem závěr, že „dobro“ je jednoduše to, *co je dobré pro individuální život člověka*.

Když se mě při etických debatách ptají, zda bych raději ukradl jablko, než zemřel hladu – a já odpovím „ano“ – potom nevyhnutelně následují tyto argumenty:

1. Každý by raději ukradl jablko, než zemřel hladu.
2. Potom tedy každý univerzálně preferuje krádež jablka, před smrtí hladem.
3. Potom je tedy *univerzálně preferovatelné* krást jablka, raději než zemřít hladu.
4. Potom tedy je přežití univerzálně preferovatelné před vlastnickými právy.

5. Potom tedy to, co je dobré pro jednotlivce, je nejvyšší morální standard.

Stejný přístup posloužil jako základ mnoha etických teorií a přístupů od Nietzscheho po Randovou. Preference každého jednotlivce přežít je převáděna do etických teorií, které pak umísťují přežití jednotlivce do svého centra. (Nietzscheho „vůle k moci“ nebo Randové „dobro je to, co slouží lidskému životu“.)

Tento druh „biologického hédonismu“ může vysvětlit „vůli přežít“, je ale správný pouze pro vysvětlení toho, co lidé ve skutečnosti *činí* a nikoli toho co, by činit *měli*.

Zavádí těž zcela nevědecký subjektivismus do otázky morálky. Pokud je například morálně přípustné ukrást jídlo, když hladovíte, kolik jídla pak můžete ukrást? Jak moc hladoví musíte být? Můžete ukrást jídlo, které není výživné? Jak výživné musí být jídlo, aby byla ospravedlněna jeho krádež? Za jak dlouho po krádeži jednoho jídla můžete ukrást další? Můžete ukrást jídlo raději než se ucházet o práci nebo se obřátit na charitu?

A pokud si mohu více vydělat jako nájemný vrah než jako prodavač, neměl bych zvolit tuto násilnou kariéru? Ta zcela jistě zlepší *mé* vyhlídky na přežití... a tak dále a tak podobně.

Jak můžeme vidět, přístup „co je dobré pro člověka v abstraktní rovině – nebo co většina lidí činí – je to, co je univerzálně preferovatelné“, ničí základní koncept morálky jako logicky konzistentní teorie a jako ospravedlnění jednání používá pouhé biologické motivy. Jedná se pouze o vysvětlení jednání a nikoli o návrh morální teorie.

Účel – a nebezpečí

Než se ponoříme do definování a testování toho, jak rozličné morální teze pasují do rámce UPJ, je potřeba – s vaší trpělivou shovívavostí – rozvést jednu poslední otázku. Jeli-kož ta nejtěžší práce je ještě před námi, měli bychom se na chvíli zastavit a připomenout si, proč se vlastně do té vší ná-mahy a nesnází pouštíme.

Jinými slovy, než se do toho pustíme, stojí za to se zeptat: „Proč se vůbec obtěžovat?“

Proč se obtěžovat s definováním etických teorií? Dobří lidé je přeci nepotřebují a špatní se nebudou zajímat. Lidé budou zkrátka dělat, co budou preferovat a vytvářet si zdů-vodnění svého chování podle potřeby až po činu – tak proč se obtěžovat kázáním o morálce?

Jistě, vždycky bude existovat nebezpečí útoku nemorál-ního jedince z jeho vlastních hédonistických pohnutek. Může se také stát, že navzdory vašemu zdravému životnímu stylu vás předčasně zasáhne rakovina – ale první případ ne-činí morální vědu bezvýznamnou, stejně tak ani druhý ne-činí bezvýznamnou medicínu, správnou výživu a pohyb. Je-den prokazatelný efekt ale musí racionální morální věda splňovat, a to snížit pravděpodobnost, že utrpíte nemorál-ním jednáním jako je krádež, vražda a znásilnění – a to je kritérium, podle kterého budeme posuzovat morální pravid-la navržená v třetí části této knihy.

BESTIE

Kdybychom objektivně posuzovali historii lidstva, zřejmě bychom došli ke chmurnému poznání, že zdaleka nejnebezpečnější věcí na světě je *falešný etický systém*.

Podíváme-li se na etický systém komunismu, odpovědného za vraždu 170 miliónů lidí, vidíme zcela jasně, že opravdovým nebezpečím pro jednotlivce nebyla náhodná kriminalita, ale *chybná morální teorie*. Španělská inkvizice také nespolehala na lupiče a kapsáře, nýbrž na kněze a trýznitele poháněné touhou zachránit duše ostatních. Nacismus se spolehal na konkrétní etické teorie v záležitostech vztahu jednotlivce a kolektivu, na morální imperativ sloužit těm u moci, stejně jako na teorie „prokazující“ vrozené ctnosti árijské rasy.

Znovu a znovu v průběhu lidské historie se potvrzuje, že nejnebezpečnějšími nástroji v rukou lidí nejsou pušky ani bomby ani nože nebo prudké jedy, ale spíše morální teorie. Počínaje „božským právem králů“, přes neustále legitimizovanou vládu lůzy moderních demokracií, od uctívání předků v některých orientálních kulturách, přes současnou úctu k národnímu státu ztělesněnému politickými vůdci až k těm, kteří zavazují své děti ke službě jednotlivým náboženským ideologiím...; je zřejmé, že zdaleka nejmocnější nástroj, kterým člověk disponuje, je *morálka*. Na rozdíl od vědy, která pouze popisuje to, co je, a co znamená být, pak morální teorie uplatňují téměř nekonečný vliv na lidské mysli a srdce, tím, že říkají, co by *mělo* být.

Když nás naši vedoucí představitelé žádají o poslušnost, nikdy ji nechtějí jako jednotlivci, ale zapřísahají abstraktní „dobro“. JFK neřekl: „Neptejte se, co mohu udělat já pro vás, ale ptejte se, co vy můžete udělat pro mě...“ Místo toho nahradil sebe slovy „vaší vlast“. Služba „vlasti“ je považována za ctnost – přestože čistým příjemcem takové služby jsou vždy ti, kteří ostatním vládnou pomocí síly. Dříve (a někdy i dnes) se vůdci ztotožňovali s bohem, spíše než s územím, princip ale zůstává stejný. Abstraktním mechanismem ospravedlňujícím moc vůdců je pro komunisty *třída*, pro fašisty *národ*, pro nacisty *rasa*, pro demokraty „vůle lidu“, pro kněze „boží vůle“ a tak dále.

Vládnoucí třídy nevyhnutelně používají etické teorie k ospravedlnění vlastní moci z jednoduchého důvodu – lidské bytosti mají totiž neúprosnou touhu jednat v souladu s tím, čemu věří, že je „dobro“. Když se podaří definovat službu vlasti jako „dobro“, pak bude taková služba nevyhnutelně zajištěna. Jestliže se podaří poslušnost vojenským kádřím definovat jako „ctnost“ a „odvahu“, pak bude takové násilné otroctví nekonečně vychvalováno a také vykonáváno.

Propaganda

Čím falešnější je morální teorie, tím dříve se s ní musí začít působit na děti. Není obvyklé, že by byly děti vědecky smýšlejících rodičů posílány od útlého věku tří nebo čtyř let do „školy rozumu“. Není obvyklé, že by děti obhájců volného trhu byly posílány v pěti letech do „letních táborů

kapitalismu“. Není obvyklé, že by děti filozofů byly posílány na „tematická hřiště racionálního empirismu“, aby byly indoktrinovány hodnotami důvěry ve vlastní smysly a svůj rozum.

To ne; ale všude tam, kde jsou etické teorie zkažené, rozporné a ničivé, musejí být infiltrovány do bezmocných myslí bezbranných dětí. Jezuitům je připisováno přísloví: „Svěříš-li nám dítě do jeho sedmi let, pak už bude naše do konce života,“ a to jen proto, že učili pověry a ničivé lži. Asi si nedokážete představit moderního vědce prahnoucího po tom, aby do nově zrozeného vědomí vtiskl svoje lži. Představte si někoho jako je Richard Dawkins, jak tvrdí výše napsané, abyste viděli, jak absurdní to je.

Každý etik, který se zaměřuje pouze na kriminalitu, místo toho, aby se věnoval institucionálním zločinům páchaným na pozadí etických teorií, v podstatě zcela mívá podstatu věci a vede tak lidstvo na jatka. Lékař, který se uprostřed všeobecné smrtelné epidemie zaměří na osvětu v oblasti zdravotních dopadů mírné nadváhy, bude považován za poměrně vyšinutého a stěží za odpovědného rádce ve zdravotních záležitostech. Bude-li vám hořet dům a vy budete místo hašení dumat nad výběrem barvy malby do svého pokoje, pak bude vaše stanovování priorit patrně považováno za sub-optimální.

Zločinnost v osobní rovině samozřejmě existuje, *nemá nicméně na váš život téměř žádný vliv ve srovnání s vlivem, jaký mají ti, kteří nám vládou na základě falešných morálních teorií.*

Když mi bylo jedenáct let, jeden chlapec mi ukradl dolar. Jindy, když mi bylo 26, zapomněl jsem v bankomatu kartu a někdo mi z účtu ukradl několik set dolarů.

Na druhou stranu – také mi bylo násilím odebráno několik set tisíc dolarů kvůli morální teorii, že „zdanění je dobro“. Byl jsem nucen čtrnáct let sedět v ponurých a mozek devastujících mentálních gulazích státního školství na základě morální teorie, že „státní vzdělání je dobro“. (Nebo raději, že: „Vynucené vzdělání je dobro;“ mí rodiče byli donuceni platit takové školy prostřednictvím daní a já byl donucen je navštěvovat.)

Chlapec (nebo později jedinec), který mi dříve ukradl peníze, je nepochybně použil pro svoje osobní potěšení nebo potřebu. Na druhou stranu vláda, která krade moje peníze, je pak používá k utlačování chudých, financování válek, k platbám několika bohatým vyvoleným, k půjčování peněz jiným a tím k ožebračování našich dětí – a k úhradě mezd těm, kteří mi moje peníze kradou.

Kdybych byl lékařem v centru velkého města stíženého strašlivou epidemií a zjistil, že ta se přenáší vodovodním potrubím, co by bylo mou racionální reakcí – kdybych tvrdil, že mi doopravdy leží na srdci zdraví mých spoluobyvatel?

Zcela jistě bych měl ze střech křičet na lidi, že epidemie je způsobena pitnou vodou. Měl bych zřejmě využít jakýkoli prostředek, abych lidi informoval, co je zdrojem nebezpečné nemoci, která je postihla.

Je zřejmé, že po rozpoznání zdroje takové rozsáhlé, ale odvrátitelné nákazy, bych neměl mrhat časem na argumentaci, zda opravdovým nebezpečím, kterému čelíme, není nepatrná pravděpodobnost, že mě nějaký náhodný jedinec v budoucnu touto chorobou úmyslně nakazí.

Měl bych se tedy jako filozof zajímající se o násilí a nemorálnost raději zaměřit na jednotlivé soukromé zločince, nebo na zločince veřejné?

Násilí, kterému čelím z rukou soukromých zločinců, se vytrácí do bezvýznamnosti při srovnání s *byť jediným dnem*, který strávím pod vlídným milosrdenstvím svých „ctnostných a dobrých vládců“.

Pokud je tedy pro lidstvo největším nebezpečím falešná etická teorie, pak by naším nejpřednějším cílem mělo být objevení, zveřejnění a zdokonalení platné, racionální, empirické a konzistentní etické teorie. Když zjistíme, že nejvíce obětí epidemie umírá z nakažené vody, pak by naší nejvyšší prioritou mělo být sdělení o tom, že je třeba vodu vyčistit.

Pojďme se nyní tomuto úkolu věnovat.

ČÁST 2: APLIKACE

ETICKÉ KATEGORIE

Nyní, když máme k dispozici rámec UPJ, můžeme prověřit, jak UPJ validuje či vyvrací nejběžnější morální teze. Pokud naše „fyzikální teorie“ dokáže vysvětlit, jak může člověk chytit hozený míč, pak překonáme první – a nejdůležitější – překážku a ušetříme bestii náš první a nejsilnější úder.

Sedm kategorií

Jak je již zmíněno výše, výroky o univerzálně preferovatelném jednání se dělí do tří obecných kategorií – pozitivní, negativní a neutrální. Abychom mohli oddělit etiku od estetiky, začneme rozšířením těchto kategorií tak, aby zahrnovaly *jakékoli* jednání, které by mohlo spadat do etické analýzy. Těchto sedm kategorií je:

1. Je to dobro (univerzálně preferovatelné a vymahatelné za použití násilí; jako „nevraždit“).
2. Je to esteticky pozitivní (univerzálně preferovatelné, ale nevymahatelné za použití násilí; např. „obecná slušnost“ a „dochvilnost“).
3. Je to subjektivně pozitivní (ani univerzálně preferovatelné, ani vymahatelné; jako mít rád zmrzlinu).
4. Je to neutrální, nebo to nemá žádný etický či estetický obsah; například běžet na autobus.
5. Je to subjektivně negativní (nemít rád zmrzlinu).

6. Je to esteticky negativní („být hrubý“ nebo „nedochvilný“).

7. Je to zlo (univerzálně zakázané; jako znásilnění).

Ideálně bychom měli být schopni zúžit tento seznam pouze na dvě kategorie – univerzálně preferovatelné a esteticky pozitivní – a to definováním našich etických tezí tak, aby to, co je univerzálně zakázané, bylo jednoduše zrcadlovým obrazem toho, co je univerzálně preferovatelné a tím, že se zbavíme subjektivních preferencí a neutrálního jednání jako irelevantních pro diskuzi o etice.

Například princip neagrese říká, že iniciace použití násilí je nemorální – tedy, že neiniciace použití násilí je univerzálně preferovatelné, zatímco iniciace použití násilí je univerzálně zakázána. Jestliže to, co je zakázáno, je jednoduše opakem toho, co je preferovatelné, pak nepotřebujeme žádnou další kategorii.

Jako morální filozofové musíme v našem dalším zkoumání upřednostnit ty nejvíce do očí bijící prohřešky. Je zřejmé, že tím nejvíce nemorálním jednáním je násilné vynucování neoprávněných preferencí na druhých. Pokud je jednání typu „krádež“ nebo „vražda“ definováno jako univerzálně preferovatelné jednání, pak prověření těchto definic musí být naší nejvyšší prioritou.

Zaměříme tedy naše úsilí primárně na univerzálně preferovatelné a vynutitelná jednání.

Ctnost a její opak

Opakem „ctnosti“ musí být „špatnost“ – opakem „dobra“ musí být „zlo“. Pokud předložím morální pravidlo „krást se

nesmí“, pak krást musí být špatné a nekrást musí být dobré. To neznamená, že samotné „nekradení“ je dostatečnou definicí morální výtečnosti; člověk může být samozřejmě vrahem a zároveň nebýt zlodějem. Můžeme to chápat jako „nutnou ale nikoli postačující“ podmínkou ctnosti.

Každé morálně preferovatelné jednání musí mít ze své podstaty jednání sobě opačné – protože kdyby nemělo, tak by zmizel prostor pro volbu, pro zdržení se, a tedy žádný prostor pro ctnost nebo špatnost. Kdybych předložil morální pravidlo: „musíš vzdorovat gravitaci,“ pak by morálnost byla zřejmě nemožná, nemorálnost nevyhnutelná a takové morální pravidlo tedy musí být neplatné.

Pokud navrhnou morální pravidlo: „je zakázáno jezdit do San Franciska,“ pak můžeme takové pravidlo přeformulovat: „smí se jezdit kamkoli, kromě San Franciska.“ Tímto způsobem se může morální pravidlo „krást se nesmí“ přeformulovat: „musí být respektována majetková práva.“ A jelikož respektování majetkových práv je ctnost, pak porušování majetkových práv je špatnost.

Co chybí

Ve výše uvedeném seznamu nám zřetelně chybí tradiční ctnosti jako odvaha, čestnost, integrita apod., stejně jako jejich protiklady zbabělost, faleš a bezzásadovost.

Může se zdát, že by tyto ctnosti měly spadat do stejné oblasti esteticky pozitivního jednání, jako třeba dochvilnost, na to ale mám k těmto tradičním ctnostem příliš veliký respekt, abych je zařadil po bok společenských slušností. Do

kategorie univerzálně preferovatelné nepatří proto, že – jak jsme již výše zmínili – rámec UPJ se zabývá pouze *jednáním* a nikoli postoji, názory, stavy mysli nebo emocemi. Vědecká metoda může zpracovat logický výrok, nikoli „vzteky“ nebo „lehkomyslnost“. Takové stavy mysli samozřejmě nejsou nedůležité, jsou vlastně velmi podstatné, nemohou být ale součástí jakéhokoli objektivního systému hodnotícího etické výroky, neboť jsou z podstaty subjektivními – a tedy neprokazatelnými – stavy světa.

UPJ se může zabývat jen objektivně verifikovatelnými jednáními, jako je vražda, přepadení apod.

TEST PRVNÍ: ZNÁSILNĚNÍ

Přestože se jedná o nepříjemné téma k diskuzi, je znásilnění bezpochyby *nejméně* nejasné jednání, které musí každá morální teorie pokrýt. Vražda může být zkomplikována sebeobranou, krádež tím, že zloděj hladoví nebo „krade zpět své věci“ – nikdo ale nemůže znásilnit v sebeobraně a jedná se z podstaty o akt iniciace násilí.

Použijme nyní rámec UPJ k prověření logické konzistentnosti etických tvrzení týkajících se znásilnění s ohledem na uvedených sedm kategorií.

1. Dobro

Vytvořme skutečně absurdní příklad a představme si, že prozkoumáváme etickou teorii, která tvrdí, že znásilnění je morální dobro.

Je zřejmé, že když tvrdíme, že „X“ je „dobro“, pak opak „X“ musí být zlo. Jestliže *neznásilňovat* je dobro, pak *znásilňovat* musí být zlo. A obráceně, jestliže *znásilňovat* je dobro, pak *neznásilňovat* musí být zlo.

Znásilnit někoho je pozitivním jednáním, které musí být zahájeno, provedeno a dokončeno. Pokud je „znásilnění“ morálně dobro, pak „neznásilňovat“ musí být morálně zlo – a pak je tedy pro dva lidi v jedné místnosti nemožné, aby *oba byli ve stejném okamžiku morální*, neboť pouze jeden z nich může

být v daném okamžiku tím, kdo znásilňuje – a pouze tehdy může být násilníkem, když se ten druhý stane jeho obětí.

To, co umožňuje ctnost, nemůže být zlem. „Svoboda“ je například nutným předpokladem ctnosti – nemůžeme být ctnostní bez svobody; „svoboda“ tedy nemůže být zlem, neboť je *předpokladem* pro dobro.

Pokud je morálně dobré být tím, kdo znásilňuje, což je pouze ten, kdo sexuálně napadne svou oběť, pak oběť musí jednat morálně dobře, když se bude takovému útoku bránit – neboť kdyby se nebránila, nejednalo by se o znásilnění a tedy ani o ctnostné jednání. Jinými slovy, *útočením* na ctnost takovou ctnost umožňujeme. Vynořuje se tak před námi nepřekonatelný paradox, kde oběť musí útočit na ctnost, aby ji umožnila – musí se bránit sexuálnímu útoku, aby umožnila „ctnostné jednání“ násilníka. Pak tedy nejenže oběť znásilnění nemůže jednat ctnostně, ale musí se bránit a útočit na „ctnost“, aby ji umožnil.

„Znásilnění je dobro“ je tedy teze, která vyvolává nepřekonatelný logický problém. Vzpomeňme si, že jsme se shodli na tom, že racionální teorie nemůže navrhopvat opačné stavy pro jednu a tu samou situaci. Za jinak stejných okolností nemůže kámen letět v jednu chvíli nahoru i dolů a platná teorie nemůže předpovídat, že jeden kámen poletí nahoru a jiný poletí dolů.

Stejně tak o dvou lidech v jedné místnosti musíme uvažovat tak, že se nacházejí ve stejné situaci. Pokud pouze jeden z nich může být dobrý, protože dobro je definováno jako znásilňování a pouze jeden z nich může v jednom okamžiku znásilňovat, pak dostáváme logický rozpor, který nelze vyřešit.

Vzpomeňme si také, že univerzálně preferovatelné jednání musí být nezávislé v čase; pak tedy ale čelíme logickému problému, že bez ohledu na fyzickou sílu již nebude násilník v určitém momentu schopen dále znásilňovat, neboť již nedosáhne další erekce. V takovém bodě již bude „akce dobra“ neuskutečnitelná. A jelikož „vyhnutelnost“ je klíčovým kritériem pro morálnost, a on již nebude fyzicky schopen páchat dobro – jinými slovy nebude schopen se vyhnout páchání zla – pak nemůže být odpovědný za neznásilňování jiného člověka.

Pokud se muž visící ze stromu nad propastí pustí dolů, protože již dále nemá sílu se udržet, pak takový čin nena-zveme sebevraždou, neboť volba udržet se už pro něj dále neexistovala. Kdyby se však pustil, i když sílu ještě měl, situace by již tak zřejmá nebyla.

Koma test

Intuitivně chápeme, že jen stěží může být platná teorie, která by přičítala nemorálnost člověku v komatu. Jakákoli etická teorie, která postuluje pozitivní jednání jako univerzálně preferovatelné, čelí výzvě „koma testu“. Pokud budu tvrdit, že „přispívat na charitu“ je základní morální princip, potom nepřispívat na charitu by bylo nemorální. Člověk v komatu toho však není schopen a pak je tedy podle takové teorie klasifikován jako nemorální. Stejně jako spící člověk nebo ten, který nemá žádné peníze – případně člověk charitu *přijímající* – by všichni byli nemorální.

To je další ústřední problém s každou teorií, která pozitivní čin jako „znásilnění“ postuluje jako morální. V každém

okamžiku existuje určitý počet lidí, kteří nejsou schopni takový pozitivní akt provést, a kteří pak budou odsouzeni jako špatní, i když vůbec nebyli schopni toho být „dobří“.

Je-li však nemožné se vyhnout tomu být „špatný“, pak koncept zla nedává žádný smysl. V příkladu kamene padajícího ze skály není kámen „špatný“, protože poškodí vaše auto, neboť neměl možnost se situaci z vlastní svobodné vůle vyhnout. Pokud člověku selžou brzdy ve chvíli, kdy si je právě nechal opravit v servisu, pak nepůjde o jeho nezodpovědnost, když nedokáže zabrzdit. Pokud však během posledních deseti let nebyl v servisu ani jednou, pak je taková nezodpovědnost bezprostřední příčinou jeho pokračující hybnosti a můžeme ho tím vinit.

Koncept „vyhnutelnosti“ si tímto způsobem zachovává svoji hodnotu. Člověk v komatu se nemůže vyhnout ležení v posteli, neboť je ve stavu kvazi-bezvědomí. A jelikož není schopen se vyhnout svému konání – nebo nekonání v tomto případě – jeho nehybnost nemůže být nemorální.

V tomto bodě můžete celkem rozumně namítnout, že pokud muž v komatu nemůže být nemorální, pak nemůže být ani morální. Dříve jsme nicméně stanovili, že opak nemorálního jednání musí být morální. Pokud navrhneme morální pravidlo „znásilňovat je zlo“, můžeme pak člověka v komatu nazvat morálním, neboť neznásilňuje?

Schopnost

Koncept „vyhnutelnosti“ funguje v pozitivním i negativním směru. Pokud v nějaké hrozně bouračce přijdu o genitálie, budu pak morální, protože neznásilňuji? Zdá se těžké

argumentovat, že bych být mohl, neboť pohlavního znásilnění přinejmenším nebudu schopen. Podobně možná nazveme štědrým člověka, který daruje 100 dolarů žebrákovi – avšak budeme nepochybně revidovat náš odhad, když zjistíme, že mu peníze věnoval v náměsíčném stavu a svého činu po procitnutí hořce litoval.

Můžeme tedy oprávněně tvrdit, že kde chybí volba nebo není využitelná, chybí také morálnost nebo není využitelná. Pokud tedy činy člověka ležícího v komatu nemohou být považovány za špatné, nemohou být považovány ani za dobré. Nachází se ve stavu bez možnosti volby, jako zvíře nebo nemluvně – a může být tedy oprávněně vyjmut z morálních pravidel, neboť existuje fyzický stav, který ho odlišuje od člověka, který možnost volby má, což nám UPJ umožňuje.

Mějme to na mysli a pokračujme v otázce znásilnění.

2. Esteticky pozitivní

Esteticky pozitivní jednání (EPJ) jsou univerzálně preferovatelné, ale nevymahatelná silou, neboť esteticky negativní jednání neinicují použití násilí. Jak už jsme probrali v předchozích částech, pokud přijdu na schůzku s vámi pozdě, neinicioval jsem vůči vám žádné násilí ani jsem vás nezbavil schopnosti volby nebo možnosti se takové situaci vyhnout.

Pokud budeme tvrdit, že EPJ jsou vynutitelná násilím, budeme také tvrdit, že iniciace násilí je morálně dobrá.

Pokud navrhneme morální pravidlo, že iniciace násilí je morálně správná, bude to logicky nemožné, stejně jako pravidlo „znásilnění je morálně dobro“.

Dva lidé v jedné místnosti nemohou být ve stejný okamžik oba morálně dobří, neboť jeden musí iniciovat násilí proti druhému a druhý se mu musí bránit – protože pokud by se nebránil, pak by se z podstaty nejednalo o násilí, stejně jako v případě s chirurgem na předchozích stránkách. Pak je ctnost umožněna jen tehdy, když ji budu bránit a dva lidé za stejných okolností nemohou být morální zároveň a tak dále – a to jsou všechno porušení UPJ.

Víme tedy, že znásilnění nemůže být EPJ.

To můžeme potvrdit i tím, když přezkoumáme, proč „dochvilnost“ je EPJ. Zaprvé, všichni asi instinktivně chápeme, že je ospravedlnitelnější přestat se s někým scházet proto, že chodí stále pozdě, než proto, že nemá rád zmrzlinu.

Proč to tak je?

Zde nám znovu přichází na pomoc rámec UPJ.

EPJ je *nevynucující pravidlo, které může být racionálně uplatňováno na obě strany současně*.

Pokud je například moje EPJ „dochvilnost“, pak může být univerzálním standardem, který je zcela vyhnutelný. Nemůžu ho násilím na vás vynucovat, protože vy nemusíte být mým přítelem, nemusíte být dochvilní, nemusíte naprosto žádným způsobem respektovat nebo následovat mé preference. (Toto je velmi odlišné od fyzického útoku, který vás zbavuje schopnosti svobodné volby).

Pokud je „dochvilnost“ EPJ, pak je možné pro dva lidi ho dosáhnout současně – když jsou oba dochvilní.

U znásilnění, jak jsme viděli, je nemožné, aby ho dva lidé prováděli současně. Jeden je vždy násilník a jeden vždy oběť.

Pokud na druhou stranu řeknu, že „mít rád jazz“ je EPJ, pak okamžitě narážím na logickou nemožnost. Pamatujte,

že EPJ jsou nevynutitelná pravidla, která mohou být racionálně uplatňována na obě strany současně – správná formule pro „mít rád jazz“ tedy je: „subjektivní preference jsou univerzálně preferovatelné.“

Nejen že jde o naprostý rozpor, pokud jde o syntaxi, ale zároveň tento výrok okamžitě selhává v testu UPJ. Pokud já upřednostňuji jazz před všemi ostatními druhy muziky, ale vy preferujete klasickou hudbu před ostatními druhy hudby, a pokud jsou osobní preference univerzálně preferovatelné, pak byste měli preferovat jazz, protože to tak dělám já a já bych měl upřednostňovat klasickou hudbu, protože to tak činíte vy. Což je samozřejmě nemožné, neboť by to vyžadovalo, abychom oba *zároveň preferovali jazz i klasiku před všemi ostatními druhy hudby*. Vy musíte změnit svou preferenci na jazz – kvůli mně, ale já musím současně změnit svou preferenci na klasickou hudbu – kvůli vám. To je stejné jako tvrdit, že musíte hodit a chytit míč přesně ve stejný okamžik – logicky i fyzicky nemožné.

Protože EPJ nejsou vynutitelná silou – nemůžete zastřelit člověka, protože přišel pozdě – pak znásilnění *nemůže* být EPJ, protože znásilnění je z definice sexuální útok vynucený násilím.

Znásilnění *nemůže* tedy spadat do kategorie EPJ.

3. Subjektivně pozitivní

Možná je znásilnění pouze podobné osobní preferenci. (Nelze argumentovat, že znásilnění nezahrnuje preferenci, neboť znásilnění je jednání a jak jsme již stanovili výše, všechna jednání zahrnují preference.)

Potom vyvstává otázka: může klasifikace znásilnění jako osobní preference obstát logickému prozkoumání?

Pokud navrhneme morální pravidlo: Osobní preference musejí být násilím vnucovány druhým, jak něco takového obstojí v rámci UPJ? (Všimněte si, že nemohu navrhnout, že osobní preference *mohou* být násilím vnucovány druhým, neboť by se jednalo o porušení UPJ, které tvrdí, že morální pravidla musí být absolutní a univerzální – pokud nejsou, pak spadají do oblasti EPJ a nemohou být uplatňovány na druhých.)

Osobní preference nemohou být oprávněně uplatňovány na druhé lidi, protože bychom vytvořili nepřekonatelný logický paradox.

Pokud řeknu, že mít rád kapelu Queen nade všechny ostatní je univerzálně preferovatelné jednání, na jakých základech mohu takové tvrzení ospravedlnit? Pouze tím, že budu tvrdit, že všechny osobní preference by měly být uplatňovány na ostatních. Pokud však moje osobní preference mohou být libovolně uplatňovány na vás, pak – ze samotné definice UPJ – mohou být i vaše osobní preference libovolně uplatňovány na *mně*. Pak ovšem nemůžeme být oba morální ve stejný okamžik, neboť by to vyžadovalo, abychom oba dva preferovali svoje hudební skupiny a zároveň se podřídili preferencím toho druhého. Jinými slovy by to znamenalo, že je pro mě Queen nejlepší kapela a zároveň The Police také nejlepší kapela. To je logicky nemožné a je to hlavní důvod, proč pouhé osobní preference nemohou být univerzálně vymahatelné.

Pokud je tedy znásilnění považováno za pouhou osobní preferenci, pak nemůže být logicky vynucováno na nikom

dalším. Ještě jednou – představíme-li si dva lidi v jedné místnosti, pak by oba museli preferovat znásilnění toho druhého, a zároveň nebýt schopni takové rozhodnutí vynutit, což není pouze nelogické, ale naštěstí také zcela nepraktikovatelné.

A konečně, jelikož osobní preference nemohou být vynucovány na druhých, ale znásilnění je z definice vynucení „preference“ na druhých, pak znásilnění nemůže být morální kategorií pouhých osobních preferencí.

4. Morálně neutrální

Jak jsme již ukázali, znásilnění nemůže být neutrálním činem, neboť se jedná o preferenci, která je vynucována na druhých.

5. Subjektivně negativní

Možná je znásilnění *subjektivně negativním* činem, opakem kategorie číslo tři. Jako příklad může sloužit zločinec na útěku, který by považoval svoje zadržení za subjektivně negativní jednání (SNJ).

Subjektivně negativní jednání nemohou být z definice vynucována na druhých. Pak tedy člověk, který je znásilňován, by byl špatný, kdyby svoji preferenci *nebýt znásilňován* „uplatňoval“ ve formě sebeobrany. Tímto způsobem je iniciace násilí – vynucení osobní preference – *morální*, zatímco sebeobrana – též vynucení osobní preference – *nemorální*.

Potom bychom museli stejné činy (vynucení osobní preference) klasifikovat jako morální i nemorální zároveň, a to nemůže obstát.

6. Esteticky negativní

Možná je znásilnění esteticky negativní čin, jako „nedochvilnost“ – opak k číslu dvě (EPJ). Nicméně, esteticky negativní jednání (ENJ) nemohou být logicky násilím vynucována, *protože se jim z definice můžeme vyhnout*. Ačkoli se můžu svobodně rozhodnout přestat se vídat s někým, kdo chodí neustále pozdě, nemohu ho za to zastřelit.

Znásilnění se však z definice vyhnout nemůžeme, neboť se jedná o sexuální útok vynucený násilím. (Můžeme se vyhnout situacím, kde je zvýšená pravděpodobnost znásilnění, ale nemůžeme se vyhnout znásilnění, které je již pácháno.) A stejně tak, pokud se rozhodnu ukončit přátelství s nedochvilným člověkem, nemůže mě takový člověk oprávněně nutit se s ním dál přátelit tím, že mi bude vyhrožovat silou. Jednal by totiž na základě principu, že osobní preference mohou být vynucovány na druhých, a to by neuspělo v konfliktu s mojí schopností vynutit si *mou* touhu ukončit přátelství. Takový druh „tarantinovské morálky“ vždy proto končí stavem němé paralýzy, kdy na sebe všichni vzájemně s kamenným výrazem ve tváři míří zbraněmi.

Jak jsme již stanovili, jakékoli univerzálně preferovatelné jednání musí být univerzální pro všechny lidi, v jakémkoli místě a v jakémkoli čase. Za předpokladu, že esteticky negativní jednání umožňuje násilnou vynutitelnost (tj. mohu vás

zastřelit za nedochvilnost), pak pokud by znásilnění bylo esteticky negativním jednáním, které lze vynutit, oběť znásilnění, která by vnímala znásilnění jako osobně negativní čin, by měla právo násilníka zastřelit, což efektivně potvrzuje princip sebeobrany, ovšem za cenu umožnění střelby i ze strany násilníka, řekněme za neslušnost.

Znásilnění tedy nemůže být ENJ.

A tedy nám zbývá pouze...

7. Zlo

Pokud je znásilnění definováno jako zlo, pak musí zahrnovat *iniciaci* použití násilí, což je zjevně splněno. Také tvrzení: „znásilnění je zlo“ projde „koma testem“, jelikož je možné, aby člověk v komatu někoho znásilnil.

Dále pokud je znásilnění zlo, pak neznásilňovat musí být dobro – tímto způsobem mohou být dva lidé v jedné místnosti zároveň morální – jednoduše tím, že se neznásilňují.

Vzhledem k tomu, že vyhnutelnost je jedním z klíčových kritérií pro rozlišení mezi „nepříjemným“ a „nemorálním“, a znásilnění je evidentně jednání bez možnosti se mu vyhnout, definice „znásilnění je zlo“ vyhovuje i v tomto směru.

Vzhledem k tomu, že existují situace, kdy je znásilnění fyzicky nemožné – například pro nemožnost dosáhnout erekce – definice „znásilnění je zlo“ řeší problém lidí, kteří by se nedobrovolně dopustili nemorálního jednání, což je z definice nemožné kvůli kritériu vyhnutelnosti.

Násilník může ospravedlnit své činy tím, že nahradí tvrzení: „znásilnění je dobro“ takovým, které podpoří jeho touhu

znásilňovat, jako například: „Je morální si působit slast, bez ohledu na strasti těch druhých.“

Takové tvrzení však selhává i v nejzákladnějším logickém testu UPJ. Pokud Bob věří, že by si měl dopřát slast tím, že znásilní Douga – bez ohledu na způsobenou Dougovu strast – pak Bob nemůže racionálně povýšit své preference na UPJ.

Pokud by si každý měl působit slast bez ohledu na *strasti* obětí, pak Bob nemá žádné právo znásilnit Douga, neboť přestože Bob preferuje znásilnit Douga, Doug velmi pravděpodobně nepreferuje být znásilněn. Pokud by si každý měl působit slast bez ohledu na strasti druhých, pak neexistuje žádný racionální důvod, proč by Bobovy preference znásilnit Douga měly být upřednostňovány před Dougovými preferencemi nebýt znásilněn, bez ohledu na strast, kterou tím, že se odmítne nechat znásilnit, Bobovi způsobí.

A tak Doug může říct Bobovi: „Je morálně správné, abych tě znásilnil, protože osobní preference mohou být násilně uplatňovány.“ Bob pak může samozřejmě odpovědět: „Pak je ale morálně správné se násilím bránit tvému útoku, neboť moje osobní preference nebýt znásilněn mohou být také násilně vynucovány.“

Samozřejmě, jen málo násilníků jsou filozofové... Ale jak jsme již jednou uvedli, primární hrozbou pro lidstvo není individuální kriminalita, nýbrž iracionální a plenící morální teorie. Například uvěznění je nevyhnutelně ospravedlnováno odvoláním se na morální teorie – uvěznění však způsobuje mnohem více znásilnění, než o kolika by se jednotlivým zločincům vůbec mohlo zdát. Pokud morální teorie, která ospravedlňuje uvěznění, je nesprávná, pak *napravení*

takové morální teorie by mělo být zdaleka největší starostí kohokoli, kdo by si přál pokles případů znásilnění.

A tak to vypadá, že jedinou logickou možností pro znásilnění je, že znásilňovat je univerzálně preferovatelné jednání, neboli že znásilnění je univerzálně zakázané jednání.

Tý jo!

Fakt, že rámec UPJ logicky a účinně potvrdil morální tvrzení, že znásilnění je zlo – a nikoli „dobro“, nebo „esteticky preferovatelné“, nebo „subjektivně preferovatelné“, nebo snad „morálně neutrální“ – je velmi dobrým znamením. Důkaz, že UPJ bude logicky validovat všechna morální tvrzení „zdravého rozumu“, zatím není vyčerpávající, ale první překážka byla překonána a to nám dává důvod pro oslavu. Kdybych byl fyzikem navrhujícím jednotnou teorii fyzikálních polí a ta by správně předpověděla, kde přistane hozený míč, pak bych byl nesmírně potěšen.

Einsteinova teorie relativity předpovídala, že se světlo bude v gravitačním poli ohýbat – když toto bylo poprvé potvrzeno, jeho teorii to neprokázalo nade vší pochybnost, ale potvrdilo to, že teorie může být správná – a to byl velký posun vpřed. První potvrzení je vždy nejtěžší, neboť je velmi jednoduché někde chybovat a chyby vždy převyšují správné zásahy.

Rámec UPJ tedy správně potvrdil naši morální tezi, že znásilnění je zlo. To je nezbytné, nikoli však dostačující kritérium pro získání důkazu a dává solidní základ pro další průzkum.

Pojďme tedy pokračovat...

TEST DRUHÝ: VRAŽDA

Otestujme nyní rámec UPJ vůči morálním tezím týkajícím se *vraždy*, která je zde definována jako předem naplánované úmyslné zabití (tedy nikoli v sebeobraně).

Vzhledem k tomu, že už jsme strávili spoustu času s otázkou znásilnění, a jelikož na vraždu uplatníme mnoho stejných argumentů, může být v tomto případě analýza mnohem kratší.

Vraťme se k našim dvěma morálním pokusným králíkům sedícím v jedné místnosti, které jsme pojmenovali Bob a Doug.

Pokud by vražda byla morálně dobrem, potom by *zdržení* se vraždy bylo nemorální. Jediná situace, ve které by byli Bob i Doug ve stejný okamžik morální, by pak byla ta, kdy by se vzájemně a zároveň zavraždili. To je fyzicky nemožné – když se budou vzájemně rdousit, nikdy nepodlehnou ve stejný okamžik. Když zemře dříve Bob, pak jeho sevření Dougova hrdla povolí a odsoudí tím Douga ke stavu *nemorálnosti*, do té doby, než si najde další oběť. A protože Bob zemřel jako první a nemůže dále pokračovat v pokusu zavraždit Douga, pak Bobova smrt činí Douga více nemorálním, než jím vykonaná vražda.

Intuitivně vnímáme naprostou nesmyslnost morální teze, že vražda je dobro. Víme, že logicky je takové tvrzení chybné, protože kdyby bylo pravdivé, pak by bylo nemožné, aby dva lidé v jedné místnosti byli oba morální. Morálnost

stejně jako zdraví nemůžeme posuzovat jako záležitost jednoho okamžiku, ale jako proces, kontinuum. Rámec UPJ dokazuje, že Bob nemůže být „špatný“ zatímco škrtí Douga, potom dosáhnout vrcholu morální ctnosti v momentě, kdy ho zabije a pak se okamžitě vrátit zpět do stavu morální špatnosti. Morální teze musí být univerzální, nezávislé na času a místě. Teze, že vražda je morální, selhává v tomto požadavku na všech úrovních a je tedy neplatná.

Pokud by byla vražda morálně dobrem, pak by muž uvězněný na opuštěném ostrově byl nemorální po celou dobu, kdy by tam žil, protože by neměl žádné oběti, které by mohl zavraždit. Také člověk v komatu by byl morálně špatný, stejně jako spící člověk nebo člověk na operačním stole. Trýznitel by byl špatný během procesu mučení, ale ve chvíli, kdy by jeho oběť zemřela, by se stal dobrým.

Vidíme tedy, že teze „vražda je dobro“ není pouze instinktivně bizarní, ale také logicky nemožná.

I další námitky, které se uplatnily v tezi „znásilnění je dobro“, platí v tomto případě. Vražda nemůže být morálně neutrální, neboť morálně neutrální soudy nebo činy nemohou být silou uplatňovány na druhých a vražda je z definice na druhých silou uplatňována.

V každém pokusu o univerzální ospravedlnění aktu vraždy je také obsažen základní rozpor, stejně jako v případě aktu znásilnění. Pokud se Bob pokusí uškrtit Douga, ale Doug se bude bránit, jak by potom mohl Bob racionálně ospravedlnit své jednání podle UPJ?

Dejme tomu, že by tvrdil něco jako: „Lidský život může být ukončen kdykoli budete chtít.“ Jelikož je ale UPJ jediným platným testem morálních tezí, tak to ospravedlňuje

Bobovu vraždu Douga stejně jako Dougovu vraždu Boba. Bob pak může ospravedlnit vraždu Douga, jen pokud ten by se nijak nebránil – můžeme ale potom opravdu hovořit o vraždě, když se Doug nebude bránit?

Řekněme, že Bob pak své tvrzení upraví takto: „Mohu zastřelit spícího člověka kdykoli se mi zlíbí.“ Problém zde není pouze spánek, který by Bob kvůli svému univerzálnímu tvrzení ztratil, ale také logická nemožnost převrácení morálních tezí na základě rozdílu mezi stavem bdělosti a spánkem. Z hlediska biologie – člověk se také nestane svým *opakem*, jakmile usne, a ani gravitace se neotočí, když mrkneme.

Jelikož člověk zůstává člověkem i ve spánku, neplatí v tomto stavu ani opačná morální pravidla. Pak tedy výrok, že je nemorální zavraždit bdělého člověka, ale je to morální, když spí, vytváří logický rozpor, který není podpořen žádnými biologickými fakty. Fyzik může tvrdit, že kámen padá dolů, ale heliový balón stoupá nahoru, protože kámen a heliový balón mají zcela fundamentálně rozdílné vlastnosti. Žádný věrohodný fyzik ale nemůže tvrdit, že jeden kámen padá dolů, zatímco jiný kámen téměř stejných charakteristik poletí vzhůru. To samé platí pro morální teorie – žádný věrohodný filozof nemůže tvrdit, že pro spícího člověka platí opačná morálka, neboť charakteristika člověka se nijak podstatně nemění, když si zdřímne.

Nemůžeme tedy zastřelit bdícího člověka, a nemůžeme ho zastřelit, ani když spí, neboť zůstává stále člověkem.

Jelikož tvrzení: „Mohu zastřelit spícího člověka, kdykoli se mi zlíbí,“ nemůže být potvrzeno dle UPJ, nemůže se jednat o pravdivou morální tezi.

Znovu se rámec UPJ prokazuje jako platný, tentokrát z hlediska aktu vraždy. Jediným možným platným morálním tvrzením ohledně vraždy je, že se jedná o zlo, neboli o univerzálně zakázané jednání.

Můžeme uplatnit stejný přístup v otázce fyzického napadení, ale argumenty by byly stejné jako v případě vraždy nebo znásilnění, budeme tedy v zájmu stručnosti pokračovat dále.

Pojďme se nyní podívat na otázku krádeže. Pokud si rámec udrží svou platnost i zde, pak završíme dokonalou trojici instinktivního morálního chápání a najdeme racionální potvrzení našich existujících přesvědčení. Objevíme matematiku, která vysvětluje, jak můžeme instinktivně chytit míč, a to je nutný základ.

Sebeobrana?

Problematiku sebeobrany jsme v otázce vraždy obešli, v případě znásilnění to bylo sotva nutné zkoumat. To není proto, že by otázka sebeobrany byla samozřejmá, či nekomplikovaná, ale spíše proto, že existující komplikace mohou být pojednány s větší komplexností poté, co se podíváme na otázku krádeže.

TEST TŘETÍ: KRÁDEŽ

S otázkou krádeže budeme muset strávit o něco více času, protože do hry nevyhnutelně přináší otázku majetkových práv, která je pro některé velice sporným tématem.

Je mnoho způsobů, jak přistoupit k otázce majetkových práv, od „homesteadingu“¹ přes právní definice, k praktickým náležitostem atd., já se zde nebudu zabývat ani jedním z těchto přístupů, protože otázka majetkových práv musí spadat do rámce UPJ, pokud se má rámec UPJ stát racionální metodologií pro hodnocení morálních tezí.

Pokud jde o majetková práva, zjevně platí morální teze: „Buď lidé mají právo vlastnit majetek“, nebo nikoli.

Tím prvním „majetkem“, kterým se musíme zabývat, je tělo. „Vlastnictví“ se musí nejprve a především skládat z vlády nad vlastním tělem, protože pokud by taková vláda neexistovala, nebo byla považována za neplatnou, pak by celá otázka morálky, natož vlastnictví, vyletěla ko-mínem.

UPJ je rámcem pro hodnocení morálních tezí nebo argumentů o univerzálně preferovatelném jednání pro celé lidstvo. Nejprve a především musí být člověk zodpovědný za svoje činy, pokud mají být morálně souzeny, jelikož, jak jsme již argumentovali, schopnost volby vlastního jednání je základem pro jakékoli etické hodnocení.

¹ prvotní přivlastnění, pozn. př.

Pokud člověk nemá žádnou kontrolu nad svým tělem, pak zcela evidentně nemá ani odpovědnost za své činy – nejsou to ve skutečnosti „jeho“ činy, ale spíše činy jeho těla. Nikdo by se nesnažil racionálně argumentovat, že pokud člověk uškrtní jiného člověka, jsou to jeho vražedné prsty, které by měly stanout před soudem a být potrestány. Je jasné, že tělo se nemůže zcela samo ovládat, ale spíše musí být do určité míry pod vládou vědomé mysli.

To znamená, že muž je zodpovědný za jednání svého těla a je tedy zodpovědný za *efekty*, které tyto činy vyvolají. Muž je zodpovědný za to, kam vloží svůj penis, což nám říká, jak poznáme, zda ho můžeme soudit za znásilnění. On „vlastní“ jednání svého těla se stejnou jistotou, jako že vlastní své tělo. Říci, že člověk je zodpovědný za své tělo, ale nikoli za efekty, které jeho tělo vyvolá, je jako tvrdit, že člověk je zodpovědný za volbu cíle a vrhnutí nože, ale není již zodpovědný za to, kde nůž přistane.

Argumentace, že člověk není zodpovědný za efekty vyvolané jeho tělem je také sebezneplatňující argument, stejně jako ty, které jsme diskutovali na předchozích stránkách.

Pokud vám povím: „Lidé nejsou zodpovědní za jednání svých těl,“ pak od vás bude nanejvýš férové se mě zeptat, kdo tedy ovládá moje hlasivky a ústa. Pokud řeknu, že nemám žádnou kontrolu nad svou řečí, která je následkem působení mého těla, potom jsem „zachoval“ svou tezi za cenu jejího kompletního vyvrácení.

Pokud nejsem zcela zodpovědný za svou řeč, pak nemá žádný smysl se mnou vést diskuzi. Magnetofon také není zodpovědný za svou řeč, což je důvod, proč se nepouštíme do vzrušených debat s magnetofonovými pásky. V běčkových

hororech, kde mladé dívky obzvláště snadno podléhají posednutí démony, se kněz, který se vždy nevyhnutelně zjeví, vždy nabídne, že promluví s démonem místo dívky, což je moment, kdy dívka začne vydávat zvuky jako Sinatra klokotající kuličková ložiska.

Takový absurdní výjev je ovšem v jednom ohledu přesný – pokud jiná bytost zcela ovládá dívčiny hlasivky, pak je to právě ta bytost, se kterou musíme hovořit, nikoliv dívka, která nemá žádný vliv na své odpovědi.

Pokud vám tedy řeknu, že nemám žádnou kontrolu nad svou řečí, můžete se mě zeptat: a kdo ji má? Pokud řeknu, že nikdo, pak argumentace se mnou má asi takový smysl jako argumentace s televizí nebo se zmiňovaným kamenem valícím se dolů ze skály na vaše auto.

Tedy, samotný akt ovládnutí mého těla tak, aby vyprodukovalo řeč, vyžaduje přijetí schopnosti kontrolovat vlastní řeč – tzn. implicitní potvrzení vlastnictví mého těla.

A teď – když by posednutí d'áblem bylo reálnou událostí a kdyby posedlá dívka plivla na kněze, pak bychom *ji* nenazvali hrubou, spíše bychom ji litovali, že byla posednuta tak neslušným démonem. Kdokoli má kontrolu nad dívčíným tělem, nese vinu za efekty vyvolané jeho činy, což je důvod, proč nebudeme muže páchajícího krádež při náměsíčnictví označovat „zlým“, jelikož neměl plnou kontrolu nad svým tělem (ačkoliv mu můžeme zabránit jinými způsoby). To je také základ pro právní obhajobu „nevinen z důvodu nepřičetnosti“, tedy předpoklad, že člověk, který je nepřičetný, nemá plnou kontrolu nad svým jednáním.

Potom je tedy odmítnutí vlastnictví těla odmítnutím celé morálky, což je, jak jsme viděli výše, zcela nemožné. Logicky

– jelikož morálka je definována jako vynutitelná podmnožina UPJ, pak odmítnutí morálky je tvrzením, že je univerzálně preferovatelné věřit, že není nic takového jako univerzální preference.

A konečně, použití vlastnictví těla k tomu, abych prostřednictvím řeči odmítl to, že jedinec může vlastnit své tělo, je očividným a nepřekonatelným vnitřním rozporem.

A právě tak můžeme jakékoli odmítnutí sebevlastnictví zcela vyřadit ze hry.

Jelikož vlastníme svá těla, pak také nevyhnutelně vlastníme *efekty* vyvolané jeho činy, ať jsou dobré či špatné. A pokud vlastníme efekty našich činů, pak také vlastníme to, co vyprodukujeme, lhostejno, zda vyprodukujeme luk, knihu – nebo vraždu.

VLASTNICTVÍ A UPJ

I kdybychom odmítli výše uvedené, stále můžeme použít UPJ ke konečnému ustanovení univerzálních majetkových práv.

Jak jsme zmínili, lidé buď mají majetková práva, nebo nikoli. Kromě několika šedých zón, ke kterým se hned dostaneme, toto zůstává univerzálním výrokem.

Pokud člověk nemá právo využívat majetek, pak nemá právo využívat své tělo. Nemá právo využívat své plíce a musí tedy přestat dýchat. I když to zní hloupě, je to okamžitým a nevyhnutelným výsledkem předpokladu, že lidé nemají majetková práva.

Můžeme celkem bezpečně předpokládat, že kdokoli, s kým debatujete o majetkových právech, dýchá, a souhlasí tedy s vámi, že má alespoň právo na užívání svého těla.

Potom vyvstává otázka, zda lidské bytosti mají či nemají *exkluzivní* právo užívání. Majetek může být definován například jako jakýsi princip časově sdíleného vlastnictví, kdy by měl každý právo vlastnit vše podle určitého časového harmonogramu.

To samozřejmě znamená, že muž s rakovinou plic má nárok na alespoň jednu plíci zdravého jedince. Jelikož všechno vlastnictví začíná tělem, nemáme-li exkluzivní právo na své tělo, pak musíme buď sdílet své tělo s ostatními, nebo být nemorální. Nemocný muž má nárok na jednu naši plíci, a pokud mu nevyhovíme, jedná se o stejný akt jako její odcizení.

Stejně tak vy i já máme právo na hlas Celine Dion, protože je od ní zcela sobecké předstírat, že jen ona na něj má exkluzivní právo.

Pokud lidé nemají exkluzivní právo na svá těla, pak zločin znásilnění postrádá význam, neboť by pak žena exkluzivně nevlastnila svou vagínu, stejně jako muž by nevlastnil své různé otvory. Pokud exkluzivní sebevlastnictví není axiomem, pak i zločin vraždy postrádá smysl.

Není zločinem spáchat sebevraždu, ani zapálit svůj dům, neboť destrukce vlastního majetku je platným uplatněním vlastnictví. Pokud je nicméně exkluzivní sebevlastnictví neplatné, pak není žádného rozdílu mezi vraždou a sebevraždou. Pokud mi selhávají játra a mám právo na ty vaše, pak vám je mohu „odejmout“ v perfektním souladu s morálkou a počestným jednáním. Jestliže vás taková procedura zabije, pak co? Bez exkluzivního sebevlastnictví není žádné „vy“...

Můžeme tedy rozumně tvrdit, že exkluzivní sebevlastnictví je základní realitou – že všechny lidské bytosti ve všech časech a místech mají exkluzivní vlastnické právo na svá těla a mají tedy exkluzivní majetkové právo na jejich efekty, a to jak v ohledech morálního jednání, tak tvorby či získání majetku.

Šedé zóny

Je přirozené, že jakýkoli výrok, stejně jako ten předchozí, nevyhnutelně vyvolává hlasy poukazující na „komplexnost“, se kterými plně souhlasím.

Řekněme, že vám chci dát pět dolarů jako dar, ale omylem vám podám desetidolarovou bankovku se slovy: „To je pro tebe.“ Jen málo lidí by považovalo za krádež, kdybych – jakmile jsem vám je dal – řekl: „Promiň, chtěl jsem ti dát jen pět, ne deset,“ a vzal si větší bankovku zpět, i když bych si bral zpět majetek, kterého jsem se dobrovolně vzdal.

V opačném extrému, když budete jedním z mých synů a já vám zaplatím univerzitní vzdělání a explicitně řeknu, že ho nikdy nebudu chtít zaplatit zpět, moje štědrost zcela jistě ovlivní vaše finanční návyky. Pak by se sotva jevilo jako rozumné, sprásknout po promočním ceremoniálu ruce a říci: „Jé, já myslel, že jsi *druhý* syn,“ a dožadovat se splacení.

Stejně tak je obecně přijímáno, že děti nemohou vstupovat do právně závazných kontraktů, zatímco dospělí ano. V mnoha společnostech je rozhodující hranicí věk 18 let. To samozřejmě znamená, že úderem půlnoci mezi 17. a 18. narozeninami se náhle objevila jeho plně zformovaná způsobilost vstupovat do právně závazných smluv. Prošel nějakou masivní biologickou proměnou v tu sekundu změny? Zcela jistě ne, ačkoli je jistě biologicky zcela jiný, než byl v deseti letech, ať už z pohledu fyzického nebo mentálního rozvoje.

V zájmu účelnosti, když už ne dokonalé morálky, jsou často mezi jeden a druhý stav kladeny arbitrárně stanovené přechody. Dětství je určitě jeden stav; dospělost je zcela jiný. Přechod mezi dětstvím a dospělostí je smíšený, není to černé anebo bílé, ale spíše jako den upadající do soumraku a pak noc. Poledne určitě není noc a půlnoc určitě není den, ale jsou časy mezi tím, kdy je obtížnější to určit, ačkoli směr změny je vždy jasný.

Stejným způsobem i člověk, který je silně mentálně zaostalý, může být považován za podstatně méně odpovědného za své jednání. Člověk s IQ 65 je mentálně sotva na vyšší úrovni než malé dítě, člověk s IQ 100 už je průměrný jedinec. Když řekneme, že člověk s IQ 80 se stává zodpovědným, pak z definice říkáme také, že člověk s IQ 79 zodpovědný není – je toto jasná, správná a zcela objektivní hranice? Zcela jistě není, ale aby to bylo pro většinu konceptů praktické, je nutné zavést kritérium „dostatečně dobré“ a zvážit rozumný poměr nákladů a přínosů. Jak už jsme zmínili, žádná voda není naprosto čistá, ale při čekání na naprosto čistou vodu bychom nakonec zemřeli žízní.

Vzhledem k tomu, že otázka morální zodpovědnosti a intelektuální schopnosti se týká jen malého procenta lidí nalézajících se někde přesně na hraně, a vytvoření perfektních a objektivních testů je velmi pravděpodobně nemožné, tak nakonec nevyhnutelně vyhraje určitá varianta nepsaných orientačních pravidel. Můžeme jen předpokládat, že jelikož biologové žijí s tímto druhem občasného subjektivismu každý den, morální filozofové s tím snad také přežijí.

Vlastnictví jako univerzální pravidlo

Co se týká majetkových práv, UPJ nám tedy dává jasné možnosti. Nemůže to být tak, že někdo majetková práva má, zatímco jiný ne. Nemůže to být tak, že lidé ve Washingtonu majetková práva mají, ale ti v Baltimoru nikoli. A nemůže to být tak, že člověk má majetková práva dnes, ale nikoli zítra apod.

Nemůže to být ani tak, že lidé mají jen 50 % majetkových práv.

Pokud vyslovím výrok: „Lidé mají jen 50 % majetkových práv“, vytvořím nepřekonatelný rozpor. Můžete se mě snadno zeptat, kterou část věty jsem *nevytvořil* já. Pokud mám jen 50 % majetkových práv, pak mám zřejmě i jen 50% kontrolu nad svým tělem – když předložím výše uvedené tvrzení, pak jsem měl nad ním kontrolu pouze z 50%, neboť mám kontrolu jen nad 50 % svého hlasu. Kdo je tedy zodpovědný za zbylých 50 % mého hlasu?

Může to znít esotericky, ale jedná se o velmi vážnou otázku z důvodů, ke kterým se brzy dostaneme.

Předpokládejme, že se nějakým zázrakem přeneseme přes problém „50% vlastnictví těla“ a řekněme, že člověk má 50% majetková práva jen vzhledem k externím objektům.

Jak to bude fungovat v praxi?

No, pokud budu mít dvě sekačky na trávu a vy žádnou, pak by bylo logické, abyste měli právo vzít si jednu mojí, jelikož já mohu vlastnit jen polovinu sbírky svých sekaček.

Jakmile nicméně nabudete vlastnictví mojí sekačky, jste k vaší smůle oprávněni vlastnit pouze její *polovinu*, protože máme právo pouze 50% vlastnictví externích objektů. Musíte tedy ihned najít někoho, s kým budete vlastnictví sekačky sdílet. Což snižuje vaše čerstvě nabyté vlastnictví jen na 25 %. Váš nový spolumajitel však nemůže vlastnit 25 % sekačky, neboť má pouze 50 % práva na jakýkoli majetek, který vlastní, musí tedy najít někoho, kdo si vezme 50 % z jeho 25 %, které má, a tak dále a tak dále a tak dále.

Problém méně než 100% majetkových práv je, že okamžitě vytváří „dominový efekt“ nekonečné regrese, kde každý bude vlastnit nekonečně malé množství všeho, což je zcela zřejmě nemožné.

Z logického i praktického hlediska to tedy musí být tak, že máme plné vlastnické právo na svá těla a z pohledu externího majetku na efekty způsobené našimi těly. Nepotřebujeme teorii prvotního přivlastnění nebo jiný přístup „oprávněného přivlastnění“, abychom ospravedlnili majetková práva; ta jsou ospravedlněna, protože kdokoli, kdo jedná jakýmkoli způsobem – včetně diskutování – tak axiomaticky vyjadřuje 100% kontrolu nad svým tělem a „prvotně si přivlastňuje“ jak kyslík, tak zvukové vlny tvořené vlastní argumentací.

Kombinací této axiomatické reality a UPJ snadno porozumíme, že jelikož kdokoli, kdo diskutuje o majetkových právech, zároveň uplatňuje 100% vládu nad svým majetkem, pak jedinou otázkou zůstává, zda se majetková práva liší jedinec od jedince – otázka, která je jednoznačně vyřešena jak axiomatickým faktem sebevlastnictví, tak rámcem UPJ. Jakékoli morální tvrzení musí být univerzální a konzistentní, a proto také víme, že *každý* má 100% majetková práva.

Jakákoli jiná možnost je logicky i empiricky nemožná.

Testujeme „krádež“

Vraťme se k našim trpělivým morálním pokusným králíkům Bobovi a Dougovi.

Pokud je krádež morálně dobrá, pak opět narážíme na problém nemožnosti souběžné morálnosti. Pokud má Bob zapalovač a je morálně správné krást, pak Doug musí ukrást Bobův zapalovač. Avšak v momentě, kdy bude Doug krást Bobovi zapalovač, nemůže být morální Bob. Ihned poté, co Doug ukradl Bobův zapalovač, musí Bob ukrást „svůj“ zapalovač zpět, nejprve je ale důležité si uvědomit, že o „krádež“ se jedná pouze tehdy, pokud zapalovač Bobovi legitimně *nepatří*. Když Doug ukradne Bobův zapalovač, nestane se legitimně jeho vlastnictvím, jinak by koncept krádeže nedával žádný smysl. Pokud by se něco, okamžikem, kdy to ukradnu, stalo mým legitimním vlastnictvím, pak by se návrat do původního stavu stal také krádeží. Pokud však krádež Bobova zapalovače *nezakládá* jeho legitimní vlastnictví, pak je zcela zjevně nemožné, aby si Bob „ukradl“ zapalovač zpět, neboť nemůžeme ukrást to, co již vlastníme – a krádež nezneplatnila Bobovo vlastnictví zapalovače.

Pokud je tedy krádež dobro, potom je dobro stavem dosažitelným pouze v okamžiku, kdy Doug kradе Bobův zapalovač. Pouze Doug může být v tomto okamžiku morální, Bob nikoli. Poté se dobro stává nedosažitelným pro obě strany – tedy pokud by Doug neustále nevracel a opět znovu nekradl Bobův zapalovač.

Je samozřejmě očividně nesmyslné si představovat, že ideální morální stav je pro jednoho neustálé vracení ukradené věci a její opětovné kradení. Vypadá to tedy, že logika potvrzuje naše instinktivní chápání hlouposti takového morálního ideálu, pojďme ale ještě o kousek dále, abychom viděli, zda to obstojí.

Pamatujte, že se nezabýváme individuální kriminalitou, ale spíše morálními teoriemi, které ospravedlňují porušování majetkových práv. Například, když Doug ukradne Bobův zapalovač, protože věří, že „všechna majetková práva jsou neplatná,“ Dougova morální teorie okamžitě sama sebe zničí.

Pokud žádná majetková práva nejsou platná, pak je krádež zcela nelogickým činem, neboť krádež by byla jen pro-sazením spravedlivé touhy kontrolovat majetek.

Majetková práva sama o sobě nejsou ničím jiným než uplatněním spravedlivé touhy zachovat kontrolu nad určitými aktivy. Jsou dobrovolná, neboť vy i já se můžeme přidat k nějaké hippie komunitě a rozhodnout se již nikdy více neuplatňovat svá majetková práva. Nebo pokud se v mém okolí rozkřikne, že budu velmi šťastný, když si někdo vezme můj majetek, pak je celkem pravděpodobné, že moje se-kačka brzo zmizí. Stejně tak, pokud položím svůj notebook na trávník před domem s cedulí: „Jestli ho chcete, je váš“, pak zcela jasně dávám najevo, že si ani v budoucnosti netoužím uchovat nad svým notebookem kontrolu.

Když Doug ukradne Bobův zapalovač a bude svoji krádež obhajovat odmítnutím majetkových práv, potom zcela zřejmě Doug nemůže namítat nic proti tomu, když si Bob vezme svůj zapalovač *zpět*, neboť majetková práva jsou neplatná a Dougův nárok na zapalovač není o nic více platný, než byl Bobův.

A konečně, když Doug ukradne Bobův zapalovač s odůvodněním, že „krádež je dobro“, Doug logicky nemůže nic namítat proti nikomu, kdo mu zapalovač vzápětí ukradne. Dávalo by nicméně pramalý smysl, aby Doug trávil čas a energii kradením Bobova zapalovače, kdyby v momentě,

kdy ho ještě drží ve svých dlaních, někdo jiný přišel a znovu mu ho ukradl. Jinými slovy, vynakládat námahu na získání kontroly nad určitým majetkem je opodstatněné pouze tehdy, když můžete uplatnit majetková práva na zcizený objekt. Nikdo se nebude obtěžovat kradením peněženky, když si bude jist, že mu ji někdo další ukradne, sotva na ní spočinou jeho ruce.

Jinými slovy, krádež je v praxi jak potvrzením, tak i vyvrácením majetkových práv. Jakákoli morální teorie, která podporuje krádež, tak potvrzuje i vyvrací existenci majetkových práv – což je nepřekonatelným rozporem, který takovou teorii zcela zneplatňuje.

Podíváme-li se například na morální aspekty komunismu, majetková práva jsou jednotlivcům explicitně odeprána. Nicméně, skupina jednotlivců, kteří si říkají „vláda“, si však usurpuje právo majetek kontrolovat. V praxi to znamená, že pro některé lidi je kontrola majetku *zlo*, ale pro jiné lidi je *dobro*. A jelikož není žádný biologický rozdíl ve smyslu živočišného druhu mezi ovládaným a ovládajícím, pak zde zcela jasně vidíme, že pro jeden živočišný druh platí zcela opačná morální pravidla a taková nemohou být platná. UPJ explicitně vyžaduje, aby morální pravidla byla konzistentní pro všechny lidi, na všech místech a ve všech časech – tvrzení, že pro Ivana Děnisoviče je nemorální uplatňovat majetková práva, ale je to morální pro Josefa Stalina, vytváří naprostý rozpor, stejně jako rčení, že litím vody do bazénu ho plníme i vyléváme zároveň. Kterýkoli fyzik, který by navrhoval něco podobného, by byl ve své profesi zesměšněn, avšak moralisté takové návrhy předkládají a setkávají se se záhadně velkým respektem.

TEST ČTVRTÝ: PODVOD

Přesně na hraně toho, co je obecně považováno za etické, se nachází problematika *podvodu*.

Podvod je získání hodnoty na základě falešně prezentovaných informací. Pokud vám řeknu, že vám pošlu iPod, když mi dáte 200 dolarů a pak si vezmu peníze, aniž bych vám ho poslal, instinktivně cítíme, že se jedná o formu krádeže.

Pojďme nyní problém podvodu prosít sítí UPJ a zjistit, zda obстоjí.

Je zřejmé, že podvod vyžaduje, aby alespoň jedna osoba nebyla podvodníkem. Když budu ve výše uvedené hypotetické transakci doufat v to, že vám ukradnu vašich 200 dolarů a zároveň vy budete doufat, že mi ukradnete iPod, nic z toho nebude. Vy budete žádat iPod před provedením platby a já budu požadovat platbu před posláním iPodu. Dostaneme se do patové situace, zcela neschopni jeden druhého podvést.

Je také zřejmé, že k provedení podvodu musí jedna strana jednat v dobré víře. Osoba, která chce spáchat podvod, tedy spoléhá na fakt, že druhá strana na něm podvod spáchat nechce.

Vraťme se k našim smůlou pronásledovaným morálním pokusným králíkům – co se stane, když řekneme Bobovi i Dougovi, aby jednali na základě morálního principu, že „podvod je dobro“?

Dejme tomu, že Doug má 20 dolarů a Bob má zapalovač. Doug nabídne Bobovi, že od něj zapalovač za 20 dolarů koupí, pak si ho vezme, ale peníze mu nedá, a tedy Doug jednal na základě premisy, že podvod je dobro.

Co se stane pak?

Je zřejmé, že dle principu „podvod je dobro“ nemohou jednat oba dva zároveň, neboť aby Doug spáchal podvod, musí jednat nepoctivě a Bob poctivě. Aby tedy Bob umožnil Dougův „morální“ čin, musí jednat „nemorálně“.

UPJ takovou možnost neumožňuje, neboť žádná platná morální teorie nemůže požadovat opačné skutky za stejných okolností.

Pokud Doug spáchá na Bobovi podvod s ospravedlněním, že: „Je dobré lhát, když chci dostat, po čem toužím,“ pak musí být stejně tak dobré být poctivý, jelikož není možné dostat, co chci za pomoci lhaní, pokud ostatní nebudou předpokládat mou poctivost. Pak tedy premisy, že je dobré lhát, abys dostal, co chceš, nemůže být dosaženo, pokud ostatní nebudou jednat s integritou – lhaní i poctivost zároveň jsou tedy nezbytné, aby bylo dosaženo morálního principu. A aby zároveň byl morálním čin i jeho přesný opak na stejném místě, pro stejné lidi, ve stejném čase – to nemůže logicky obstát.

Takto jsme poznali, že podvod je špatný.

Znovu, poznání toho, že podvod je „špatný“, znamená jednoduše to, že jakákoli morální teorie, která ospravedlňuje podvod, je neplatná, neboť je vnitřně rozporná. Pokud postavíme most a ten spadne, víme, že byl „špatný“; ale nejdůležitější věc, kterou se z takové tragédie můžeme naučit, není to, že most spadl, ale pochopení chyb v teorii, které

vedly k tomu, že jsme postavili most, který spadl. Stejně tak je důležité, aby morální teorie, které způsobují tragédie, jako komunismus, fašismus a nacismus, byly vyhodnoceny ve vztahu k UPJ, nejen proto, abychom pochopili, jakým způsobem byly chybné, ale také abychom naše morální teorie opravili do budoucna. Jelikož jako druh budeme vždy stavět mosty, je nezbytné, aby naše fakta a teorie byly správné, nebo budou naše mosty pořád padat.

Zůstává nicméně otázka, zda je podvod zlo, nebo pouze esteticky negativní čin.

Podvod je v porovnání se znásilněním, krádeží nebo vraždou jiný, neboť vyžaduje od oběti pozitivní akt participace v procesu daného činu. Můžu vás zezadu zaskočit a uškrtit bez vašeho přičinění, ale nemůžu vás podvést, aniž byste se na tom nějakým způsobem – alespoň částečně – podíleli.

Podvod tedy spadá do skupiny „vyhnutelné“ a je tedy ve fundamentálně jiné kategorii než znásilnění, vražda a krádež. Stupeň vyhnutelnosti nicméně částečně určuje stupeň obsažené nemorálnosti. Poslání informací o vašem bankovním účtu nigerijskému emailovému spamerovi je zcela jistě vyhnutelné, být podveden na eBay protistranou s perfektním ratingem je vyhnutelné podstatně méně.

Jsou samozřejmě situace, kdy se podvodu vyhnout nedá, jako při vyjednávání o koupi život zachraňujícího léku, který nemá alternativu, to ale spadá do „šedé zóny“, o které jsme mluvili výše; takové okolnosti jsou natolik vzácné, že jsou k etice ve stejném postavení, jako jsou genetické mutace k určování živočišných druhů.

TEST PÁTÝ: LHANÍ

Otázka lhaní je zajímavá, neboť pravdomluvnost je obecně považována za univerzálně preferovatelnou, ale nevynutitelnou násilím.

„Pravdomluvnost“ je obecně *přísněji vyžadována* než „dochvilnost“, ale *méně* než požadavek „nekrást“.

Co k tomu říká rámec UPJ?

Je přirozené, že jakákoli morální teorie tvrdící, že „lhaní je dobro“, se okamžitě sebezneplatňuje, protože ten, kdo to tvrdí, *lže* – což je dobro – a pak je lhaní špatné, protože vyřkl pravdu, že lhaní je špatné.

Například:

Bob: Lhaní je vždy dobré.

Doug: A ted' lžeš?

Bob: Ano.

Doug: Pak musí být lhaní špatné, protože právě ted' lžeš, když říkáš, že je lhaní dobré.

nebo:

Bob: Lhaní je vždy dobré.

Doug: A ted' lžeš?

Bob: Ne.

Doug: Pak lhaní nemůže být vždy dobré, protože jsi právě mluvil pravdu o tom, že lhaní je vždy dobré.

Lhaní však nevyžaduje iniciaci násilí a neporušuje tedy možnost *vyhnutelnosti*. Jelikož lháři se můžeme vyhnout, nemůžeme vůči němu násilí použít.

Lhaní je také blízké kategorii *násilí*, vzhledem tomu, že je morální lhát v sebeobraně, stejně jako je morální použít násilí v sebeobraně. Je těžké si představit situaci, kde by bylo nutné být v sebeobraně nedochvilný nebo hrubý. Pokud vám však domů vrazí muž a bude chtít, abyste mu řekli, kde je vaše milovaná žena, aby jí mohl zbít, pak by odmítnutí zahlat v takové situaci bylo parodií integrity. Lhaní by v takovém případě bylo formou sebeobrany třetí strany a stejně morálně přípustné jako použití násilí v sebeobraně.

Stejně tak, když člověk získá sto dolarů tím, že nám lhal, můžeme mu plným právem lhát, abychom dostali peníze zpět.

Můžeme tedy oprávněně lhát lháři, stejně jako se můžeme úderu pěstí bránit úderem pěstí, ale nebudeme asi úplně respektovat eskalování takové drobnosti jako je pozdní příchod tím, že dorazíme ještě později.

Rozdíl je v tom, že nedochvilnost není natolik aktivně destruktivní jako lhaní. Nedochvilná osoba je otravná, ale nijak fundamentálně neoslabuje vaši schopnost vnímat realitu. Je jedna věc přijít na schůzku v 7 hodin o hodinu později, ale je zcela jiná věc se pokusit druhého přesvědčit, že schůzka byla ve skutečnosti domluvena na 8 hodin, i když vím, že to tak nebylo.

Útok na jistotu ve vaší mysli (někdy označovaný za „gaslighting“, podle filmu *Gas Light* pozn. př.) je daleko více zavrženíhodný, než vás nechat čekat, neboť se jedná o akt využití důvěry někoho jiného k podkopání jeho důvěry v jeho samého, což je vysoce ničemné jednání, jelikož využívá hodnotu k podkopání hodnoty, jako padělání.

Takto tedy UPJ potvrzuje nelogičnost tvrzení „lhaní je dobro“ a potvrzuje, že akt lhaní je horší než nedochvilnost, ale lepší než fyzický útok.

NÁROČNĚJŠÍ TESTY UPJ

Už jsme otestovali konkrétní morální teorie ve vztahu k rámci UPJ a zjistili jsme, že rámec UPJ potvrzuje námi všeobecně uznávané morální zásady, jako je zákaz znásilnění, vraždy nebo krádeže. Tím, že jsme do analýzy vnesli kritérium *vyhnutelnosti*, jsme zároveň pomohli odlišit zločiny, kterým se nelze vyhnout a zločiny, které jsou umožněny určitým pozitivním jednáním oběti, jako například podvod. A konečně, rozdělili jsme „preferovatelné jednání“ do tří hlavních kategorií – univerzální, estetické a neutrální (a jejich příslušné protiklady). Univerzálně zakázané činy zahrnují znásilnění, vraždy a krádeže, proti kterým může být použita síla. Esteticky preferovatelné činy zahrnují slušnost, dochvilnost apod., které nemohou být vynucovány násilím. Neutrální činy zahrnují čistě subjektivní preference, nebo činy, které nemají žádný morální obsah, jako například dobíhání na autobus.

Nicméně, k otestování stále zůstává mnoho náročných morálních výzev, které spadají mimo příklady, kterými jsme se již zabývali. Probereme některé z nich, abychom viděli, jak se rámec UPJ s náročnějšími morálními otázkami vypořádá.

Sebeobrana

Koncept sebeobrany by neměl být považován za samozřejmý. Pokud bychom předpokládali, že nic takového jako

sebeobrana neexistuje nebo že akt sebeobrany nikdy není oprávněný, oba tyto předpoklady rámec UPJ rychle vyvrátí.

Pokud nic takového jako sebeobrana neexistuje, pak nebudeme hovořit o iniciaci nebo odvetném použití násilí, ale spíše o použití násilí v jakémkoli kontextu. Jinými slovy, zbavíme-li se konceptu sebeobrany, pak jedinou otázkou, kterou si musíme položit, zůstává: *je univerzálně preferovatelné užít násilí nebo nikoli?*

Kdyby bylo univerzálně preferovatelné užívat násilí, pak by nikdo neměl předkládat morální argumenty, ale spíše použít sílu, aby dosáhl svého. Avšak stejně jako při znásilnění, vraždě či krádeži, tvrzení, že je univerzálně preferovatelné užít násilí, samo sebe vzápětí zneplatňuje. Abychom byli schopni užít proti druhému člověku násilí, musí se druhá osoba takové síle podrobit – jinými slovy, aby se jeden stal morálním, druhý musí být nemorální, což nemůže obstát. A zároveň když se druhá osoba násilí podrobí, nejedná se o násilí – musí se tedy bránit, což vyžaduje, aby bránil ctnosti a tím ji umožnil – a to je vnitřně rozporné.

Kromě toho, pokud by vždy bylo preferovatelné užití násilí, zločiny jako znásilnění a vraždy by byly zcela bezvýznamné, protože pokud je vždy preferovatelné užít násilí, pak by milování bylo nemorální a znásilnění morální – ovšem jen pro násilníka, zatímco pro oběť se stává morální *podvolení* se násilí, namísto násilí samotného, což je vnitřně rozporné.

Pokud na druhou stranu řekneme, že násilí je špatné, otevřeme možnost sebeobrany. Když výrok „násilí je zlo“ posoudíme pohledem UPJ, zjistíme, že jelikož zlu může být

zabráněno násilím, pak použití násilí k odporu proti násilí je morálně oprávněné.

Víme tedy, že násilí je zlo a také, že můžeme užít sílu, abychom mu odporovali. Pokud definujeme čin jako zlo, ale zabráníme komukoli, aby proti němu jednal, pak již nejsme morálními filozofy, ale pouze archeology úsudku. Podobně by pramalý smysl dávala lékařská teorie tvrdící, že nemoc je špatná, ale je zároveň špatné se jí pokusit zabránit nebo vyléčit.

Také pokud by lidé nemohli oprávněně jednat tak, aby zabránili vlastní újmě, všechna jednání jako očkování, nošení rukavic v zimě, používání opalovacího krému nebo repelentu, stavba opěrné zdi proti sesuvu půdy, čištění zubů, nošení bot apod. by byla nemorálními jednáními.

K čemu dospějeme, když se vrátíme k Bobovi a Dougovi a předložíme jim morální argument, že sebeobrana je vždy špatná?

Jednoduše, vytvoříme další paradox. Sebeobrana je užití násilí k zabránění násilí. Pokud je sebeobrana vždy špatná, pak nemůže být násilím „uplatněna“ proti útočníkovi. Preference, která nemůže být uplatněna na druhé, nicméně spadá do kategorie esteticky pozitivních, nebo neutrálních činů. Umístit násilí v sebeobraně do těchto kategorií znamená tvrdit, že násilí nemůže být uplatněno na druhé – ale samotná podstata násilí spočívá v tom, že je uplatňováno na druhých a tento přístup tedy ústí v až příliš mnoho rozporů.

Sebeobrana nemůže být „zlo“, jelikož zlu může být z definice bráněno násilím. Sebeobrana je však reakce na iniciaci násilí a nemůže jí tedy být bráněno násilím o nic více, než je možné zastavit letící míč tím, že do něj kopneme.

Sebeobrana také nemůže být *vyžadované* jednání, neboť *vyžadované* jednání („neznásilňovat“) může být vynucováno násilím, což by znamenalo, že kdokoli, kdo by selhal v obraně silou, by mohl být legitimně napaden. Nicméně ten, kdo by selhal ve vlastní obraně, byl již předtím násilím napaden, což nás přivádí do cyklické situace, kde každý může legitimně užít síly proti osobě, která se nebrání, což je nejen postrádá logiku, ale také se přičí morálce.

Pokud Bob napadne Douga, ale bude zcela nesprávné, aby se Doug bránil silou, násilí se ocitne ve dvou morálních kategoriích – iniciace násilí bude morálně dobro, ale sebeobrana bude morálně zlo; a to dle UPJ nemůže obstát.

Můžete se ptát, zda tvrzení, že sebeobrana je dobro, nečiní násilí dobrem i zlem zároveň – násilí použité k útoku je špatné, ale násilí užité k sebeobraně je dobré?

To je zajímavá námitka, avšak pokud je iniciace násilí zlem, pak jí může být zabráněno použitím síly, jelikož to je jedna z definic, ke kterým jsme se již dopracovali na předchozích stránkách.

Je tedy nemožné, aby jakákoli logická morální teorie odmítla morálnost sebeobrany.

Výchova dětí

Obecně instinktivně cítíme, že je něco špatného na rodičích, kteří nedávají najíst svým dětem. Počít dítě, donosit dítě až do termínu porodu, porodit dítě a pak ho jen nechat ležet v kolébce a vyhladovět k smrti – to se velmi silně negativně dotýká našich citů.

Naše pohoršení není samozřejmě v žádném případě morálním argumentem, poskytuje ale skvělou startovací pozici k testování morální teorie.

V předchozí debatě o UPJ jsme uvedli, že výjimky v UPJ jsou možné jen tam, kde jsou objektivní rozdíly v biologické podstatě. Nebo přesněji řečeno, tam, kde jsou objektivní rozdíly v biologické podstatě, tam je možné najít racionálně zdůvodněné výjimky nebo rozdíly v UPJ. Pětileté dítě nemá ještě z biologického pohledu vyvinutý mozek a nervový systém a nemůže tedy racionálně zhodnotit dlouhodobé důsledky svého jednání. Je to právě nevyvinutý mozek, který je zde klíčový, protože dospělý retardovaný člověk, s mozkiem na úrovni pětiletého dítěte, by měl také jen omezenou odpovědnost za své činy.

Tím, že se zaměřujeme na situace s omezenou odpovědností, se tedy nezbavujeme existující odpovědnosti, ale spíše rozeznáváme situace, kde alespoň do určité úrovně odpovědnost neexistuje. Pokud řeknu, že člověk na invalidním vozíku nemůže jet eskalátorem, neberu mu právo použít eskalátor, ale pouze poukazuji na fakt, že ho ve skutečnosti nemůže použít. Když říkám, že UPJ se nedá uplatnit na činy pětiletého dítěte, neříkám, že UPJ je subjektivní o nic více, než že požadavek na minimální výšku postavy u nebezpečné pouťové atrakce činí „výšku postavy“ subjektivní.

Když s vámi dobrovolně uzavřu kontrakt, že za vás budu jeden rok platit všechny účty, neupisuji se k otroctví, zcela jistě ale na sebe беру pozitivní závazek, za který jsem nyní odpovědný.

Když budu provozovat pečovatelský dům a přijímat pacienty, kteří se o sebe nedokážou postarat, pak pokud je

nebudu krmit, budu zodpovědný za jejich následnou smrt. Nikdo mě nenutí, abych tyto pacienty přijímal, ale ve chvíli, kdy jsem vyjádřil svůj zájem a odhodlání se o ně starat, stal jsem se zodpovědný za to, že se budou mít dobře.

Když si stejným způsobem vypůjčím vaši sekačku na trávu, jsem zavázán vám ji vrátit více méně ve stejném stavu, ve kterém jsem si ji vypůjčil. Stejně tak, když půjdu do zverimexu a koupím si psa, беру na sebe dobrovolně závazek se o něj starat. To neznamená, že jsem nyní psův otrok až do konce jeho života, ale znamená to, že dokud bude pes v mém vlastnictví, mám zodpovědnost za jeho dobrý zdravotní stav.

Tyto druhy implicitních kontraktů jsou v životě zcela běžné. Nepodepisujeme s majitelem restaurace smlouvu, když si k němu zajdeme na oběd, jednoduše se má za to, že před odchodem za jídlo zaplatíme. Nikdy jsem v obchodě nepodepsal smlouvu o tom, že tam nebudu krást, ale kdybych to udělal, mají přesto právo se soudně domáhat škody. Nikdy jsem také nepodepsal smlouvu, že neznásilním ženu, se kterou jdu na rande, ale přesto takový „kontrakt“ dle UPJ existuje.

Pokud provozuji pečovatelský dům, kde jsou postižení lidé odkázáni na mou péči, a ukáže se, že jim z nějakého důvodu již tuto péči nejsem schopen poskytovat, je zcela zřejmé, mojí odpovědností najít někoho jiného, kdo to za mě udělá. Smrtné nebezpečí nespočívá v tom, že je nenakrmím, ale v tom, že si všichni ostatní budou myslet, že to dělám a jídlo jim neposkytnou. To je v souladu se starým morálním argumentem o záchraně tonoucího. Nemám povinnost skočit do řeky zachraňovat tonoucího, ale jakmile to učiním – nebo

vyjádřím jasný úmysl tak učinit – jsem zodpovědný za to se tonoucího pokusit zachránit, z jasného praktického důvodu, protože ostatní si budou myslet, že ho zachraňuji a sami v té záležitosti nic nepodniknou.

Předpokládá se tedy, že rodiče budou krmit a starat se o svá novorozeňata. Pokud by se řekněme rodiče rozhodli, že se již nadále starat nechtějí, jsou buď povinni předat dítě někomu, kdo tak činit bude, nebo čelit obžalobě z vraždy, stejně jako manažer pečovatelského domu musí své svěřence buď řádně krmit, nebo je předat někomu, kdo tak bude činit. Když se rozhodnu, že se již nebudu starat o svého psa, pak mu musím najít jiný domov a ne ho nechat zemřít hladu.

Na to vše se vztahuje princip sebeobrany třetí strany, který rámec UPJ plně podporuje, neboť právo na sebeobranu je univerzální. Pokud uvidím, jak žena napadne muže v kolečkovém křesle, pak mám právo ho bránit, tím spíše, když postrádá schopnost se bránit sám.

Jelikož se děti neumějí samy nakrmit, vydělat si na živobytí nebo samostatně žít, jsou morálně ekvivalentní k obětem únosu, nebo výše zmiňované ženě, kterou její muž zamkl ve sklepě. Kvůli malému vzrůstu a téměř kompletní závislosti na rodičích také děti postrádají schopnost se efektivně bránit.

Jelikož je zcela jistě pravda, že máme právo jednat v sebeobraně ve prospěch někoho dalšího – a takové právo se stává ještě pádnějším, když se třetí osoba nedokáže bránit sama, je potom naprosto v pořádku použít násilí vůči rodičům, kteří nedávají najíst svým dětem, stejně jako je naprosto v pořádku použít sílu proti manželovi, který se rozhodl umořit svou ženu hladu tím, že ji zamkne ve sklepě.

Jak jsme již také zmínili, čím méně je oběť schopna se dané situaci vyhnout, tím je zločin závažnější. Dokonce i žena, která skončila zavřená ve sklepě, má na dané situaci alespoň nějaký podíl, v první řadě tím, že si takového podlého šílence vzala za muže. Jakmile je již zamčená ve sklepě, situaci se vyhnout nemůže, avšak od chvíle kdy manžela poznala, musela nepochybně pozorovat mnoho vodítek naznačujících jeho násilnickou povahu.

Děti naproti tomu jsou nicméně oběťmi v plné míře, protože nikdy neměly šanci se dané situaci vyhnout.

Podle rámce UPJ můžeme tedy logicky stanovit odpovědnost rodičů za své děti. Protože každý člověk je odpovědný za následky působení svého těla a děti jsou takovým následkem, pak jsou rodiče za své děti zodpovědné. Jelikož každý má právo na sebeobranu sebe i druhých, a jelikož se jedná o univerzální právo, pak každý může jednat tak, aby děti bránil. A jelikož každý musí dostát svým dobrovolně uzavřeným závazkům – a mít děti je dobrovolný závazek – rodiče musí dostát svým závazkům ke svým dětem. A jelikož způsobit svou nečinností smrt někoho, kdo je na vás zcela závislý, je ekvivalentem vraždy, rodiče jsou za takový zločin odpovědní.

Můžeme samozřejmě namítnout, že se rodiče o své děti nemusejí starat, takový princip je ale příliš specifický na to, aby mohl být morálním předpokladem – stejné by bylo tvrzení „rodiče mohou vraždit“, což není v souladu s UPJ a vyžadovalo by tedy odlišnou biologickou podstatu k podpoře takové výjimky – a stát se rodičem zcela nezmění a neotočí vaši biologickou podstatu.

Rodiče, kteří umoří dítě k smrti hladem, jsou zcela jasně vinni vraždou. Děti se rodí na tento svět do stavu

nedobrovolného uvěznění v rámci své rodiny – to neznamená, že rodina je zlo nebo morálně zkažená – to je čistě biologický fakt. Děti jsou z vůle svých rodičů jejich otroky – a tato forma biologického uvěznění staví zanedbávající rodiče do stejné morální pozice jako únosce, kteří umoří hladu své rukojmí, nebo pečovatelku, která nechá svého zcela závislého svěřence zemřít žízni.

„Nejezte ryby“

Jaké by bylo postavení morálního tvrzení: „Jíst ryby je zlo?“

Je zřejmé, že tento výrok alespoň částečně splňuje některé požadavky UPJ – zdá se být univerzální, nezávislé na čase a místě a relativně objektivní.

I tak ho ale jen stěží můžeme rozumně nazvat morální teorií – proč?

Především, „zlo“ zahrnuje jednání, kterým může být bráněno použitím síly. Znásilnění je „zlo“, a mohu tedy použít síly, abych se bránil někomu, kdo mě bude chtít znásilnit.

Mohu ale oprávněně zastřelit někoho, kdo jí rybu?

Odpověď kladně by vypadalo hloupě, ale proč?

Univerzalita této doktríny má určitá objektivní omezení. Někteří lidé například vůbec nemají možnost jíst ryby – řekněme, že žijí třeba na poušti – zatímco jiní žijí u jezera oplývajícího rybami a je pro ně těžké nebo nemožné přežít bez jejich konzumace. To nám nicméně nestačí, jelikož jsme již přijali fakt, že neschopnost eunucha znásilnit nezneplatňuje morální tvrzení, že „znásilnění je zlo“.

Ne, v morálním tvrzení „jíst ryby je zlo“ je pes zakopán ve slově „*ryba*“.

Vědec nemůže oprávněně tvrdit, že jeho teorie gravitace platí jen na růžové kameny. Protože jeho teorie zahrnuje gravitaci, musí se vztahovat na *všechna* hmotná tělesa.

Stejně tak v uvedeném příkladu UPJ akceptuje pouze samotný *akt* jedení a odmítá *to, co* je jedeno, jelikož *to, co* je jedeno, není *jednáním*, ale tím, k čemu se jednání vztahuje.

Stejným způsobem nemůže etik oprávněně navrhnout morální tvrzení: „Je morální znásilňovat seniory.“ „Znásilnění“ je určité jednání, bez ohledu na to, zda je znásilňován senior nebo ne; pokud je obětí lidská bytost, požadavek na univerzalitu zůstává nezměněn. „Krást se nesmí“ je dle UPJ platným morálním tvrzením, zatímco „krást tuřiny je zakázáno“ není, z toho prostého důvodu, že krádež je vztažena ke konceptu majetku a tuřiny jakožto podmnožina majetku nemohou být důvodně vyčleněny ze všech ostatních druhů majetku a nemůže jim být přiděleno zvláštní morální pravidlo.

Morální tvrzení „jíst ryby je zlo“ tedy selhává v testu univerzality, neboť je příliš specifické na to, aby mohlo být zobecněno – je to stejné jako tvrdit, že: „Moje teorie gravitace se vztahuje jen na růžové kameny.“ Pokud je to teorie gravitace, pak se musí vztahovat na vše a pokud se vztahuje jen na růžové kameny, nejedná se o teorii gravitace.

UPJ také zavrhuje jako neplatnou jakoukoli teorii, která vyúsťuje v protichůdné morální soudy pro identické činy. „Přepadení“ nemůže být morální jeden den a nemorální jiný. Víme tedy, že „jedení“ nemůže být nemorální jeden den a morální další.

Bud' je „jedení“ morální, nebo nemorální, nebo morálně neutrální. Pokud je nemorální, pak vystává celá škála logických problémů, které – jak jsem si jist – již dobře známe.

Pokud je na druhou stranu „jedení“ morální, pak není možné, aby bylo morální jíst salám a zároveň nemorální jíst rybu, neboť by se jednalo o porušení univerzality, jelikož stejný čin – jedení – by byl souzen jako dobrý i špatný.

Nyní tedy chápeme, že tvrzení „jíst ryby je zlo“ selhává v testu UPJ a není platnou morální teorií.

Práva zvířat

Nemáme čas se zde pouštět do celé diskuze ohledně otázky práv zvířat, můžeme se však vypořádat alespoň s morálním tvrzením: „Zabít rybu je zlo.“

Pokud je zabití ryby zlem, pak UPJ říká, že kdokoli – nebo cokoli – co zabije rybu, je špatné. To by znamenalo nejen rybáře, ale i žraloky, neboť pokud je zabití ryby zlem, pak jsme rozšířili naši definici „účinkujících“ v etice i na nelidské bytosti.

Je zřejmé, že žraloci nemají schopnosti zdržet se zabíjení ryb, protože jsou to v podstatě žravé stroje s ploutvemi.

Skončili jsme tedy u logického problému „nevyhnutelného zla“. Pokud je zlem zabít rybu a žraloci se tomu nemohou vyhnout, pak jsou „nevyhnutelně špatní“. Jak jsme už nicméně zmínili, tam, kde není možnost volby – kde je *vyhnutelnost* nemožná – tam je i morálnost nemožná. Tvrzení „zabít rybu je zlo“ se tedy pokouší definovat univerzální morálnost, která obsahuje situace mimo morálku, což nemůže logicky obstát.

Kromě toho, slovo „ryba“ je také ve formulaci problematické, protože je příliš specifické na to, aby bylo univerzální. Správná reformulace podle UPJ by zněla: „Zabíjení žijících organismů lidmi je zlem.“

Pokud je nicméně zlem zabít, čelíme opět problému „nevyhnutelného zla“. Žádný lidský tvor nemůže existovat bez toho, aby zabíjel jiné organizmy, jako viry, rostliny nebo třeba zvířata. „Lidský život“ je tedy definován jako „zlo“. Pokud je ale lidský život definován jako zlo, pak nemůže být zlem, neboť vyhnutelnost se stává nemožnou.

A co když řekneme: „Zabít člověka je zlem.“ – učiní to žraloka, který sežere člověka, špatným?

Nikoli – opět, neboť žraloci nemají schopnost vyhnout se zabítí člověka, nemohou být za takové činy odpovědní o nic více, než sesuv půdy může být předveden před soud, pokud někoho usmrtí.

UPJ umožňuje výjimky založené na objektivních a univerzálních materiálních nebo biologických rozdílech, stejně jako to činí jiné vědy. Vědecká teorie o rozpínání plynu při zahřátí se vztahuje samozřejmě jen na plyny. Nemůžeme takovou teorii zneplatnit tím, že budeme tvrdit, že se nevztahuje řekněme na plasty.

Stejným způsobem se morálnost vztahuje jen na racionální vědomí, právě kvůli požadavku vyhnutelnosti. Kdybych se pokusil aplikovat morální teorii na šneka, strom, kámen, nebo koncept „čísel“, ztotožňoval bych racionální vědomí s entitami, které nemohou být ani racionální ani vědomé, což vytváří logický rozpor. Také bych mohl říct, že teorém protilehlých úhlů v geometrii je neplatný, protože se nevztahuje na kružnici nebo mrak. Vztahuje se jen na

protínající se přímkou – pokoušet se ho uplatnit na jiné situaci je konceptuálně stejné, jako pokusit se malovat vzduch.

Jinými slovy – chybná aplikace neznamená vyvrácení.

Je mnoho dalších „šedých zón“, na kterých bychom mohli pracovat, od potratů přes intelektuální vlastnictví k náhradě škody apod., myslím si ale, že je mnohem důležitější vyjmout UPJ ze sféry abstrakce a začít ho uplatňovat na reálné problémy našeho světa, kterým čelíme dnes.

ČÁST 3: PRAKTICKÁ APLIKACE

HODNOTA UNIVERZÁLNĚ PREFEROVATELNÉHO JEDNÁNÍ

Nová teorie by měla jen pramalou hodnotu, kdyby pouze poukázala na to, co je již zřejmé. Kdyby fyzika poskytovala pouze přesný popis toho, jak chytit míč, pak by nebyla příliš přínosným podnikem, protože míč již chytit umíme. Objev skutečnosti, že svět je kulatý, nám pomůže pouze při navigaci na dlouhých zaoceánských cestách, ale není nám k ničemu, když se potřebujeme dostat do centra města. Kvantovou mechaniku využijeme, jen když nám jiné metodologie nejsou schopny poskytnout potřebnou míru přesnosti, ale nepomůže nám při výrobě auta.

Rámec UPJ a morální pravidla, která buď potvrzuje, nebo vyvrací, by nám ideálně měl stejným způsobem poskytnout překvapující pochopení světa, ve kterém žijeme a vztahů mezi námi.

Pokud by veškerá zásluha teorie UPJ bylo prokázání toho, že znásilnění, vražda a krádež jsou morálně špatné, tak by příliš přidané hodnoty nepřinesla, neboť v první řadě snad nikdo nevěří tomu, že takové činy jsou morálně dobré.

Proto teď začneme rámec UPJ aplikovat na svět, ve kterém žijeme, a uvidíme, jaké hodnoty z toho pro nás vyplynou.

„NULOVÁ ZÓNA“ – PŘEHODNOCENÍ

Na začátku této knihy jsem pomocí analogie s fyzikou předložil způsob jakým se dívat na to, jak pracujeme s pravdou. Od „malých pravd“ chycení míče, jsme se dostali k „velkým pravdám“ fyzikální vědy a tomu, že velké pravdy nemožnou rozporovat ty malé.

To samé platí i pro morálnost. Od malých pravd typu „nezavraždíš“ se můžeme dostat k velkým pravdám jako „iniciace použití násilí je morálně špatná“.

Ve světě fyziky vždy bylo centrální bariérou pro logickou extrapolaci pravd z osobní zkušenosti k univerzální teorii náboženství.

Nikdo se například nikdy nesetkal s dokonalým kruhem – taková entita existuje jen v abstraktní rovině a v matematice a nemůže být ani vizualizována v mysli ani smyslově vnímána v reálném světě. Nikde v přírodě, pokud je známo, neexistují dokonalé kruhy, ať už jako „malé pravdy“ osobní zkušenosti, nebo „velké pravdy“ fyzikální teorie.

Po tisíce let však byla astronomická věda ochromena pátráním po takovém „dokonalém kruhu“. Planetární orbity musely být dokonalými kruhy, protože Bůh by při Stvoření nikdy neumožnil něco tak „nedokonalého“ jako elipsu.

Problém v tomto přístupu, a vlastně problém vůbec, byl zpětný pohyb Marsu. Z naší planety se Mars někdy jeví jako „couvající“, když ho Země „předbíhá“ při pohybu kolem Slunce. Chybná představa, že Země je středem solárního

systému, v kombinaci s mánií kolem „dokonalých“ kruhů vyprodukovala Ptolemaiovský astronomický systém, který znásobil všechny ty dokonalé kruhy do úplné absurdnosti tak, aby zahrnul eliptické orbity i zpětný pohyb Marsu.

Proč byla tato iluze dokonalosti považována za podmínku pro nebeská tělesa? Je zřejmé, že Měsíc se svými krátery a zbrzděným povrchem by spíše svědčil ve prospěch nedokonalosti nebes, ale náboženská fixace se vyhnula přímému smyslovému důkazu jak bezprostředních, tak meziplanetárních nedokonalostí. Galileovy objevy měsíčních hor, slunečních skvrn nebo Jupiterových měsíců byly všechny napadeny jako kacířské.

Stejně tak můžeme tuto analýzu obrátit k otázce existence Boha.

Nemáme žádný přímý, empirický nebo racionální důkaz o existenci Boha. Ani nejabstraktnější vědecká šetření neposkytují důkazy o existenci Boha, i tak ale v prostoru mezi pravdou naší vlastní zkušenosti, která říká, že žádný Bůh není, a nejabstraktnějšími vědeckými šetřeními a teoriemi, které též potvrzují, že Bůh neexistuje, je vůlí vytvořena určitá „nulová zóna“, *což zcela převrací jakékoli racionální standardy pravdy.*

Bigotnost

Přesvědčení mohou být pravdivá, nepravdivá nebo *pravdu odmítající*. Pravdivé přesvědčení je například takové, že poušť Sahara leží v severní Africe, nepravdivé je přesvědčení, že Sahara leží ve Skotsku, *pravdu odmítající* je

přesvědčení, že Sahara leží tam, kde se mi zachce a existuje, pokud já chci, aby existovala. První přesvědčení je pravda, druhé nepravda a třetí je bigotní tvrzení, které ničí samotný koncept důkazu.

Můžeme tvrdit:

1. Tvrzení X je pravdivé, protože je racionální.
2. Tvrzení Y je nepravdivé, protože je iracionální.
3. Tvrzení Z je pravdivé, protože chci, aby bylo pravdivé.

Třetí tvrzení je naprosto vnitřně rozporné. „Pravda“ je nezávislá na našich přáních, neboť přání je dle definice subjektivní preferencí a pravda je dle definice soulad myšlenek s objektivními standardy logiky a empirickou realitou. Tvrdit, že něco je pravda, protože si přejete, aby to byla pravda, je ztotožnění subjektivity s objektivitou, což je vnitřně rozporné tvrzení.

Bigotní tvrzení – nebo „víra“ – nemohou být z definice testovány, ne proto, že jsou přesvědčením bez důkazů, ale proto, že jsou přesvědčením navzdory rozumu a/nebo důkazům.

Můžeme věřit nepodloženým věcem, které se následně ukážou jako pravdivé – někdo nepochybně věřil tomu, že je Země kulatá před tím, než to bylo prokázáno – ale „nulová zóna“ je oblast, kde se držíme víry ve věci, které se *nikdy nemohou ukázat jako pravdivé*.

Pokud řeknu, že dvě a dvě je pět, dopustím se chyby, která může být opravena odkazem na logiku. Když řeknu, že existují kulaté čtverce, pak zjevně vytvářím vnitřně rozporné tvrzení, které samo sebe vyvrací. Když však půjdu ještě dále a budu důrazně tvrdit, že „foo plus tury rovná se desty“ a odmítnu definovat jakýkoli z použitých pojmů, pak

vytvářím tvrzení, na které *nemůže být použito* ani logiky ani důkazů.

Další zastávka: „Paralelní svět“

Lidé se obecně snaží „zachránit“ svá neempirická a nelogická přesvědčení vytvořením „paralelního světa“ nebo „paralelního vesmíru“, v němž mohou být jejich vnitřně rozporná tvrzení nějakým způsobem pravdivá.

Pokud konstatuji: „Kulaté čtverce existují,“ pak prohlašuji něco, co je zjevně v rámci našeho světa nemožné. Proto pokud si chci své přesvědčení udržet, musím vytvořit *jiný* svět, nebo realitu stojící „mimo“ tento vesmír, kde kulatý čtverec existovat může.

V realitě, kde se vnitřně rozporné rovná pravdivé, pak mohu tvrdit, že to ti, kteří prohlašují, že kulaté čtverce *neexistují*, jsou bigotní a předpojatí, protože eliminují možnosti, které *mohou* být pravdivé. (To nevyhnutelně vede ke srovnání s těmi, kteří říkali, že einsteinovská fyzika není možná, že Země nemůže být kulatá atd. Je jaksi předpokládáno, že nejistota týkající se *obsahu* – tj. teorie – je rovna nejistotě týkající se *metodologie*, tj. logice a důkazu. Fakt, že může být matematický teorém vyvrácen, nevyvrací principy matematiky, naopak je spíše potvrzuje.)

Co se týká této „nulové zóny“, existují vlastně jen dvě možnosti. Buď *nulová zóna* existuje nezávisle na našem světě a nebude nikdy žádným způsobem a za žádných podmínek měřitelná, zaznamenanatelná nebo objevitelná – anebo v určitý okamžik budeme schopni zaznamenat tento magický svět, kde se vnitřní rozpor rovná pravdě, a interagovat s ním.

Pokud se v určitý okamžik ukáže, že *jsme* skutečně schopni interagovat s touto *nulovou zónou*, pak budeme mít přímý smyslový nebo rozumový důkaz její existence. Jinými slovy, musí určitým způsobem „přesáhnout“ do našeho světa. Avšak okamžikem, kdy bude detekovatelná v našem světě, musí mít podobu racionální a empirické existence, jako vše ostatní, co jsme schopni zaznamenat. Tyto tajuplné „přesahy“ do našeho světa tudíž *nemohou vytvářet schopnost našeho světa podepřít existenci kulatých čtverců*.

Můžeme si tedy být jistí, že pokud kdy budeme schopni detekovat takový jiný svět, získané důkazy takové existence nebudou žádným způsobem podporovat existenci vnitřně rozporných tvrzení. Kulaté čtverce, bohové a jiné vnitřně rozporné koncepty se tam nemohou schovat o nic víc, než se mohou schovat v divokých snech lesního skřítky.

Na druhou stranu, pokud se ukáže, že nikdy nebudeme schopni detekovat tento jiný svět a ten zůstane pouze teoretickou entitou bez jakýchkoli důkazů nebo logiky, která by ji podpořila, jedná se jen o koncepční množinu kam je „výhodné“ umísťovat věci, které jsou zcela zjevně nepravdivé.

EXISTENCE VERSUS NEEXISTENCE

„Neexistenci“ definujeme jako něco, co nemá ani hmotu, ani energii nebo nevykazuje efekty hmoty a energie, například detekovatelné souvztažnosti jako např. gravitace.

Bůh nemá hmotu ani energii, nevykazuje efekty hmoty či energie – Bůh vlastně není detekovatelný žádným ověřitelným způsobem, za žádných podmínek, ať už skrze smysly, nebo skrze logiku a rozum.

Pokud tedy řeknu „Bůh existuje“, to, co doopravdy říkám je: *„To, co existuje, musí být detekovatelné: Bůh není detekovatelný, ale Bůh existuje – pak tedy to, co neexistuje, existuje.“*

Jinými slovy, řeknu-li, že „Bůh existuje“, vytvořím nepřekonatelný rozpor. Definoval jsem „existenci“ jako „neexistenci“, což dává asi stejný smysl jako definovat „život“ jako „neživou hmotu“ nebo kámen jako „jeho opak“ nebo „čtveřec“ jako „kruh“.

Stejně tak, když vytvořím nějaký alternativní svět, kde „neexistence se rovná existenci“, kde „rozpor se rovná konzistentnosti“, „pravda je rovna nepravdě“, „iracionalita racionalitě“, pak jediné, co jsem udělal, je, že jsem vytvořil realitu jménem „chyba“, vložil do ní vše, co je nepravdivé a nazval tuto realitou místem, kde „se chyba rovná pravdě“.

(Ani se nebudu pouštět do noční můry, kterou by představovalo zkoumání pravdivostní hodnoty obsažené ve výroku „chyba se rovná pravdě“.)

Lidé samozřejmě nevytvářejí tento „alternativní svět“, aby zneplatnili pravdu v rámci našeho světa, ale aby zachránili to, co je ve skutečnosti chybné a nazvali to pravdou. Nepřekvapí, že nikdo, kdo argumentuje: „Bůh může existovat v alternativním světě, takže nemůžete tvrdit, že neexistuje,“ zároveň nikdy nebude argumentovat: „*Já* možná neexistuji v alternativním světě, tak nemůžete tvrdit, že existuji zde.“

Většinou se také špatně vypořádávají s argumentací, že: „V jiném světě bys se mnou možná souhlasil, že Bůh neexistuje, což znamená, že jsi ateista.“ (Takový argument také většinou moc dobře nefunguje u učitelů matematiky – nikdy jsem neviděl studenta, který by obhájil, že jeho chybná odpověď by mohla být správná v jiném světě, a tedy je nesprávné ji hodnotit jako chybnou.)

Pokud by platné argumenty týkající se reality mohly být nekonečně napadány, protože nějaká imaginární realita nazývající se „chyba je rovna pravdě“ je zneplatňuje, pak podstatou tohoto přístupu je ve skutečnosti fakt, že „žádné pozitivní tvrzení týkající se pravdy nemůže být platné“ – my jako filozofové jsme nicméně dostatečně moudří, abychom věděli, že právě takový výrok je vnitřně rozporný, neboť se jedná o pozitivní výrok, který je považován za pravdivý a tvrdí, že žádný pozitivní výrok pravdivý být nemůže.

Jestliže nic nemůže být pravda či nepravda – včetně výroku samotného – pak nemohou být předložena žádná tvrzení o ničem. Používání slov, jazyka, používání srozumitelných vět, nic z toho nedává žádný smysl, protože v tomto „alternativním světě“ mohou být takové strukturované projevy zcela nesmyslné. Pokud věci, které mohou být pravdivé

v tomto alternativním světě, mají dopad na tvrzení, která pronášíme v našem světě, pak je zjevně pravdivý i opak, což znamená, že nemohou být nikdy vyřčeny žádné výroky o ničem, protože jejich přesný opak může být stejně tak platným výrokem.

Opravdový obsah výroku „chyba se rovná pravdě“ je tautologickým nesmyslem stejně jako „nic rovná se nic“.

„Alternativní svět“ v lidské společnosti

Důvod, proč jsme strávili tolik času s teorií „alternativního světa“ je ten, že má přímý vztah k lidské společnosti a je používána k „ospravedlnění“ těch nejhorších zel, která jsou ve společnosti páchána.

Z osobní zkušenosti víme, že vražda je špatná. Silně pochybuji, že během prozkoumávání tvrzení, že vražda je morálně špatná na předchozích stránkách, někoho šokovalo to, že jeho morální instinkty byly striktně abstraktní argumentací UPJ potvrzeny.

V této části máte však oficiální povolení být skutečně šokováni.

Největší pokrok ve vědeckém bádání představují tzv. „sjednocené teorie“. Einstein strávil desetiletí prací na jednotné teorii pole. Fyzikální teorie, které sjednocují elektromagnetické slabé a silné interakce, gravitaci a další zůstávají však stále neobjevené.

UPJ jako rámec však nejenže potvrzuje naše morální instinkty v osobní, filosofické a univerzální rovině, ale má i hluboké a šokující důsledky pro lidskou společnost.

UPJ v akci

Rámec UPJ validuje morální tvrzení požadavkem na jejich vnitřní konzistentnost a univerzálnost ve smyslu času, místa a osoby.

Pokud přijmeme UPJ, pak musíme také přijmout následující důsledek:

Morální tvrzení jsou nezávislá na oblečených šatech.

To znamená, že člověk nemůže změnit svoji morální podstatu tím, že se převlékne. Vlastní akt změny oblečení nemění základní podstatu člověka. Proto protikladná morální pravidla nemohou být platná na základě oblečení, které má dotyčný právě na sobě.

Ovšem – vojáci nosí šaty odlišné od běžných obyvatel. Pro běžného občana je vražda zakázaným činem; vojáci však mají vraždění nejen *povolené*, ale jsou za ně dokonce morálně *vyzdvihováni*.

Podívejme se na další příklad.

Krádež je morálně špatná, jak jsme viděli výše. Je morálně špatná pro všechny lidi, ve všech situacích, v jakémkoli čase a za jakýchkoli podmínek.

Jelikož je krádež násilné odebrání majetku bez souhlasu jeho vlastníka, pak zdanění je vždy, univerzálně a navždy morální zlo. Zdanění je z definice násilné odebrání majetku bez souhlasu jeho vlastníka, neboť zdanění spočívá na iniciaci užití násilí k tomu, aby byl člověk zbaven svého majetku.

To, co nazýváme „vládou“, je pouze dalším příkladem této „*nulové zóny*“, kde nahoře je dole, černá je bílá, pravda je lež a dobro je zlo.

Společnost se vyvíjí přesně v takové míře, v jaké je rozum a důkaz posouván z osobní roviny do roviny všeobecné, univerzální a tím ničí jakékoli iracionální *nulové zóny*. Věda se vyvíjí přesně v takové míře, v jaké odmítá iracionálnost Boha a subjektivních „absolutně platných pravd“. Medicína se vyvíjí přesně v takové míře, v jaké odmítá efektivnost modliteb a prázdných rituálů a místo toho se spoléhá na rozum a důkaz.

Také filosofie a lidská společnost obecně se bude vyvíjet přesně v té míře, v jaké odmítne iracionální „morálku kulatých čtverců“ etatistických a náboženských etických teorií.

Vláda

Říct, že vláda funguje na základě opačných morálních pravidel, než zbytek společnosti, je stejné jako tvrdit, že „Leprikóni jsou imunní vůči gravitaci.“ Za prvé, Leprikóni neexistují a jeden z důvodů, proč to víme, je právě to, že se říká, že jsou imunní vůči gravitaci. Gravitace působí na každé hmotné těleso, tedy to, co je vůči gravitaci imunní, není hmotné, a tedy to neexistuje. Tvrzení „Leprikóni jsou imunní vůči gravitaci“ je tautologie, která pouze potvrzuje neexistenci Leprikónů – je to sémantický ekvivalent tvrzení: „to, co neexistuje, neexistuje.“ A je A – Aristotelův první zákon logiky – nám při potvrzení existence toho, co je definováno jako neexistující, pomáhá jen žalostně málo.

Stejně tak když řekneme, že je morálně správné, aby vojáci vraždili a představitelé státu kradli, víme, že morální kategorie jako „vojáci“ nebo „představitelé státu“ jsou *zcela neplatné*.

Pokud řeknu, že kulatý čtverec má právo krást, pouze říkám, že to, co nemůže existovat, má právo to dělat, což je vnitřně rozporné – čistě nesmyslné tvrzení, ale takové, které zůstává záhadně přesvědčivé v „nulové zóně“ politiky.

Pokud si z druhé ruky koupím vojenskou uniformu a obléknu si ji, nevytvářím tím žádný alternativní svět, kde mohou platit protichůdná morální pravidla. Vteřinu před tím, než jsem si uniformu oblékl, pro mě platilo, že vražda je zlo – kdy se pro mě stala vražda *dobrem*? Když jsem si oblékl kalhoty? Co když mám kalhoty, ale ne kabát? Co když mám jen boty? Co když mám boty, ale jen jedna je zavázaná? Co když mám čepici otočenou dozadu? Co když první člověk, kterého potkám, nebude mou uniformu znát? Nabyli náhle Beatles právo vraždit, když fotili přebal na album „Sergeant Peppers“? A ztratili toto právo, když si kostýmy svlékli?

Takovéto rétorické otázky pokládám proto, že jsou ve skutečnosti smrtelně vážné. Je zřejmé, že vojenský oblek nemění podstatu člověka, stejně jako ani nový účes ho nezmění v kachnu, koncept nebo v boha.

„Ale,“ můžete říct, „ta uniforma není platná, protože jste ji sehnali z druhé ruky. Obléknout si uniformu z vás nedělá vojáka o nic víc, než fotokopie doktorátu uděluje titul Ph.D.“

Taková analogie je nesprávná, protože vlastnictvím titulu Ph.D. nebo ofocením doktorátu se nemění žádná morální pravidla, kterým jako lidské bytosti podléháme.

„Dobře,“ můžete odpovědět, „ale rozdíl je v tom, že voják disponuje morálními právy, která mu jsou udělena běžným občanem za účelem kolektivní sebeobranu, apod.“

To vyvolává velmi zajímavé téma – otázku, zda názory mohou měnit realitu.

Názory a realita

Všichni zřejmě chápeme, že svým názorem nemůžu nikoho osvobodit od vlivů gravitace, stejně jako můj názor neudělá z „ $2+2=5$ “ pravdivou rovnici.

„Názory“ jsou přesvědčení, která nemají žádný jasný důkaz v realitě, nebo pro které nemohou být žádné jasné důkazy získány, nebo které jsou pouhým vyjádřením osobních preferencí. Můj osobní názor je, že mám radši čokoládovou zmrzlinu než vanilkovou – můžu mít též „názor“, že Island je tropický ostrov, nebo že Bůh existuje, nebo že déšť padá vzhůru. Osobní názory nemají zcela jasně žádný vztah k morálce; názory, které se chvástají, že přesně popisují realitu, ale nečiní tak, nejsou ničím víc než chybnými předsudky. Víra v to, že prší nahoru, neobráti směr deště; nošení havajské košile na Islandu neučiní Reykjavík teplejším.

A tedy víra v to, že vražda je morálně dobrým činem, ji nečiní morálním dobrem. Neboť moje přesvědčení o lidech nemění jejich morální podstatu, moje přesvědčení, že vražda je ctnostná, nezmění ctnost lidských činů. Pokud zavřu oči a budu si představovat, že jste ještěr, neztratíte náhle schopnost regulovat svou tělesnou teplotu. Moje představa, že jste rybou, vás nezbaví nutnosti použít potápěčské vybavení.

Názory nemění realitu.

Protože názory nemění realitu, nemůžu vám udělit žádnou výjimku nebo možnost protikladného výkladu ve vztahu k univerzálním morálním pravidlům. Vzhledem k tomu, že morální pravidla jsou založena na univerzální logice, stejně jako reálný svět a realita lidského bytí, nemůžu vám udělit

„právo vraždit“ stejně jako vám nemůžu udělit schopnost se vznášet, chodit po vodě nebo správně tvrdit, že dvě a dvě jsou pět.

Vláda jako dobrovolný koncept

Otevřené použití síly obsažené v instituci vlády – konceptuální schránky, která převrací morální pravidla pro určitou skupinu obyvatel – je něco, čemu se debaty vyhýbají. Když se bavíme o vládě, upozornění na „přítomnost násilí“ není nikdy vnímáno jako pozitivní věc. Téměř z definice jsou vlády považovány za zvolené lidmi a pro lidi a za fungující s jejich vyjádřeným anebo skrytým souhlasem.

To je nicméně naprostý nesmysl.

Pokud muž drží nůž na krku ženy, zatímco s ní má sex, jedná se z definice o akt znásilnění. Nemůže říct, že sex proběhl na základě vzájemného souhlasu, když jí vyhrožoval zraněním nebo smrtí, pokud s ním sex nebude mít. Pokud je sex dobrovolný, pak je nůž naprosto zbytečný. Pokud má muž potřebu použít nůž, pak se zjevně nejedná o dobrovolný sex.

Stejným způsobem lidé říkají, že zdanění je součástí společenské smlouvy, se kterou dobrovolně souhlasili.

To je jak logicky tak empiricky nepravdivé.

Víme, že je to empiricky chybné, protože žádná společenská smlouva neexistuje. Ani já, ani vy jste nikdy nepodepsali dokument, kde byste dobrovolně souhlasili s daní z příjmu, jednoduše jsme se narodili do takového systému, který nám bere naše peníze pod pohružkou násilí.

Přítomnost zbraně

Mnozí budou v tuto chvíli argumentovat, že zdanění není vynucováno hrozbou užití zbraně, ale spíše že je lidé platí dobrovolně. Mně například nikdy berní úředník nebo policista nemířil zbraní do tváře a daně platím již desítky let.

To je možná pravda, je to ale zcela irelevantní. Když řeknu nějaké ženě, že pokud se mnou nebude mít sex, zabiju její děti, a ona se mi pak podvolí, pak jasně chápeme nemožnost takového činu, i když jsem při svém znásilnění nepoužil zbraně. Je zřejmé, že pokud se mi taková žena podvolí, tak je to proto, že se obává, že vyplním svou hrozbu. Pokud jí řeknu, že můj domácí skřítek zabije její děti, pokud se mnou nebude mít sex, bude pravděpodobně velmi pobouřena, ale významně se mé hrozby obávat nebude, neboť je nemožné, aby můj domácí skřítek ublížil jejím dětem. Nebo pokud bych zemřel a stanovil ve své závěti, že se mnou musí mít tato žena sex, a jinak že zabiju její děti, pak bude zjevně cítit spíše úlevu než obavy, neboť nemohu nijak myslitelně vyplnit svou hrozbu ze záhrobí.

Platíme tedy daně, protože víme, že kdybychom tak nečinili, je pravděpodobnost útoku proti nám ze strany reprezentantů státu velmi vysoká. Když nebudu platit daně, dostanu dopis, pak další dopis, pak telefonát, pak předvolání k soudu – a pokud se u soudu neukážu, nebo zpětně nezaplatím své daně, nahromaděné pokuty a úroky, přijdou policisté se zbraněmi a odvedou mě do vězení. A pokud se jim budu bránit, zastřelí mě.

Říci, že síla se rovná dobrovolnosti, je zcela nelogické a vnitřně rozporné. Tvrdit, že iniciace použití násilí je zcela

shodná s neiniciací použití násilí je jako tvrdit, že dole je nahore, černá je bílá a pravda je lež.

Bez „nulové zóny“ jsou tyto chybné fikce neudržitelné.

„Nulová zóna“ je doupě bestie, kterou zde lovíme.

Pro ilustraci – víme, že je špatné krást; nemáme téměř žádné námitky proti abstraktnímu a logickému zákazu krádeže, jak jsme již probrali výše. A přesto stále existuje tato „nulová zóna“ nebo alternativní světy, kde takové protiklady mohou být přijaty bez jakýchkoli námitek a obav.

Podle UPJ pro mě i pro vás platí, že krást je špatné. Přesto je nějak v této „nulové zóně“ nejen povolené, ale dokonce zcela morální, aby kradli ostatní. My nesmíme krást, oni krást musejí. To je morální šílenství!

Policista

Pojďme teď zavolat našeho přítele Boba z jeho komůrky testů morálních teorií a stanovme mu pozici policisty.

Je jasné, že když ráno Bob vstane, nemůže jen tak před směnou jít k sousedům do domu a požadovat peníze pod hrozbou použití zbraně, bez ohledu na to, kdo mu říká, že je to v pořádku.

Ani po snídani nemůže jít Bob k sousedům, zaútočit na jejich dům a vzít si peníze. Na cestě do práce, i když má na sobě uniformu – ještě nemá „odpíchnutý“ vstup do práce a tak nemá více práv než kterýkoli jiný občan. Ale ve chvíli, kdy si odpíchne vstup, jako by se z nebes snesl sloup amorálního ohně, získává Bob úžasnou schopnost morálně zaútočit na své sousedy a vzít si jejich peníze.

Kupodivu je to jediná jeho vlastnost, která se zcela převrátila. Stále nemůže létat, nemůže měnit tvar, nemůže úspěšně strávit ložiskové kuličky ani žít v pekle, nemůže běžet rychlostí 1000 km/h ani nemůže projít zdí. Je to naprosto, zcela a úplně *ten samý člověk, jakým byl předtím, než nastoupil službu*, přesto nyní podléhá zcela opačným morálním pravidlům.

Ještě podivnější je to, že pokud já nejsem „policistou“, ale budu sledovat Boba do práce, dělat přesně to, co dělá on – obléknu si kostým, přijedu na policejní stanici, vložím papír do píchaček a označím si vstup – proč, když pak dělám přesně to samé, co dělá Bob, je mé počínání zcela a úplně nemorální, zatímco Bobovy identické činy jsou perfektně a zcela *morální*.

Dává to nějaký smysl? Je vůbec možné rozluštit tuto nepřekonatelnou záhadu?

Prostý fakt je, že *nemůže* být rozluštěna, protože je zcela pomatená. To, že morální šílenství tohoto „převráceného světa“ je zcela iracionální, nemluvě o tom, že je násilně vykořisťovatelské, je tak zřejmé, že musí být pohřbeno v nekonečném přívalu mytologické „dobrovolnosti“.

Říkají nám, že „chceme“ dát Bobovi naše peníze, což zcela odporuje faktu, že se Bob zjeví před vaším prahem a míří vám na hlavu nabitou zbraní. Takovou logikou mohu i já procházet ulicí a krást peníze svým sousedům a pak být naprosto šokován svým zadržením:

„Oni *chtějí*, abych jim vzal jejich peníze!“

„Tak proč si jim ale hrozil zastřelením, když ti je nedají?“

„Protože oni mi je *dlužní*!“

„Myslím, že jsi říkal, že ti chtějí dát ty peníze.“

„Ne, ne – oni mi je dluží. Doopravdy jsou to *mé* peníze!“

„Na jakém základě ti ty peníze dluží?“

„Máme smlouvu.“

„Můžeš mi tu smlouvu ukázat? Podepsali tu smlouvu ze svobodné vůle?“

„To není takový druh smlouvy! Je to *společenská* smlouva... A navíc, podle této smlouvy stejně fakticky vlastním celou ulici, celé tohle zatracené okolí. Kdokoli, kdo odmítne zaplatit, se může odstěhovat někam jinam – nikoho nenutím!“

„A jak to víš, že vlastníš celé okolí? Máš k tomu nějaké doklady o vlastnictví?“

„Samozřejmě mám, podívej se tady!“

„No dobře, ale tohle je pouze ručně napsaná poznámka, kde stojí, že vlastníš celé okolí a jedná se o stejný rukopis jako tvůj podpis. Je mi líto, ale budeme tě muset obvinít ze zločinu, tohle je pouze smyšlený kontrakt mezi tebou a ostatními, který na ně uplatňuješ pod pohrůžkou použití zbraně.“

To je naprosto bláznivé a nesmyslné, stejně jako kdybych ženě, kterou znásilňuji, tvrdil, že se mnou ve skutečnosti *chce* mít sex. Dovedete si představit, že bych stál před soudem za znásilnění, soud by měl k dispozici video nahrávku, na které by mě ta žena prosila, abych přestal a já jí při tom hrozil nožem – jak by byla přijata moje obhajoba, v níž bych neustále trval na tom, že ona se mnou ve skutečnosti sex mít *chtěla*?

Před soudem bych byl zhanoben a uvržen do vězení za jednoznačně šílené, nesmyslné a vypočítavé pokrytectví.

Ach, ale v „nulové zóně“ vlády je znásilnění milování, únos je pozvánka, odmítnutí krádeže je sobecké zlo a donucení je laskavost.

To je to, co mám na mysli, když říkám, že „tento zvrácený svět *nulové zóny*“ je nejpodstatnější překážkou lidského štěstí všude na světě. Krádež je špatnost v praktické i v abstraktní rovině, ale je nějakým způsobem „dobrem“ v alternativním šíleném světě, kterému říkáme „vláda“.

Praktické aspekty

Jakmile je vládní násilí intelektuálně vyneseno na povrch – a domnělá „dobrovolnost“ obyvatel je odhalena jako podvod – vrací se vždy argument, že vládu *potřebujeme*, aby nám poskytla veřejné statky, jako je ochrana, obrana státu, silnice apod.

Napsal jsem tucty článků, které odhalují nepravdivost této pozice, nebudu se tedy zatěžovat opakováním těchto argumentů zde, neboť nejsou podstatné pro knihu o morálce, ale spíše by byly vhodné do knihy zabývající se praktickými aspekty a principy svobodné dobrovolné společnosti. (Takové články můžete najít na mém blogu www.freedomain.blogspot.com. Můžete také navštívit www.fdr-podcasts.com, kde najdete volně přístupné stovky podcastů věnovaných široké paletě takových témat.)

„Argument praktičnosti“ žádným způsobem neřeší problém násilí. Když vás budu každý den vídat, jak jíte cheesburger, mohu vám říct, že je to pro vás nepraktické, pokud si chcete zachovat zdravou váhu. Nemohu tvrdit, že

jedení cheesburgerů je zlo, z důvodů, které jsme již probrali. Nemohu vás oprávněně donutit silou, abyste zvýšili „praktičnost“ svých činů.

Tvrdit tedy, že vláda je oprávněna nás nutit být více „praktičtí“ je zcela chybná, což potvrzuje i rámec UPJ – i když bychom předpokládali, že vládní řešení jsou „praktičtější“, což ve skutečnosti nejsou.

Také pokud budou představitelé vlády tvrdit, že společenská smlouva je opravňuje nutit „nepraktickou“ společnost k „praktičtějšímu“ chování, vytvářejí tím nepřekonatelný rozpor.

Pokud přinutím ženu, aby se provdala za muže, kterého jsem jí vybral, pak zřejmě věřím, že mám nekonečně lepší úsudek ohledně vhodnosti výběru partnera pro manželství, než má ona. Ve skutečnosti nevěřím, že je vůbec otevřena jakékoli rozumové argumentaci, nebo má jakékoli ponětí o svém vlastním zájmu, neboť její preference neberu vůbec do úvahy, ale nutím ji, aby si vzala muže dle mého výběru.

Pokud takovou ženu přinutím, aby se vdala, mohu použít síly ospravedlnit – i na přímých pragmatických základech – pouze tvrzením, že není duševně schopna učinit v otázce manželství své vlastní rozhodnutí.

Pokud není tato žena duševně schopna učinit svá vlastní rozhodnutí v otázce manželství, pak je ale stejně tak *duševně neschopna delegovat toto rozhodnutí na nějakého zástupce*. Pokud nemá ani tušení, co by měl představovat dobrý, nebo vhodný manžel, jak potom může hodnotit *mě* jako vhodného učinit za ni rozhodnutí, kdo pro ni bude dobrým či vhodným manželem?

Pokud by člověk výjimečně nízké inteligence nechápal koncept „zdraví“, bylo by rozumné očekávat od něj racionální přístup při výběru lékaře? Pokud si chceme kompetentně vybrat lékaře, musíme porozumět konceptu zdraví, efektivity, nákladů, profesionality apod.

Stejně tak když neumožním ženě jakkoli zasahovat do výběru jejího budoucího manžela, pak musím zjevně věřit, že zcela nechápe, co činí muže dobrým manželem – ale pokud nechápe, co činí muže dobrým manželem, není ani schopna přenést tuto volbu na mě, neboť nebude mít žádný způsob, jak posoudit *moje* kritéria na dobrého partnera pro manželství.

Pokud se nemohu rozhodnout, jakou barvou vymalovat svůj dům a vyřeším to tak, že podepíšu kontrakt s malířem a nechám ho vybrat vhodný odstín – a v takovém kontraktu se do budoucna zbavím všech svých svobod odporovat jeho rozhodnutím a dám mu právo mě unést a zotročit, pokud nebudu s kterýmkoli jeho rozhodnutím souhlasit, nebo za ně nebudu chtít zaplatit – pak zřejmě nemám všech pět pohromadě. Pokud dám někomu moc mě nutit *po zbytek mého života*, pak zjevně nevěřím, že jsem kompetentní činit vlastní rozhodnutí.

A pokud si nemyslím, že jsem kompetentní činit vlastní rozhodnutí, pak zjevně mé rozhodnutí podřídit se násilí *po zbytek života* je nekompetentním rozhodnutím.

Bud' jsem schopen kompetentních rozhodnutí, anebo nejsem. Pokud *jsem* schopen činit kompetentní rozhodnutí, pak podřízení se násilí *po zbytek mého života* je neplatné. Pokud *nejsem* schopen činit kompetentní rozhodnutí, pak podřízení se násilí *po zbytek mého života* je také neplatné.

Dokonce i v případě, že by výše uvedené úvahy byly nějakým způsobem obejity, ani tak není možné oprávněně vynucovat společenskou smlouvu prostřednictvím vlády.

Je zřejmé, že nemohu vaším jménem, nebo jménem svých dětí, podepsat smlouvu, která by pro vás nebo pro ně byla závazná po zbytek života. Nemohu koupit auto, poslat vám účet a oprávněně požadovat, abyste ho zaplatili. Pokud si uzurpuji moc vás jednostranně zavázat do smluv, UPJ *vám* také dává takovou moc a tak mi jednoduše vrátíte smlouvu s mým jménem.

I kdybych se stejným způsobem rozhodl dobrovolně platit daně, nemůžu svou volbou oprávněně zavázat i vás, protože dobrovolný kontrakt je pouhou osobní preferencí a nemůže být tedy univerzálně vynucován násilím.

Je stát nezbytný?

Celá tato otázka se stává ještě absurdnější, když se podíváme, jaké je nejběžnější morální „zdůvodnění“ moci demokratických států, která je založena na „vůli většiny“.

Za prvé, „vůle“ je individuálním aspektem, zatímco „většina“ je pojmové označení skupiny. „Většina“ nemůže mít o nic více „vůli“ než může „pěvecký sbor“ „porodit dítě“. Pokud o tom pochybujete, zkuste postavit dům v koruně stromu za použití konceptu „les“ namísto použití jednotlivých kusů dřeva.

Kdykoli vyvstane otázka nezbytnosti vlády, opakovaně se vracejí dvě další dodatečné námitky. První je, že svobodná společnost je možná pouze tehdy, když budou všichni lidé

jednat správně a racionálně, jinými slovy, že občané *potřebují* centralizovanou vládu, protože na světě jsou zlí lidé.

Prvním a nejzřetelnějším problémem takového postoje je, že pokud zlí lidé existují ve společnosti, budou existovat i ve vládě a budou tím ještě mnohem nebezpečnější. Občané se mohou bránit proti individuálním zlým lidem, nemají ale žádnou šanci proti agresivní vládě, po zuby ozbrojené policií a armádní silou. Argument, že potřebujeme vládu, protože existují zlí lidé, je tedy chybný. Pokud existují zlí lidé, *musí* být vláda odstraněna, neboť zlí lidé budou přitahováni její mocí, aby ji použili ke svým vlastním cílům – a na rozdíl od jednotlivých zločinců, zlí lidé ve vládě mají policii a armádu k tomu, aby své rozmary uvalovali na bezmocnou (a relativně odzbrojenou) populaci.

Takový argument je tedy podobný myšlence, že „padělatelé peněz jsou velmi nebezpeční, a měli bychom tedy poskytnout exkluzivní monopol na padělání úzké skupině jednotlivců.“ Kam si pro všechno na světě lidé myslí, že padělatelé půjdou nejdříve? (vizte Centrální banku)

Logicky tu jsou čtyři možnosti poměru dobrých a zlých lidí na světě:

1. Všichni lidé jsou morální.
2. Všichni lidé jsou nemorální.
3. Většina lidí je nemorální a menšina morální.
4. Většina lidí je morální a menšina nemorální.

(Přesná rovnováha dobra a zla je prakticky nemožná.)

V prvním případě (*všichni lidé jsou morální*) vláda evidentně není zapotřebí, protože zlo neexistuje.

Ve druhém případě (*všichni lidé jsou nemorální*) vláda nemůže existovat z jednoho prostého důvodu. Jak se všeobecně

tvrdí, vláda musí existovat, protože na světě jsou zlí lidé, kteří chtějí ostatním škodit, a kteří mohou být zkroceni pomocí strachu z vládního trestu (policie, vězení atd.). Důsledek tohoto argumentu je, že čím méně se tito lidé bojí trestu, tím více zla budou páchat.

Avšak vláda *samotná* nepodléhá jakékoli síle nebo trestu, místo toho je zákonem sama o sobě. Dokonce i v případě západních demokracií – kolik policistů nebo politiků končí ve vězení?

Pokud si tedy zlí lidé přejí škodit, ale může jim být zabráněno jedinečně silou, pak společnost nemůže nikdy připustit existenci vlády, protože zlí lidé budou horečnatě pracovat na tom, aby uchvátili kontrolu takové vlády, aby mohli páchat zlo a vyhnout se trestu. Ve společnosti čistého zla by potom jedinou nadějí na stabilitu byl takový stav, kde by všeobecné ozbrojení a strach z trestu a odplaty otupili zlé úmysly různorodých skupin. Tak jako v případě nukleárních mocností – „rovnováha moci“ plodí mír.

Třetí možnost je, že *většina* lidí je zlá a jen někteří dobří. Nastal-li by takový případ, pak ani zde nemůže být vládě povolena existence, protože většina těch kontrolujících vládu by byla zlá a vládla by despoticky nad menšinou. Konkrétně demokracie nemůže být povolena proto, že menšina dobrých lidí by byla podřízena demokratické kontrole zlé většiny. Zlí lidé, kteří si přejí ubližovat bez strachu z trestu, by nevyhnutelně ovládli vládu a použili její moc k páchání zla bez strachu z následků.

Dobří lidé nejednají morálně ze strachu z trestu, ale z lásky k ctnosti a klidu duše a tedy na rozdíl od zlých lidí mají málo co získat ovládnutím vlády. V tomto scénáři

bude pak vláda nevyhnutelně ovládnuta většinou zlých lidí, kteří budou vládnout nade všemi k úhoně všech morálních lidí.

Čtvrtá možnost je, že většina lidí jsou dobří a zlých je pouze několik. Tato možnost trpí stejnými problémy, které již byly nastíněny, především tím, že zlí lidé budou vždy toužit po získání kontroly nad vládou, aby se ochránili proti odvetným opatřením za své zločiny. Tato možnost pouze mění *vzhled* demokracie: protože většina lidí je dobrá, zlí dobyvatelé moci jim musí lhát, aby získali moc a poté, co dosáhnou veřejného úřadu, okamžitě poruší důvěru v ně vloženou a začnou sledovat svůj zkažený program, prosazováním své vůle skrze policii a armádu. (Což je samozřejmě současný stav demokracií.) Vláda tedy zůstává nejvyšší cenou pro nejvíce zkažené lidi, kteří rychle získají kontrolu nad její úžasnou mocí, k úhoně všech dobrých duší. Vláda tedy není přípustná ani v tomto scénáři.

Je zřejmé, že není situace, ve které by byla vláda logicky nebo morálně přípustná. Jediné možné ospravedlnění pro existenci vlády by bylo, kdyby většina lidí byla špatná, ale všechna vládní moc by byla vždy kontrolována menšinou dobrých (viz Platónovu *Republiku*).

I když je tato situace zajímavá teoreticky, neobstojí logicky, neboť:

- a) Většina zlosynů rychle přehlasuje menšinu, nebo zinscenuje k uchycení moci převrat;
- b) Není způsob jak zabezpečit, že ve vládě budou vždy pouze dobří lidé; a
- c) V nemilosrdných análech státní historie chybí jakýkoli příklad, že by se něco podobného kdy událo.

Logickou chybou, která přijde vždy při obraně vlády, je představa, že jakýkoli kolektivní morální soud aplikovaný na jakoukoli skupinu lidí *zároveň není aplikován na skupinu, která jim vládne*. Pokud je 50 % lidí zlých, pak alespoň 50 % těch, kteří jim vládnu, bude také zlých (a pravděpodobně ještě více, protože zlí lidé jsou vždy přitahováni mocí). Existence zla nemůže tedy nikdy ospravedlnit existenci vlády.

Pokud není žádné zlo, je vláda zbytečná. Pokud zlo existuje, je vláda příliš nebezpečná, aby jí byla umožněna existence.

Proč je tato chyba tak rozšířená?

Je pro to spousta důvodů, kterých se zde můžeme pouze dotknout. První je, že vláda se dětem představuje ve formě učitelů veřejných škol, kteří jsou považováni za morální autority. *Morálnost* a *autorita* jsou tedy nejprve spojeny s vládou – spojení, které je následně upevňováno léty neustálého opakování.

Druhým je, že vláda nikdy neučí děti o kořenech své moci, – násilí – ale místo toho předstírá, že je pouze další společenskou institucí, jako podnikání, nebo církve, nebo dobročinnost, avšak morálnější.

Třetím důvodem je ten, že rozšíření náboženství a propagandy lidi zaslepuje před schopností vidět zla vlády – proto se vládcí vždy tak starali o prohlubování zájmů církví a státního „vzdělávání“. V náboženském pohledu na svět je absolutní moc synonymem dokonalé ctnosti ve formě božstev. V reálném politickém světě lidí však růst moci vždy znamená růst zla. V náboženství se také musí všechno, co se děje, díť pro dobro – boj proti rozrůstající se politické moci je tedy boj proti vůli boží. Je samozřejmě mnoho dalších

důvodů, ale tyto patří mezi ty nejvíce zakořeněné. (Pro detailnější diskuzi nad úlohou rodičů při vštěpování mýtů, že „moc rovná se ctnost“, se prosím podívejte na mou knihu „On Truth: The Tyranny of Illusion“.)

Na začátku této sekce jsem zmínil, že lidé obecně dělají *dvě* chyby, když jsou konfrontováni s ideou rozpuštění vlády. První je víra, že vlády jsou nezbytné, protože existují zlí lidé. Druhá chyba je přesvědčení, že jakékoli společenské instituce, které vzniknou při absenci vlády, zaujmou uvolněné místo po oněch vládách. Tedy organizace pro řešení sporů, pojišťovací společnosti a soukromé ochranné agentury jsou považovány za potenciální rakovinu, která proste a zmocní se těla společnosti.

Tento pohled pramení ze stejné chyby popsané výše. Pokud by se *všechny* společenské instituce pokoušely konstantně získávat více moci a vynucovaly si svou vůli na ostatních, pak by právě toto byl důvod, proč není možné povolit existenci centralizované vlády. Pokud by se jednalo o železný zákon, že se jedny skupiny stále snaží získat moc nad jinými skupinami jedinců, pak by tato neovladatelná touha po moci *neskončila, jakmile by jedna skupina vyhrála, ale pokračovala by ve svém šíření společností prakticky bez odporu, dokud by se otroctví nestalo normou.*

Jediným způsobem, jak mohou společenské instituce přerůst do násilných monopolů je *přesunutím jejich nákladů na vynucování na jejich oběti.* Vlády nekonečně rostou, protože mohou vyplácet výběrčí daní z peněz, které na daních vyberou. Otroci pak tedy musí platit náklady na své vlastní zotročení.

Ve svobodné, dobrovolné společnosti by neexistovaly žádné daně a tedy jakákoli skupina, která by chtěla získat monopolistickou moc, by si musela financovat svou armádu sama, což by v žádném případě nebylo ekonomicky proveditelné nebo ziskové. (Pro více detailů se prosím podívejte na můj článek „War, Profit and the State“ a www.freedomain.blogspot.com.)

Je velmi těžké porozumět logice a inteligenci argumentu, že abychom byli ochráněni před skupinou, která nás *může* ovládnout, bychom měli podporovat skupinu, která nás *již* ovládla. Je to stejné jako etatistický argument o soukromých monopolech – občané by měli vytvářet vládní monopoly, protože se bojí soukromých monopolů. Nemusíte být bystrozrací, abyste prohlédli takový nesmysl.

Kde je důkaz, že decentralizované a vzájemně si konkurující moci prosadí mír? Jinými slovy, existují nějaká fakta, kterými můžeme podpořit myšlenku, že rovnováha moci je jedinou šancí jednotlivce na dosažení svobody?

Organizovaný zločin nám neposkytuje příliš mnoho příkladů, neboť gangy tak pravidelně uplácejí, manipulují a využívají moci policie k prosazení svých pravidel, že se nedá říct, že by takové gangy operovaly v přirozeném stavu. Kriminální gangy také enormně profitují z nabízení zákonem zakázaného zboží nebo služeb a prosperují tedy především kvůli politikám státu.

Mnohem užitečnější příklad poskytuje skutečnost, že žádný vůdce nikdy nevyhlásil válku jinému vůdci, který by disponoval jaderným arzenálem. V minulosti, kdy se vládcí cítili osobně imunní vůči odvetným nárokům, byli více než ochotní vedením války vyvraždit vlastní populaci. Nyní,

když jsou sami předmětem vyhlazení, jsou ochotni zaútočit pouze na takové země, které se nejsou schopny bránit.

Toto je instruktivní lekce, proč takoví lidé vyžadují odzbrojenou a závislou populaci – a dobrým příkladem, jak je strach z odvety (inherentní v rovnovážném systému decentralizovaných a vzájemně si konkurujících mocí) *jedinou prokázanou metodou k zajištění a udržení osobní svobody*.

Útěk od imaginárních démonů pod ochranu vládních vězení pouze zajišťuje zničení právě těch svobod, které utvářejí život, který stojí za to žít.

Vlády a náboženství

Myšlenka, že narozením vzniká smlouva s fiktivní agencí, která z vás prakticky činí jakési otroky určitých jednotlivců, je společná jak státu, tak náboženství a ještě jedné další, mnohem osobnější entitě, o které hovořím ve své knize „On Truth: The Tyranny Of Illusion“.

Kdykoli kněz řekne: „Poslouchej Boha,“ ve skutečnosti říká: „Poslouchej mě.“ Protože Bůh neexistuje, jakékoli přikázání, o kterém kněz tvrdí, že přišlo od Boha, přichází ve skutečnosti od samotného kněze. „Bůh“ je pouze fiktivní entita využívaná k tomu, aby vás konceptuálně šikanovala a získala vaši velmi praktickou podřízenost v reálném světě, k reálným jednotlivcům, v podobě dobrovolného odevzdání peněz, času a zdrojů.

Pro vykořisťovatele je mnohem efektivnější, když jejich otroci považují otroctví za ctnost, neboť to značně snižuje náklady na jejich kontrolu. Pokud se mi podaří vás přesvědčit,

že odmítat mi službu je zlem a být mým otrokem ctností, pak nepotřebuji najmout tolik goril, které vás budou šikanovat, kontrolovat a okrádat.

Náboženské a státní mýty jsou tedy jen fikce, které ohromně snižují náklady na kontrolu populací, jsou olejem i palivem strašné mašinerie institucionalizovaného násilí.

Po celém světě tvoří vládci pouze velmi malé procento populace. Jak je možné, že 1-2 % lidí kontrolují všechny ostatní? Existují samozřejmě jisté monopoly na zbrojení, těm se ale lze relativně jednoduše bránit, jelikož většina vlád vydělává jmění na prodeji zbraní do celého světa.

Smutnou realitou je, že lidé jako celek jsou zotročeni do fiktivních entit, jako jsou národy, božstva, kultury – a vlády.

Naše osobní hrdost by se instinktivně bouřila proti náhlému a vynucenému otroctví vůči jinému člověku, zdá se však, že si téměř libujeme v tom, být otroky *mytologie*.

Naše touha být dobří – v kombinaci se vzrušením z ctnosti získané poslušností k morálním mytologiím – nás seřadila k ochotnému odevzdání našich zdrojů těm, kteří tvrdí, že reprezentují tyto mytologie.

Jedním z hlavních důkazů toho, že vlády i bohové jsou zbyteční, je skutečnost, že jsou tak efektivní. *Víme, že většina lidí zoufale touží být dobrá, protože jsou tak lehce ovlivňováni morálními teoriemi.*

Logika poslušnosti mytologii je očividně pošetilá. Pokud mi kněz řekne, že mám poslechnout „Boha“, pak je to stejné jako kdyby mi říkal, že musím poslechnout entitu, které se říká „Nog“. I kdybych přijal, že tato fiktivní entita je hodna věčné poslušnosti, stejně mě to žádným způsobem nenutí poslouchat *kněze*. Pokud vám řeknu, „Poslouchej své srdce,“

mohu vám pak rozumně tvrdit: „A já *sám* mluvím za tvé srdce?“

Samozřejmě nikoli.

Pokud z „interakcí“ s našimi vládci odstraníme mytologii a fikci, to, co se vynoří, je ponurá strohá a vražedně kořistnická realita.

Vezměme jako příklad velice reálné a přítomné nebezpečí: zdanění.

Zdanění

Bylo mi řečeno, že na základě mé volby žít v Kanadě, dlouhým „vládě“ více než 50 % svého příjmu.

Bez vší mytologie, co to doopravdy znamená?

Ve skutečnosti bych čekal věčnost, než by si „vláda“ přišla vyzvednout své peníze. Čekání na „vládu“, až se staví, je jako chtít jít na rande s konceptem „ženství“. Mohl bych také zkusit zaplatit za večeři slovem „peníze“.

Když mi řeknou, že musím zaplatit své daně „vládě“, ve skutečnosti to znamená, že musím vypsát šek a poslat své peníze na konkrétní bankovní účet, ke kterému mají přístup určití jednotlivci. Tito jedinci mají pak právo vzít moje peníze a utratit je, jak se jim to hodí, a tito konkrétní jedinci mají tedy plnou kontrolu nad mými penězi.

Ani na malý okamžik žádná entita jako „vláda“ nezvedla prst, neudělala pohyb, neotevřela bankovní účet, ani neutratila halíř. Představovat si, že koncept zvaný „vláda“ má schopnost vzít nebo utratit vaše peníze je naprosto stejný, jako čekat na „Boha“ až vás ráno vyzvedne na cestě do kostela.

Reálná interakce, která proběhne, je, že mi nějaký chlápek pošle dopis, kde tvrdí, že mu dlužím peníze. Nemám s ním žádnou smlouvu a on ve skutečnosti nevlastní ani kousek mého majetku, přestože další jiní chlápci napsali domnělý „kontrakt“, který tvrdí, že vlastní.

Pokud tomuhle chlápkovi nezaplatím, pošle jiného, který přijde ke mně domů pro peníze – plus „pokutu“ plus „úroky“.

Jindy když ke mně domů přijde chlápek se zbraní a chce moje peníze, mám právo užít sílu a bránit se. Nicméně v tomto případě, protože má uniformu a tvrdí, že reprezentuje fiktivní entitu, nejsem oprávněn sílu použít a bránit se.

Když tedy dnes večer přijdu k vám domů oblečený jako „elf z Narnie“ a budu požadovat peníze, které dlužíte „královně Smutku“ – za předpokladu, že není Halloween – smíte na mě užasle zírat a vykázat mě ze svého pozemku.

Když ale já nezaplatím tomu člověku, který přišel do mého domu, pak on má povolenou vytáhnout zbraň, namířit mi ji na hrud' a unést mě – nebo zastřelit, když budu vzdorovat. Může mě držet v malé cele, rok za rokem, kde budu podroben nejhorší brutalitě a nepřetržitému znásilňování, než se rozhodne mě propustit.

Je zajímavé, že i když mně někdo legitimně dluží peníze, nesmím ho unést a podrobit několikaletému mučení a znásilňování.

Zdaňování tedy úplně porušuje rámec UPJ, jelikož se jedná o násilný přesun majetku za použití iniciace násilí.

Krádež, jak jsme si ukázali, je zlo.

Einstein udělal zásadní převrat ve fyzice tvrzením – a prokázáním – že rychlost světla je konstantní.

My můžeme udělat zásadní převrat ve světě, když přijmeme tvrzení – a důkaz – že krádež je vždy zlo.

Vláda, náboženství a UPJ

Když vezmeme rámec UPJ a uplatníme jej na morální tvrzení týkající se vlády a náboženství, dostaneme zajímavé výsledky.

Tvrzení, které je nejčastěji používáno k ospravedlnění vládní moci, je: „Vláda má právo vzít si vaše peníze.“ Toto je nicméně naprosto nepřesné a falešné tvrzení. „Vláda“ nemá právo vzít si vaše peníze, neboť „vláda“ je pouhý koncept, abstraktní popis pro samozvanou skupinu lidí. UPJ vyžaduje konzistentnější a objektivnější tvrzení. Jelikož morální pravidla musí být stejná pro každého na všech místech, ve všech časech, musíme pravidlo přeformulovat takto:

„Lidské bytosti mohou morálně brát peníze jiným lidským bytostem, pokud k tomu vytvoří konceptuální agenturu, která ospravedlní jejich činy.“

Pokud se vrátíme k Bobovi a Dougovi v naší malé místnosti morálního experimentování, velmi rychle rozpoznáme, že se tato teze stává neuskutečnitelnou.

Představme si, že Bob řekne Dougovi: „Já nyní představuji dokonalý koncept „FUBAR“, který mě plně ospravedlňuje k tomu, abych si vzal tvůj zapalovač. A protože ty mi teď dlužíš zapalovač, musíš mi ho dát, nebo budu nucen si ho vzít násilím.“

Jaká bude potom Dougova reakce? Pamatujte, že – podle UPJ – cokoli je platné pro Boba, je platné i pro Douga. Doug nevyhnutelně odpoví: „Opravdu? Dobře, já tedy reprezentuji dokonalý koncept „ANTI-FUBAR“, který mě plně ospravedlňuje k tomu, abych si ponechal svůj zapalovač. Protože

ty teď nemáš žádné právo vzít si můj zapalovač, pokud se pokusíš mi ho vzít, budu nucen se bránit silou.“

Jak vidíte, jestliže má Bob právo vytvářet si imaginární závazky a uvalovat je na Douga, pak i *Doug* má právo vytvářet imaginární závazky a uvalovat je na Boba. Je zřejmé, že se okamžitě dostáváme do patové situace. Pokud je morálně správné uvalit smyšlené závazky na jiné lidi, ale je nemožné to provést, když má tuto schopnost *každý*, pak je morálnost nedosažitelná. Jediná situace, kdy může Bob uvalit svůj smyšlený závazek na Douga je, když Doug odmítne uvalit svůj smyšlený závazek na Boba – tedy situace, kde to, co je morální pro jednu osobu, může být dosaženo pouze prostřednictvím druhé osoby jednající nemorálně. Čtnost je tedy možná pouze prostřednictvím nectnosti, což je nemožné – a dává nám to protikladná morální pravidla pro dvě lidské bytosti za stejných podmínek, což UPJ okamžitě zamítá jako neplatné.

Jinými slovy, na každé imaginární abstraktní ospravedlnění pro užití síly může být odpovězeno jiným imaginárním abstraktním ospravedlněním pro užití síly. Pokud mám imaginárního přítele, který ospravedlní, cokoli udělám, pak vy také můžete mít imaginárního přítele, který ospravedlní, cokoli uděláte. Ani jeden z nás tedy nemá schopnost uvalit imaginární závazky na druhé.

Náboženství a UPJ

To samé platí i pro náboženství.

Tvrzení: „Musíš mě poslouchat, protože to přikazuje Bůh,“ musí být přeformulováno přesněji: „Entita, kterou jsem si

vymyslel, ti přikazuje mě poslouchat.“ Princip, který vyžaduje UPJ je potom následující: „Lidské bytosti musí na druhé uvalovat nezvolené pozitivní závazky a ospravedlnit tyto závazky v souladu s imaginárními entitami.“

Zde vidíme stejné problémy jako výše. Bob řekne Dougovi: „Musíš mi dát svůj zapalovač, protože mi to říká můj imaginární přítel.“ Doug přirozeně odpoví: „Ty po mě nemůžeš chtít můj zapalovač, protože můj imaginární kamarád ti to zakazuje.“ Pokud jsou Bobova „přikázání“ platná, pak Dougova „přikázání“ jsou stejně platná a navzájem se tedy ruší.

Stejně tak, když mi bude někdo tvrdit, že koncept „vlády“ ospravedlňuje, aby mi ukradl majetek, pak já mohu tvrdit, že můj koncept nazvaný „anti-vláda“ ospravedlňuje *ponechání si* mého majetku a obě naše ospravedlnění jsou stejně „platná“.

Pokud pak takový daňový výběrčí řekne, že jeho koncept „vlády“ ospravedlňuje pouze jeho krádež *mého* majetku, a nikoliv, abych já si ho ponechal, nedostali jsme se o nic dál. Může si vzít mých 1000 dolarů, pak ale mohu já uplatnit svůj koncept „ukrást“ si tyto peníze zpět a jeho morální teorie nám potom nařizuje strávit zbytek věčnosti přehazováním si oněch 1000 dolarů tam a zpět.

UPJ a „většina“

UPJ nedovoluje, aby seskupení jednotlivců převážilo nebo zvrátilo charakter samotného jednotlivce. Deset lvů netvoří slona, vládu ani boha. Deset tisíc vojáků může tvořit „armádu“, nemůže ale zvrátit gravitaci, nebo učinit vraždu morálním činem.

Naposledy se vracíme do místnosti k Bobovi a Dougovi a představíme si Janu.

Ted', když máme v místnosti tři osoby, se můžeme podívat na princip „většinového pravidla“.

Pokud budou Bob, Doug a Jana „hlasovat“, zda je či není morální znásilnit Janu, všichni se zhrozíme takového nespravedlivého a nemorálního předpokladu. Je zřejmé, že i když bude Jana „přehlasována“, nebudeme výsledné znásilnění považovat za transformované do aktu morálního dobra.

Proč ne?

Protože UPJ zkratka neuznává realitu agregací, jelikož „většina“ je pouhé pojmové označení, neexistuje ve skutečnosti o nic více, než existují „bohové“ nebo „vlády“. Tvrdit tedy, že koncept „většiny“ má jakékoli samostatné morální postavení, je zcela neplatné – je to jako tvrdit, že „Otčina“ může oplodnit ženu, nebo že někdo se může posadit na slovo „židle“.

Říci, že „většina“ má práva nebo vlastnosti, které přímo odporují právům nebo vlastnostem jednotlivce, také odporuje racionálním principům, neboť jakékoli pojmové seskupení je potvrzeno pouze přesnou identifikací individuálních charakteristik. Pokud uvedu, že „savci“ jsou teplokrevná živá stvoření, mohu pak logicky zahrnout tři plastové plameňáky do kategorie „savci“?

Samozřejmě nikoli.

Pokud je tedy pro lidské bytosti znásilnění zlem, mohu pak logicky vytvořit kategorii nazvanou „většina“ a tvrdit, že pro *tyto* lidské bytosti je nyní znásilnění morálním dobrem?

Samozřejmě nikoli.

Většinové pravidlo

Mohu vytvořit morální pravidlo, které praví: „Většina si může dělat, co se jí líbí?“

Samozřejmě, že mohu, nebude ale nikdy platné nebo pravdivé.

Pouze jedinci jednají – „většina“ nikdy. Pokud se morální pravidla mohou měnit, když se sejde určitý počet lidí, pak je UPJ nepřetržitě porušováno.

Pokud je pro Boba a Douga morální znásilnit Janu, protože ji „přehlasovali“, co se stane, když se objeví dva Janini kamarádi a přehlasují Bobovy a Dougovy d'ábelské touhy?

Pak budou náhle Bob a Doug ti, kteří jsou přehlasováni a znásilnění se pro ně opět stává „zlem“.

Nic podstatného se v těchto „hlasovacích“ scénářích nezměnilo, máme tu ale sérii protikladných morálních pravidel pro jedny a ty samé lidi – porušujících UPJ, a tedy neplatných.

Znásilnění nemůže být dobrem, pak zlem, a pak znovu dobrem, jen proto, že se zvedlo nebo nezvedlo pár rukou.

Pokud si tedy myslíte, že „pravidlo většiny“ zní jako rozumná morální teze a naprosto platná morální teorie, pak se – obávám se – asi budete muset vrátit na začátek knihy a začít znovu!

DODATEČNÉ DŮKAZY

Existují ještě další dodatečné důkazy, které můžeme uplatnit v otázce univerzálně preferovatelného jednání.

Volně tržní ekonomika

Volně tržní ekonomika je bezpochyby nejefektivnější bohatství vytvářející metoda organizace produkce a spotřeby statků a zdrojů ve společnosti. Její materiální úspěch nemá v lidské historii napříč světem srovnání.

Rámec UPJ předvídá, potvrzuje a vysvětluje důvody materiálního úspěchu volně tržní ekonomiky.

V teorii je volně tržní ekonomika založena na univerzálním uplatnění majetkových práv. Naproti tomu komunismus je založen na explicitním odmítnutí univerzální teorie majetkových práv. Jelikož jsme výše již dokázali, že univerzální majetková práva jsou jedinou platnou morální teorií, dostáváme zároveň nejzákladnější úroveň vysvětlení, proč je komunismus takovým neštěstím, zatímco volně tržní ekonomika je tolik materiálně produktivní.

Protože lidské bytosti *ve skutečnosti mají* rovná majetková práva, jakýkoli systém, který taková práva odmítá, je odsouzen k naprostému selhání – stejně jako projektant mostu, který odmítne realitu gravitace, nikdy nepostaví most, který bude stát.

Vědecká metoda

Logika a věda jsou metodologie, které vlastně existují – spolu s morálkou – pod záštitou UPJ. Jinými slovy, logika a věda jsou obě potvrzovány rámcem UPJ.

Ústřední otázka, kterou je potřeba zodpovědět je: *Proč je vědecká metoda nekonečně lepší než jiné „metodologie“ získávání znalosti, jako je mysticismus?*

UPJ tuto otázku odpovídá.

Jelikož jakákoli metodologie získávání znalosti musí být univerzální, konzistentní a nezávislá v čase a místě, vědecká metoda tyto předpoklady splňuje, zatímco iracionální a subjektivní mysticismus je přesným opakem těchto požadavků.

Veřejné vzdělávání

Ústředním principem volně tržní ekonomiky je, že kvalitní pramení pouze z *dobrovolnosti*. Donucení je fundamentálně neefektivní – násilí vždy vyústí v nízkou kvalitu. Někdejší sovětské pekárny nikdy nepekly dobrý chleba, muž, který bije svou ženu, nikdy nebude mít šťastné manželství.

Iniciace použití násilí je vždy protikladem jakékoli racionální morální teorie – je specifickým a explicitním porušením UPJ. Jelikož veřejné školství je financováno prostřednictvím iniciace užití násilí, jsou formou *nuceného sdružení*, které je jasným porušením *svobody sdružování* potvrzeného UPJ.

Jelikož násilí porušuje morální požadavek *vyhnutelnosti* – a nedostatek vyhnutelnosti vždy rodí nízkou kvalitu –, UPJ

nám může jednoduše pomoci předpovědět, že veřejné školy budou poskytovat vzdělání nízké kvality.

Nadto nám může také UPJ pomoci předpovědět, že čím více a více se v oblasti veřejného vzdělání bude užívat násilí – s tím, jak se budou daně, odborářské požadavky atd. stupňovat –, kvalita poskytovaného vzdělání bude horší a horší.

Což ovšem přesně byl – a je – ten případ.

PODOBNOSTI

Před vědeckou revolucí bylo považováno za nemyslitelné, že by se přirozený svět mohl sám udržet bez vědomé a „morální“ entity ve svém centru. Slunce vycházelo tažené mystickým vozem, Měsíc byl chladný a osamělý bratr Slunce. Souhvězdí popisovala život a smrt bohů a bouře pocházely z hněvu démonů.

Myšlenka, že příroda je samovznikající a samoudržitelný systém byla téměř nepředstavitelná. Darwinistická revoluce, idea, že svět nebyl stvořen, ale spíš se vyvinul, přinesla tuto myšlenku z materiálního do biologického světa.

Před vědou bylo v centru každého komplexního systému ctnostné vědomí, bez kterého by takový systém upadl do chaosu a přestal existovat.

Bohužel toto „ctnostné vědomí“ bylo pouhou iluzí, vlídně řečeno. Žádní takoví bohové neexistovali – vše co *reálně* existovalo, byla prohlášení církevních hodnostářů. To, co tedy skutečně leží v základech, byla předpojatost iracionálních jedinců, kteří neměli ani tušení, jak blázniví doopravdy jsou.

Stejně osvícení musíme ještě aplikovat na naše pojetí společnosti – a je to právě teď, kdy je to naprosto *nezbyt-né*.

Považujeme za klíčové, že do centra společnosti stavíme ctnostnou entitu nazvanou „vláda“. Považujeme za axiomatické, že bez této entity upadne společnost do chaosu

a zanikne – stejně jako si naši předchůdci mysleli, že při absenci bohů svět upadne v chaos a zanikne.

„Vláda“ však neexistuje o nic více, než existuje „bůh“.

Mluvíme-li o „bozích“, mluvíme ve skutečnosti o „názo-rech kněžích“.

Mluvíme-li o „vládě“ máme *doopravdy* na mysli „násilí nepatrné minority“.

Myšlenka „spontánního řádu“, která je dobře prokázána v oblastech fyziky a biologie, zůstává z velké části nepředstavitelná v oblasti společnosti.

„Vlády“ však nejsou pro organizaci a trvání společnosti o nic více potřeba, než jsou pro organizaci a trvání světa potřeba „bohové“.

Pravda je, že tak jako náboženství pozdrželo vývoj vědy, tak vlády brzdí vývoj společnosti. Tak jako iluze *náboženství* zapříčinila v průběhu historie smrt stovek miliónů lidí, iluze vlády měla stejný efekt.

Tak jako falešná etika náboženství „ospravedlňuje“ všechny způsoby zneužití, špatností a násilí, stejně činí etika vlád.

Pokud se rozhodneme žít podle fantazie, volíme nevyhnutelně úpadek v jedné či jiné formě.

Pokud se rozhodneme řídit společnost podle náboženských morálních mytologií, skončíme ve válkách, násilí, utlačování, zneužívání, špatnostech a bezedném pokrytectví.

Pokud se rozhodneme řídit společnost podle *etatistických* morálních mytologií, výsledky nebudou jiné.

Můžeme si zvolit buď ctnost, nebo donucení.

Nemůžeme mít oboje.

Řešení

Můžeme si zvolit víru v to, že vláda je nezbytná a morální instituce. Můžeme si zvolit víru v to, že bez vlády se společnost propadne do „anarchie“ a svět se dostane do války všech proti všem. Můžeme si zvolit víru v to, že bez vlády nebudou žádné silnice, vzdělání, zdravotnictví, starobní penze, knihovny, ochrana majetku apod.

Podobné pověry samozřejmě zpomalovaly vývoj společnosti po celou její historii. Nejvýznamnějším předchůdcem toho, co odhaluje UPJ ohledně vlády, bylo to, co věda odhalila ohledně náboženství.

Jak věda začala prakticky tvořit obraz světa, který mohl fungovat bez boha, vzedmula se vlna hysterie hlásající blížící se konec světa, společnost propadající se do „anarchie“ a úpadek společnosti do války všech proti všem.

Kdykoli je systém, který ospravedlňuje moc, představen jako schopný existovat *bez* takové moci, všichni ti, kteří profitují z manipulace s touto mocí, vykřikují, že bez nich je vše ztraceno.

Kněží to dělali během počátku vědecké revoluce. Bez Boha nemá život žádný smysl. Bez Boha nemá člověk morálku. Bez Boha nemohou být naše duše zachráněné. Bez Boha se náš svět propadne do chaosu a zla.

Nic z toho se samozřejmě neukázalo jako pravdivé. Vlastně se ukázal *pravý opak*. Konec náboženství jako hlavního pohledu na svět vydláždilo rozdělení státu a církve, konec aristokracie, rozvoj volného trhu, ukotvení mnoha lidských svobod po celém světě.

Pád Boha znamenal růst lidstva.

Když začneme pohlížet na společnost tak, jako se raní vědci dívali na svět – jako na samoudržitelný systém bez potřeby imaginární centrální autority – pak můžeme doopravdy začít vnímat možnosti svobody pro lidstvo.

Vládnoucí skupiny centrálních a donucovacích monopolů ve společnosti neustále zpomalují vývoj znalostí, moudrosti, ctnosti, fyzického i duševního zdraví – stejně jako vládnoucí skupiny ústředních a donucovacích monopolů ve *světě* neustále zpomalovaly vývoj znalostí, moudrosti a vědy.

Způsob, jak oponovat imaginárním entitám je neoblomnou pravdou. Způsob, jak oponovat Bohu, je rozumem, důkazy a vědou.

Způsob jak oponovat státu – nejnebezpečnější imaginární entitě –, je rozumem, důkazy a vědou.

Budoucnost

Ať už se nám to líbí nebo ne, UPJ se vztahuje na vše, co děláme. Lidské bytosti mají přirozenou tendenci ke konzistentnosti, neboť jsme bytosti s racionálním vědomím, obývající konzistentní a racionální svět. Jakékoli premisy tedy v našich životech přijmeme, mají tendenci vyžadovat po celý náš život čím dál konzistentnější chování – i po celý „život“ naší kultury nebo národa.

Člověk, který je přesvědčen, že zastrašování je dobrá cesta k získání toho, co chce, bude mít tendenci v průběhu svého života zastrašovat více a více. Ten, kdo věří, že násilí je dobro, bude mít tendenci být čím dál více násilnický.

Jinými slovy UPJ požaduje konzistentnost dokonce i v ne-konzistentnosti. UPJ vyžaduje jednotnost dokonce i v nemo-rálnosti.

Základní morální premisy kultury proto nevyhnutelně určují svou budoucnost. Kultura založená na ospravedlňo-vání donucení se vždy stane ještě více donucovací. Kultura založená na racionální svobodě se vždy stane méně nátlako-vou.

To je důvod, proč vymezení racionálního etického rámce je tak podstatné.

To, čemu věříme, je to, čím se staneme.

Budeme-li věřit lžím, stanou se z nás otroci.

ZÁVĚR

V relativně krátkém čase jsme pokryli enormně velkou oblast. Největší výzvou filosofie je definice univerzální objektivní a absolutní morálky, která nezávisí na Bohu nebo státu. Jakmile musíme při definici morálky spoléhat na Boha nebo stát, morálka přestává být univerzální, objektivní a absolutní. Jinými slovy se již nejedná o „morálku“.

Vynález univerzálních entit jako „Bůh“ a „stát“ nám *nijak* nepomáhá při zodpovídání otázek o morálce.

Plně chápeme, že vynález Boha *nijak* nepomohl – a *nijak* nepomáhá – zodpovědět otázky o počátku života nebo vesmíru. Říci v každé odpovědi na jakoukoli otázku: „určitá nepochopitelná bytost udělala nějakou neuvěřitelnou věc určitým nevysvětlitelným způsobem z neznámých důvodů,“ nemůže být považována v žádném ohledu za racionální odpověď.

Smrtelné nebezpečí ve vytváření nepochopitelných „odpovědí“ na racionální a podstatné otázky spočívá v tom, že nám poskytují *iluzi* odpovědi, a to obecně popírá snahu o dosažení pravdy. Kromě toho je nevyhnutelné, že se dohromady spojí skupina, která bude bránit a profitovat z iracionálních ne-odpovědí.

V oblasti náboženství se jedná o kněžskou kastu. V oblasti vlády se jedná o politickou kastu.

Když se skutečná a podstatná otázka potká s mystickou a násilnou „odpovědí“, lidský pokrok se obrací zpět. Když

kněží tvrdí, že prší, protože si to přeje bůh, nevzniká meteorologie. Pokud je nemoc považována za morální trest boží, medicína se nerozvíjí. Pokud je pohyb hvězd považován za hodinový strojek božstev, fyzikální věda stagnuje nebo upadá.

Když na morální otázky dostáváme falešné odpovědi, jejich zpochybňování se nevyhnutelně stává morálním zločinem. Když je zvědavost nahrazena iluzemi, ti, kteří profitují z iluzí, nakonec k obraně svých lží nevyhnutelně použijí násilí.

A *děti* budou navěky prvními oběťmi těchto kořistnických lží.

Děti nemusí být zastrašovány, aby jedly bonbóny, hrály si na honěnou, nebo porozuměly tomu, že dva a dva jsou čtyři. Lidská mysl nevyžaduje, aby jí byla pravda vnucena strachem, nudou, urážkami a opakováním. Dítě nemusíte „učit“, že hračka je reálná, tím, že mu budete tvrdit, že je odsouzeno na věčnost do pekel, když tomu *neuvěří*. Dítě nemusíte zastrašovat, aby uvěřilo, že čokoláda chutná dobře, tím, že mu budete tvrdit, že jeho chuťové pohárky jsou proklety prvotním hříchem.

Tvrzení, že morálka existuje, protože Bůh nám říká, že existuje, je to samé jako říkat, že morálka neexistuje. Pokud si ode mě koupíte na eBay iPod a já vám pošlu prázdný obal, pak mi napíšete rozezlený email. Když vám odpovím, že se nemusíte obávat, že můj neviditelný přítel mě ujistil, že iPod v krabici doopravdy je, budete spokojeni? Nebude moje tvrzení o neviditelném příteli stvrzujícím existenci iPodu jasným důkazem, že tam žádný iPod ve skutečnosti není?

Pokud je morálka ospravedlňována autoritou, která neexistuje, pak ona morálka z definice není ospravedlněná. Když napíšu šek, který je „certifikován“ bankou, která neexistuje, pak je můj šek z definice *neplatný*.

Stejně platí pro vynucování morálky iracionálními monopoly „státu“. Pokud připustíme existenci vlády – jakožto menšiny lidí, která si nárokuje právo na iniciaci násilí, právo, které je specificky odmítnuto všem ostatním – pak jsou veškerá morální „pravidla“ vynucovaná vládou čistě subjektivní, jelikož vláda je z *definice* založena na porušování morálních pravidel.

Pokud budu tvrdit, že potřebuji vládu, aby chránila můj majetek, ale že vláda je zároveň z definice skupina lidí, kteří mohou porušovat moje majetková práva, jak se jim zlíbí, ocitnu se lapen v nepřekonatelném rozporu. Říkám, že moje majetková práva musejí být chráněna – a potom vytvořím agenturu, aby je chránila, takovou, která je sama může kdykoli porušit. To je jako se obávat znásilnění natolik, že si najmete osobního strážce, který má ovšem ve smlouvě, že on a kohokoli on určí, vás mohou dle libosti znásilnit.

Jelikož „morálka“ založená na státu a na náboženství je tak iracionální a vnitřně rozporná, *vyžaduje* ke svému fungování společenskou agenturu s monopolem na iniciaci násilí. Vzhledem k tomu, že každý si „morální pravidla“ pouze vymýšlí a plné zdůvodnění zakládá na imaginárních entitách, racionální vyjednávání a porozumění zůstává nemožné. Nepotřebujeme vládu, protože jsou lidé špatní, ale spíše s vládou nakonec skončíme, protože jsou lidé iracionální. Falešné morální teorie končí požadavkem násilí na jejich vynucení. Morální teorie se neobjevují v *reakci* na násilí –

falešné morální teorie násilí *způsobují* – ve skutečnosti násilí *vyžadují*.

Morální subjektivismus a iracionalita obsažená v tom, že na otázku „co je pravda?“ odpovíme „Bůh“, a otázku „co je morálka?“ zodpovíme „vládou“, jsou tak otevřeně odhaleny rámcem UPJ, že je stěží představitelné, že tento koncept není více rozšířen.

Jednou z hlavních příčin toho je, že porozumění UPJ vyžaduje velmi dobře rozvinuté duševní schopnosti. Je relativně jednoduché být racionální; je velice složité přemýšlet o implicitních premisách racionality a všem co s sebou přináší. Je relativně jednoduché debatovat; je velice těžké dobrat se všech implicitních předpokladů obsažených v samotném aktu debatování.

Je jednoduché chytit míč – je složité vynalézt fyzikální zákony, které popisují pohyb *univerzálně*.

Přemýšlet o myšlení je nejtěžší duševní disciplína ze všech.

Na začátku této knihy jsem hovořil o „bestii“, která děsí a zotročuje lidstvo. Taková bestie se nachází vždy na vrcholu hory, nebo v hluboké jeskyni. Lidé na celém světě se takové bestie obávají, a proto ta bestie ještě nikdy nebyla poražena.

Bestie nikdy nebyla poražena, protože ta bestie je iluze.

Tato bestie nemůže být poražena v realitě, protože ta bestie se nachází uvnitř nás.

Kolektivní představa, že existuje „nulová zóna“, kde se morálka tajemně převrací v něco zvaného „vláda“, je zcela stejná jako kolektivní představa, že existuje „nulová zóna“ nazvaná „Bůh“, kde se převrací *realita*.

Pokud definujeme „morálku“ podle subjektivních představ pouhých smrtelníků, pak zůstane navždy pod manipulativní kontrolou mocichtivých tyranů. Protože Bůh neexistuje, kdokoli, kdo mluví o morálce ve vztahu k Bohu, si pouze vytváří své vlastní definice, aby sloužily jeho vlastním zájmům.

Jelikož „stát“ neexistuje, kdokoli, kdo mluví o morálce ve vztahu k vládě, si pouze vytváří své vlastní definice, aby sloužily jeho vlastním zájmům.

Dokud nedefinujeme objektivní a racionální morálku, která je nezávislá na subjektivních rozmarech každého jednotlivce, nikdy nedosáhneme takového pokroku, který jako druh potřebujeme.

Pokud máme prosperovat a možná vlastně vůbec přežít, musí se morálka stejně jako fyzika, biologie, geologie a chemie připojit do sféry vědy.

Pokud si však udržíme svou odvahu, je to právě a jen tato disciplína, která nás, naše děti – a budoucí lidstvo – může osvobodit od tyranie největší bestie: našich vlastních morálních iluzí.

PŘÍLOHA A: UPJ V KOSTCE

Zde je souhrn hlavních argumentů pro morálku:

1. Realita je objektivní a konzistentní.
2. „Logika“ je množina objektivních a konzistentních pravidel, odvozených od konzistentnosti reality.
3. Takové teorie, které vyhovují logice, nazýváme „platné“.
4. Takové teorie, které vyhovují empirickému testování, se nazývají „přesné“.
5. Takové teorie, které jsou platné i přesné nazýváme „pravdivé“.
6. „Preference“ jsou nezbytné pro život, myšlení, jazyk a debatování.
7. Debata vyžaduje od obou stran, aby měli „pravdu“ za objektivní a univerzálně preferovatelnou.
8. Potom tedy samotný akt debatování obsahuje přijetí univerzálně preferovatelného jednání.
9. Teorie týkající se UPJ musí projít testem logické konzistentnosti a empirické verifikace.
10. Podmnožina UPJ, která zkoumá vynutitelné jednání, se nazývá „morálka“.
11. Jakožto podmnožina UPJ, žádná morální teorie nemůže být považována za pravdivou, pokud je nelogická nebo není podpořena empirickými důkazy.
12. Morální teorie, které jsou podpořeny logikou a důkazy, jsou pravdivé. Všechny ostatní jsou nepravdivé.

PŘÍLOHA B: MORÁLNÍ KATEGORIE

Zde je ukázková tabulka, která zahrnuje některé nejběžnější kategorie jednání/pravidel a jejich klíčové rozlišení.

Jednání/Pravidlo	Preference?	Univerzálnost?	Vynutitelnost?	Výžaduje iniciaci na straně oběti?	Možnost oběti vyhnout se porušení?	Morální kategorie
Dobíhání autobusu	Ne	Ne	n/a	n/a	n/a	Neutrální
Neměl bys mít rád zmrzlinu	Ano	Ne	Ne	n/a	n/a	Neutrální (osobní preference)
Neměl bys chodit pozdě	Ano	Ano	Ne	Ne	Ano	EPJ
Neměl bys podvádět	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano	Dobro
Neměl bys znásilnit	Ano	Ano	Ano	Ne	Ne	Dobro

PŘÍLOHA C: PODCASTY O UPJ

Pokud máte zájem o hlubší porozumění UPJ a jeho důsledků, mohou vám pomoci následující podcasty (www.fdr-podcasts.com). (Podcasty jsou v anglickém jazyce, proto tak ponecháváme i tabulku, pozn. př.)

Mohla by vás také zajímat skupina videí s názvem „Introduction to Philosophy“, kterou naleznete na: www.youtube.com/freedomainradio.

Track	Title	Description
8	Proving Libertarian Morality	One of the central challenges faced by libertarians is the need to prove that libertarian moral theory is universally correct, while statist and collectivistic moral theories are incorrect. Here's how to do it!
560	Call In Show Dec 17 2006	Universally preferable behaviour and rating dating.
562	Universally Preferable Behaviour for Children	The ABCs of UPB.
872	Debating and UPB	Can you debate without using UPB?
7	The Argument From Morality (or, how we will win!)	The most powerful argument for freedom.
148	The „Ought To“ Challenge - Morality does not exist in reality	The journey from the „ought“ to the „is.“ 260

260	Moral Objectivity	Using the scientific method to define morality.
261	Is And Ought and Ethics	Anyone who argues ethics agrees with ethics.
318	Moral Experimentation	Empirical proofs of abstract ethics.
412	Nit Picky City	Get out of the lifeboat! Detonating the 'gray areas' of morality.
540	Testing Morality	Can you judge a moral theory by its effects?
555	Scientific Morality	Excellent ethical questions from a poster.
557	Testing Ethics	Reasonable standards for ethical theories.
567	Morals Ethics & Aesthetics	Right and wrong from murder to manners...
588	Positive Obligations - An Example	An excellent critique of one of my articles.
816	Tennis Anyone?	A metaphor for moral action.

A konečně, pokud byste rádi diskutovali tyto úvahy s dalšími zaujatými filozofy, navštivte Freedomain Radio Message Board na www.freedomairadio.com/board.

PŘÍLOHA D: KAŽDÁ DEBATA O UPJ, KTEROU JSEM KDY MĚL...

UPJ Skeptik: UPJ je neplatné.

Já: Jak to víte?

UPJ Skeptik: Není to dokázané!

Já: Takže důkaz je „UPJ“?

UPJ Skeptik: Ne, nic není UPJ.

Já: Není výrok „nic není UPJ“, UPJ?

UPJ Skeptik: Ne, to není to, co říkám. Říkám, že UPJ je neplatné!

Já: Proč?

UPJ Skeptik: Protože je nepravdivé!

Já: Takže prezentování pravdivých argumentů je UPJ?

UPJ Skeptik: Ne!

Já: Takže na nepravdivých argumentech není nic špatného?

UPJ Skeptik: Ne.

Já: Tak proč oponujete nepravdivým argumentům?

UPJ Skeptik: No, to je má osobní preference. Prostě nemám rád nepravdu.

Já: Takže vy argumentujete pouze svou osobní preferencí?

UPJ Skeptik: Jasně!

Já: Tak proč by vaše osobní preference měla mít přednost před tou mojí? Já má rád UPJ, vy nikoli – tak proč se vůbec obtěžovat debatováním o osobních preferencích?

UPJ Skeptik: No – protože UPJ je neplatná!

Já: Proč je neplatná?

UPJ Skeptik: Protože je vnitřně rozporná!

Já: Takže konzistentnost je UPJ?

UPJ Skeptik: Ne, a přestaňte opakovat stejnou větu pořád dokola! A přečtěte si Kanta / Hegela / Huma apod.

atd. atd. atd. ...

UNIVERZALNE PREFEROVATELNE JEDNANI

Stefan Molyneux, MA

Z originálu Universally Preferable Behaviour:
A Rational Proof of Secular Ethics,
Version 1.0, October 2007; Freedomain Library, Volume 2
přeložil Přemysl Bosák

Jazyková úprava Monika Staňková

Vydal Přemysl Bosák, Hlásná Třebaň
Vytiskl Tribun EU, s. r. o.,
Cejl 892/32, 602 00 Brno

Vydání první
Brno 2015

ISBN 978-80-260-7822-7